

ENEBYBERG

SAMRÅDSVERSION

DANDERYD

DJURSHOLM

Översiktsplan

för Danderyds kommun 2013 - 2030

STOCKSUND

DANDERYDS
KOMMUN

Sammanfattning

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en översiktsplan som redovisar viljeriktningen för hela kommunens markanvändning och byggande. Danderyds översiktsplan ska spegla danderydsbornas åsikter om Danderyds utveckling på lång sikt, samt fungera som ett underlag för kommunens tjänstemän. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande. Avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen sker vid beslut om detaljplaner, bygglov eller annan tillståndsprövning. Planperioden för denna översiktsplan sträcker sig till år 2030.

Danderyd med sina ca 32 000 invånare ligger centralt i Stockholmsregionen och är med sin gröna karaktär en attraktiv bostadsort. Kommunens läge har skapat förutsättningar för goda kommunikationsmöjligheter till både Stockholm och den nordöstra stockholmsregionen. Utvecklingspotentialen uppmärksammas bland annat genom Stockholms regionala utvecklingsplan (RUFSS 2010) och visionen för Stockholm Nordost. Kommunerna norr om Danderyd har den lägsta kollektivtrafikstandarden i Stockholmsregionen. Avgörande för att kunna fullfölja utbyggnadsplanerna enligt RUFSS 2010 är därför att kraftfulla infrastruktursatsningar inom samtliga trafikslag görs för att skapa goda förbindelser såväl inom sektorn som till övriga delar av regionen. Danderyds kommun arbetar för att tunnelbanan ska byggas ut till Täby Centrum/Arninge.

Översiktsplan 2030 utgår från samma viljeriktning som tidigare översiktsplaner, men planen har uppdaterats utifrån vad som ha skett i kommunen sedan 2006. Planen har också kompletterats med Danderyds förhållande till klimatförändringarna. Genom sitt ansvar för fysisk planering, energiplanering, tillsyn samt drift av tekniska anläggningar har kommunen en viktig roll inom energi- och klimatarbetet. Kommunen har samtidigt goda möjligheter att påverka utvecklingen genom sitt ansvar för information, utbildning och rådgivning. Inom kommunen finns flera lågt liggande områden som redan idag påverkas av förhöjda vattennivåer, en problematik som väntas bli större mot slutet av seklet. Bebyggelse som planeras idag förväntas bibehålla sin funktion i minst 100 år, varför det är viktigt att även beakta platsens framtida förhållanden.

Flera områden i kommunen påverkas av olika typer av skydd och reservat, såsom bland annat riksintressen för kulturmiljö-

vården. Danderyd har sedan 1987 två större områden av riksintresse för kulturmiljövården; Djursholms villastad respektive Stocksunds villastad. I ”Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun” anges 11 mindre områden inom dessa två områden som ”Bevarandeområden som samtidigt är av riksintresse”. I denna översiktsplan har de två övergripande områdena utökats till att omfatta samtliga 11 områden, och genom en precisering av riksintresset tydliggörs områdenas betydelse för bevarande samt förståelsen för uppbyggnaden och karaktären av villastäderna i Djursholm och Stocksund. Preciseringarna utgör nu värdekärnor inom riksintresseområdena.

Det område som bedöms bäst lämpat för stadsutveckling redovisas i planförslaget som utvecklingsområde i E18-stråket. Här planeras för en tunnelförläggning/överdäckning av E18, som då skulle bidra till att skapa en mer hälsosam miljö med mindre buller och lägre partikelhalter i kommunen. En tunnelförläggning/överdäckning av E18 innebär även att markytor frigörs som möjliggör bebyggelse. Avsikten är att tillkommande bebyggelse i detta område ska utgöras av blandad bebyggelse med bostäder, arbetsplatser och handel samtidigt som kommunikationerna stärks genom bland annat utveckling av ett kommunikationscentrum vid Danderyds sjukhus, den s.k. Knutpunkt Danderyd.

Trots kommunens centrala läge i regionen finns samtidigt ett rikt utbud av naturmiljöer. I början av 1900-talet anlades här Sveriges första villastäder inspirerade av trädgårdsstadens ideal. Denna stadsstruktur tillsammans med kommunens stora grönområden och en bred variation av naturmiljöer har bidragit till ett rikt växt- och djurliv i kommunen.

Danderyds kommun har en lång kuststräcka mot Edsviken, Lilla Värtan och Stora Värtan, som kantas av långa strandpromenader och skapar utrymme för båtliv. Inom kommunen finns tillgång till flera andra rekreativa aktiviteter såsom golf och ridning. Rinkebyskogen i nordväst innebär ett stort område för friluftsliv, som också är en del av Rösjökilen, en av Stockholms gröna kilar.

Innehåll

Översiktsplan

Sammanfattning	1
1. Inledning.....	5
2. Utgångspunkter	9
3. Riks- och mellankommunala intressen	17
4. Planering för en framtida klimatförändring	29
5. Befolkning, bostäder och näringsliv.....	37
6. Bevarande och byggande	43
7. Trafik	57
8. Teknisk försörjning.....	69
9. Naturmiljöer och biologisk mångfald	79
10. Vatten.....	87
11. Miljö- och riskfaktorer	95
12. Rekreation	105
13. Genomförande.....	111
Miljökonsekvensbeskrivning	117
Underlagsmaterial.....	142

Kopia av Harald Lindbergs väggmålning med Danderydsmotiv från 1953, som fanns i det nu rivna Tekniska nämndhuset i Danderyd. Kopian är målad 2008 av Tomasz Holuj och sitter i Kevingskolans matsal.

1. Inledning

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan. Varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Kommunfullmäktige beslöt den 13 juni 2011 att översiktsplanen från 2006 fortfarande är aktuell men bör uppdateras och kompletteras med ett avsnitt om klimat. Under processens gång har uppdraget utvecklats till att innebära omfattande uppdateringar av materialet. Resultatet är att en helt ny översiktsplan för Danderyds kommun tas fram, samtidigt som grunddragen överensstämmer med föregående översiktsplan.

Planprocessen

Processen för att ta fram en översiktsplan styrs av reglerna i plan- och bygglagens tredje kapitel.

Samråd

Ett samrådsförslag för översiktsplanen har tagits fram. Under samrådet ska kommunen samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan etc. Även kommunens medborgare har möjlighet att lämna synpunkter på planförslaget. Under samrådet anordnas öppna samrådsmöten för dialog kring planförslaget. Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse.

Utställning och granskning

Utifrån synpunkterna som kommer in under samrådet omarbetas planförslaget, som därefter ställs ut under minst två månader. Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra detta skriftligen, antingen via e-post eller brev, senast den 25 november 2013. Märk ditt kuvert eller din e-post med "Översiktsplanen".

Antagande

Efter utställningen sammanställs inkomna synpunkter i ett utlåtande. Översiktsplanen antas slutligen av kommunfullmäktige.

Samråd under tiden
2/9 - 25/11
2013

Synpunkter
lämnas till...

Postadress:
Danderyds kommun
Kommunledningskontoret
Box 66
182 05 Danderyd

e-post:
oversiktsplan@
danderyd.se

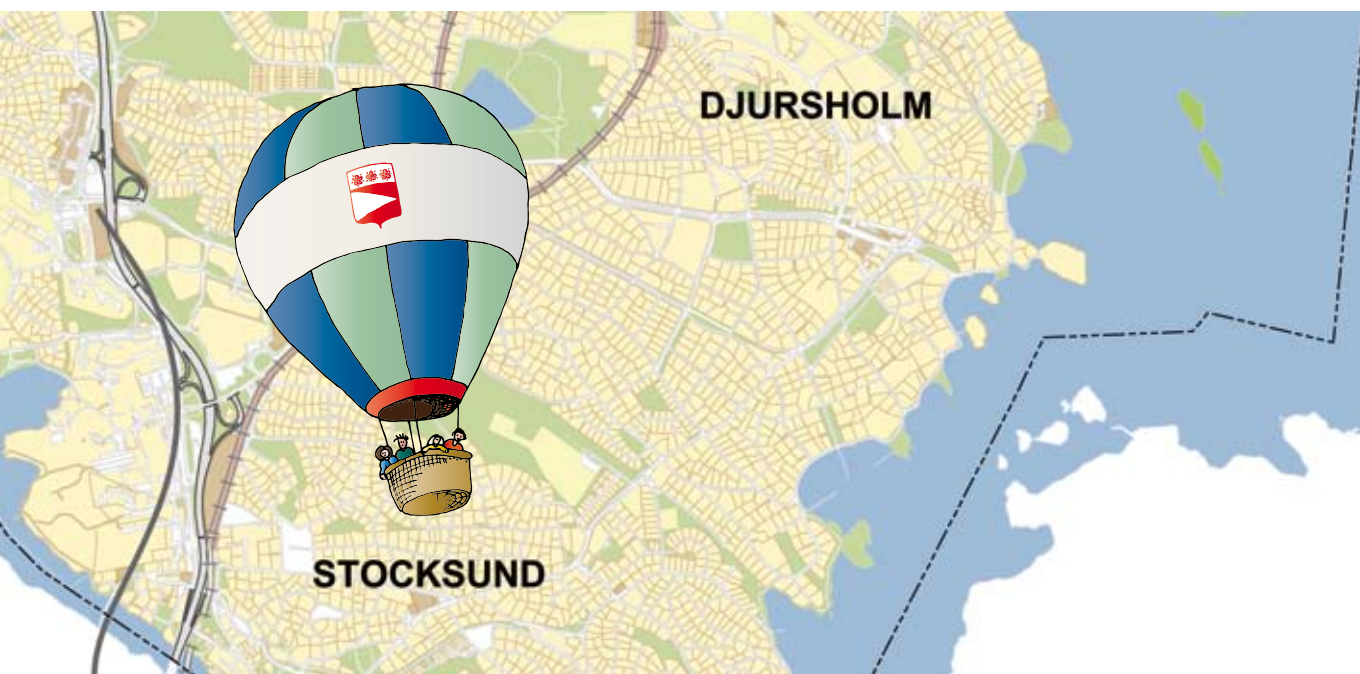
Vad är en översiktsplan?

Översiktsplanen visar huvuddragen i markanvändning och byggande och ska ses som kommunens viljeinriktning för markanvändning och byggande. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande. Avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen sker vid beslut om detaljplaner, bygglov eller annan tillståndsprövning. Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen enligt plan- och bygglagen..

Danderyds översiktsplan ska spegla danderydsbornas åsikter om Danderyds utveckling på lång sikt. Denna översiktsplans tidsperspektiv är drygt 15 år, till 2030. Vilka behov/önskemål finns det av fler bostäder under denna planeringsperiod? Hur mycket ska det byggas? Behövs ytterligare områden för arbetsplatser och anläggningar av olika slag? Vilken tillgång till mark för fritid och rekreation vill vi ha? Behövs nya vägar? Alla sådana gemensamma behov, s.k. allmänna intressen, ska i översiktsplanen samordnas till ett väl fungerande samhälle.

Översiktsplanen behandlar energifrågorna och beskriver kommunens inriktning mot en effektivare energianvändning och blir därigenom kommunens energiplan. Kommunens planering för bostadsförsörjningen är också en del av översiktsplanen.

Översiktsplanen är kommunens viktigaste instrument för långsiktig utveckling av mark och vatten. Planen ska behandla både projekt och behov som ligger nära i tiden, men ska även åstadkomma en handlingsberedskap inför framtiden.

2. Utgångspunkter

Kommunens övergripande mål

Kommunfullmäktige antog i november 2007 sju övergripande mål för Danderyds kommun. I mars 2008 antogs inriktningsmål som de olika nämnderna arbetat fram för sina olika verksamhetsområden. Under 2010 antog kommunfullmäktige ett åttonde mål. De åtta övergripande målen för Danderyds kommun är:

- Danderyd ska vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i
- Danderyd ska erbjuda sina invånare stor valfrihet i den kommunala servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar
- Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service
- God ekonomisk hushållning ska vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet
- Kommunen ska ge goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturliv
- Företag verksamma i kommunen ska erbjudas ett gott näringslivsklimat
- Kommunen ska ha låg kommunalskatt
- Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling

För Danderyds kulturmiljöer ska Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun fortsätta att gälla.

Kommunfullmäktiges miljöprogram

I mars 2011 antog kommunfullmäktige ett miljöprogram för Danderyds kommun. Syftet med miljöprogrammet är att lägga fast vilken strategi som ska gälla för att kunna uppnå en god och hälsosam miljö. I Danderyds kommun innebär detta en god utomhusmiljö, en god inomhusmiljö i kommunens fastigheter, hållbar resursanvändning samt miljömässigt goda varor och tjänster.

Miljöprogrammet ska följas upp en gång per år. Uppföljning syftar till att bedöma om den strategi som dokumentet beskriver leder till att målen för verksamheten uppnås. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljningen och för att samordning sker med övriga berörda nämnder.

Plan- och bygglagen

I plan- och bygglagen (PBL) finns bestämmelser om plan-

läggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

I plan- och bygglagens 3 kapitel finns bestämmelser om översiktsplanering. Här anges, förutom att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen, regler och riktlinjer för vad som ska behandlas i översiktsplanen.

PBL anger även att det i översiktsplanen ska framgå

- grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden
- kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras
- hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksin-tressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer
- hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta, nationella mål
- planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Översiktsplaneprocessen

PBL reglerar även hur en översiktsplan bör upprättas och ändras/revideras.

Samråd om förslag till översiktsplan ska ske med länsstyrelsen, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar samt andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse.

Förslag till översiktsplan ställs därefter ut i minst två månader. Även under utställningen finns möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Efter utställningen sammanställs inkomna synpunkter i ett utlåtande.

Översiktsplanen antas av kommunfullmäktige.

Miljöbalken

Miljöbalken (MB) trädde ikraft 1999. I miljöbalken finns grundläggande bestämmelser om hushållning med mark, vatten och fysisk miljö. Bestämmelserna syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Miljöbalken omfattar alla, näringsidkare som enskilda. Det är allas ansvar att sträva efter ett hållbart samhälle.

Miljökonsekvensbeskrivning

En översiktsplan antas medföra betydande miljöpåverkan enligt miljöbalken och därför ska en miljöbedömning göras. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planer och program så att en hållbar utveckling främjas. Miljöbedömningen ska redovisa den betydande påverkan på miljön som planens genomförande innebär. Miljöbedömningen dokumenteras i en s.k. miljökonsekvensbeskrivning, MKB.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer anger de kvalitetsnivåer på mark, vatten, luft och på miljön i övrigt som behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön. Normerna är kopplade till miljöbalken och anger lägsta normvärde för godtagbar miljö kvalitet samt när de ska vara

De 16 nationella miljömålen
Illustrationer: Tobias Flygar.

uppfyllda. Om en miljö kvalitetsnorm inte bedöms kunna bli uppfyllt inom fastställd tidpunkt ska länsstyrelsen ta fram ett åtgärdsprogram. Se mer i kapitel 11, Miljö- och riskfaktorer.

Vattendirektivet

Genom EU:s ramdirektiv för vatten och förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (SFS 2004:660) är Sverige indelat i 5 övergripande vattenmyndigheter vars förvaltningsområden indelats utifrån hur vattnet rör sig mot havet (vattnets avrinningsområde). Direktivet syftar till att sudda ut existerande administrativa gränser och därmed underlätta för en mer effektiv planering för att bevara och förbättra kvaliteten i våra sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. Danderyds kommun tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt, som innefattar området mellan Dalälven, Bråviken, Kilsbergen och Stockholms skärgård.

Nationella miljömål

1999 antog riksdagen 15 miljö kvalitetsmål för ekologisk hållbarhet. I november 2005 antogs ett sextonde mål. Samtliga mål är av övergripande karaktär och beskriver den kvalitet eller det tillstånd för den svenska miljön och dess natur- och kulturresurser som är långsiktigt ekologiskt hållbar. Miljö kvalitetsmålen som delmål ska ge ledning för att bedöma vad en ekologiskt hållbar utveckling innebär. Den fysiska planeringen spelar en viktig roll då så gott som samtliga miljö kvalitetsmål har koppling till bebyggelse, trafik, energi, natur- och kulturmiljö.

De 16 nationella miljömålen är:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans, levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Miljö kvalitetsmålen ska styra våra val av åtgärder. Målen ska fungera som riktmärken för fortsatt miljöarbete oavsett vem eller vilka som bedriver det. Målen är även vägledande för tillämpningen av miljöbalken.

Länsstyrelsen har en samordnande roll i det regionala arbetet med miljömålen. Länsstyrelsen arbetar tillsammans med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet och miljön ska bli bättre. Länsstyrelsen följer även upp hur miljöarbetet går i länet.

Folkhälsomålen

Riksdagen beslutade i juni 2008 om en förnyad folkhälsopolitik med utgångspunkt i den enskilda människans integritet och valfrihet som grund. Folkhälsopolitiken ska bygga på sambandet mellan hälsans villkor och individens förutsättningar. För att nå det övergripande målet för folkhälsoarbetet, att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen, krävs ett långsiktigt och sektorsövergripande arbete inom samtliga sektorer som påverkar folkhälsans utveckling. En samlad målstruktur med följande elva målområden infördes:

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ekonomiska och sociala förutsättningar
- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Hälsa i arbetslivet
- Miljöer och produkter
- Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
- Skydd mot smittspridning
- Sexualitet och reproduktiv hälsa
- Fysisk aktivitet
- Matvanor och livsmedel
- Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel

Kommunerna och landstingen har genom sina olika ansvarsområden ett direkt ansvar för folkhälsan. Kommunernas verksamhet berör ett stort antal politikområden av betydelse för folkhälsan, exempelvis barn- och ungdoms-, utbildnings- och äldrepolitik. Kommunens ansvar inom flera för folkhälsan centrala områden fastslås även inom lagstiftningen, bland annat socialtjänst, hälsoskydd, fysisk planering, livsmedelshandling, miljö, tobak och alkohol.

Robusthet

Ett övergripande mål för samhällsplaneringen är att skapa goda och säkra miljöer för alla medborgare. För att uppnå detta krävs att samhället är motståndskraftigt mot störningar, det vill säga samhället måste vara robust. Om en händelse inträffar som innebär ett avbrott i normala rutiner, till exempel för vattenförsörjning, ska det inte ställa till kaos. Det robusta samhället har rutiner även för tillfällena då den vardagliga rutinen inte kan upprätthållas.

För att samhället ska bli mer robust, det vill säga mindre sårbart och mer uthålligt mot yttre störningar och hot, är det viktigt att riskhanteringsfrågorna kommer in tidigt i planeringsprocesserna. Det är dessutom av stor vikt att ha en bred syn på risker samt att olika samhällsfunktioner samverkar i den fysiska planeringsprocessen.

Begreppet robusthet består av olika delar; social, teknisk och ekologisk robusthet. Dessa tre aspekter måste ses i ett helhetsperspektiv för att uppnå ett robust samhälle.

Teknisk robusthet innebär till exempel säkra energianläggningar, säker vattenförsörjning och ett flexibelt transportsystem.

Ekologisk robusthet innefattar varsam användning av naturresurser och förutsätter att ekologiska kretslopp inte rubbas.

Den sociala robustheten är avgörande för att ett samhälle fungerar även under svåra påfrestningar. Den innefattar sociala nätverk, delaktighet och engagemang. Lokal samhörighet och identitet är viktigt för engagemanget i planering och förvaltning av den gemensamma miljön.

Planering och ett förändrat klimat

Pågående klimatförändringar har genom de senaste årens översvämningar och stormar visat på ett tydligt behov av en framsynt planering. Genom den översiktliga och detaljerade planeringen ska kommunerna arbeta med ett förebyggande klimatanpassningsarbete för den framtida bebyggelsen och infrastrukturen.

I kommunens planarbete samordnas de kommunala verksamhetsområdena och tar in synpunkter från kommunens förvaltningar. Räddningstjänsten är en del av den kommunala förvaltningen med särskild kompetens inom risk och säkerhet och bör därför delta aktivt i det arbete som sker inom andra kommunala verksamheter när det gäller riskhantering. Räddningstjänsten har värdefull kunskap om olycksrisker och riskreducerande åtgärder samt kommunens resurser. Räddningstjänsten har också bred erfarenhet från inträffade olyckor, tillgång till lokal olycksstatistik och god lokalkännedom. Dessa kunskaper är viktiga att använda i fysisk planering. Läs mer om klimat i kapitel 4, *Planering för en framtida klimatförändring*, på sidan 29.

3. Riks- och mellankommunala intressen

Riksintressen

Vissa områden i Sverige är klassade som riksintresse. Lagregler angående riksintressen finns i 3 och 4 kapitlet. miljöbalken.

Att en miljö eller ett objekt är av riksintresse innebär att det har så speciella förutsättningar att det bedömts vara av betydelse för landet som helhet. I ett område av riksintresse får områdets värde eller betydelse inte påtagligt skadas av annan tillståndspliktig verksamhet. Riksintresset väger alltid tyngre än ett eventuellt motstående lokalt allmänintresse och områden av riksintresse ska prioriteras i den fysiska planeringen. Riksintresse kan gälla för såväl områden som är skyddsvärda pga sina speciella natur- och kulturvärden, som för områden som är av betydelse för ett speciellt nyttjande (till exempel kommunikationer, energiproduktion, energidistribution etc.). Riksintressenas syfte är att säkerställa en användning eller att bevara någonting för framtiden.

Ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter framgår av förordningen om hushållning med mark och vattenområden (SFS 1998:896). Enligt förordningen ska Trafikverket lämna uppgifter om områden som Trafikverket bedömer vara av riksintresse för kommunikationer enligt 3 kapitlet. miljöbalken. Förordningen anger vidare att det är Riksantikvarieämbetet som bedömer om ett område är av riksintresse för kulturmiljövården. Områden av riksintresse pekas ut i en process där såväl statliga centrala myndigheter som länsstyrelser och kommuner är delaktiga. De utpekade riksintressena ska hanteras i kommunernas översiktsplanering. Länsstyrelsen bevakar att kommunerna tillgodoser riksintressena i sin planering.

Riksintressen som berör Danderyd redovisas nedan samt på karta *Riksintressen* på sidan 23.

E18

I Stockholms län är merparten av det statliga befintliga vägnätet av riksintresse. Inom Danderyds kommun är E18 klassat som riksintresse. Vägen ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. E18 är en väst-östlig förbindelse som förbinder Stockholm med Oslo via Västerås, Örebro och Karlstad.

Roslagsbanan

I Stockholms län är hela det statliga järnvägsnätet med stationer, spårområden och godsterminaler av riksintresse. Riksintresset omfattar även Värtabanan, Roslagsbanan och Saltsjöbanan. Roslagsbanan är en lokaljärnväg i Stockholm. Roslagsbanan sträcker sig mellan Östra station och Kårsta, Österskär och Näsbypark. Banan är av särskild regional betydelse.

Kulturmiljöer av riksintresse i Danderyd

Områden vars kulturhistoriska värde anses vara så högt att dess bevarande är av nationell betydelse kan enligt 3 kapitel Miljöbalken utnännas till riksintresse för kulturmiljövården. Kulturmiljöer av riksintresse ska spegla människans historia från forntid till nutid och såväl skiftningar i estetiska ideal som olika tiders sociala, tekniska och ekonomiska förutsättningar. En kulturmiljö av riksintresse ska alltid betraktas ur ett helhetsperspektiv.

I Sverige finns ca 1 700 riksintresseområden för kulturmiljövården, varav 131 stycken finns i Stockholms län. Ett 30-tal av Stockholms läns riksintressanta kulturmiljöer består av bördiga slotts- och herrgårdsmiljöer med en lång kontinuitet av jordbruk och bosättningar. Den moderna storstadens framväxt och dess konsekvenser för det sociala livet representeras bland annat av Djursholms villastad.

Danderyd har sedan 1987 två större områden av riksintresse för kulturmiljövården, Djursholms villastad och Stocksunds villastad. I "Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun" anges 11 mindre områden inom dessa områden som "Bevarandeområden som samtidigt är av riksintresse". I denna översiktsplan har de två övergripande områdena utökats till att omfatta samtliga 11 områden, och genom en precisering av riksintresset tydliggörs områdenas betydelse för bevarande samt förståelsen för uppbyggnaden och karaktären av villastäderna i Djurholm och Stocksund. Preciseringarna utgör nu värdekärnor inom riksintresseområdena. För att säkerställa bevarandet av områdets karaktär arbetar kommunen med att upprätta detaljplaner för de 9 värdekärnor som finns i Djurholm.

Motivering och uttryck för området i Djurholm

Området utgör landets första som förort anlagda villastad, grundad på privat initiativ, och utgör förebild för flera liknande efterföljande samhällen. Villastaden är en föregångare

beträffande planutformning och individuellt utformad bebyggelse för ett högborgerligt och intellektuellt samhällsskikt. Bebyggelsen speglar framför allt perioden 1890-1930.

Uttryck för riksintresset är det oregelbundna planmönstret uppbyggt kring Djursholmsbanan (Roslagsbanan) som huvudstråk, med stora naturtomter och stora villor där stilidealen kan följas från de första enkla trävillorna till nationalromantik, jugend och funktionalism. Skolor, stationer, parker och andra anläggningar finns för gemensamma funktioner.

Motivering och uttryck för området i Stocksund

Området är en villastad av förortskaraktär, grundad på privat initiativ och som i planläggning och bebyggelse representerar sekelskiftets och 1900-talets första två decennier och boende för ett välbärgat tjänstemannaskikt.

Uttryck för riksintresset är planmönstrets oregelbundna karaktär, anpassat till Djursholmsbanan (Roslagsbanan) och den kuperade terrängen. Flertalet villor i Mörbyområdet har utformats av stadsarkitekten D Melin och därmed bildat en relativt enhetlig bebyggelsegrupp företrädesvis i nationalromantik och senjugend.

Svalnäs

Urdavägen

Fafnervägen/Hildingavägen

Vendevägen

Värdekärnor

För att skapa en bättre förståelse för riksintresset, och för att tydliggöra specifika värden som finns inom området, har uttrycket för riksintresset preciserats i 11 stycken värdekärnor. Uttrycket för dessa följer nedan, se även karta på sidan 23.

Svalnäs (B17): Området byggdes snabbt ut under 1900-talets första decennium, och fick en högborgerlig prägel. Villorna som uppfördes står arkitektoniskt sett helt i klass med dem som byggdes i det egentliga Djursholm. De förhärskande stilarna är nationalromantik och jugend som ofta uppträder i blandade former. Området karaktäriseras av slingrande vägar på relativt kuperad mark, med stora tomter och rik växtlighet. Huvudbyggnaderna är ofta placerade centralt på tomterna. Villornas arkitektur och materialval skiljer sig mycket inom området och både fasadmaterial och utformning av taken varierar. Puts och spontade träpaneler förekommer som fasadmaterial och taktäckningen är falsad plåt eller tegel.

Urdavägen (B27): Majoriteten av villorna inom området uppfördes under 1930-talet, och är Danderyds kommuns enda bevarade större sammanhängande område med tidig funktionalistisk arkitektur. Området har en relativt likartad arkitektur med rena och enkla former. Villornas fasader är oftast putsade i ljusa kulörer och taken är framför allt pulpettak där taktäckningen utgörs av falsad plåt. Området är kraftigt kuperat och korsas av den slingrande Urdavägen som skiljer kvarteren Jolanger och Bjarmaland åt. På den högsta punkten i området ligger ett vattentorn som numera är ombyggt till bostäder.

Fafnervägen/Hildingavägen (B28): Området är ett av Danderyds kommuns bäst bevarade områden av 1920-talsklassicistisk arkitektur. Huvudbyggnaderna har ofta en stram arkitektur med relativt enkla former. Dominerande fasadmaterial inom området är puts och taken är vanligen enkla obrutna sadeltak. Terrängen är något kuperad och gatunätet är relativt rätvinkligt, med tomter av typisk trädgårdskaraktär.

Vendevägen (B42): Området utgörs av villor, av vilka majoriteten är ritade av Ture Rydberg, och uppförda under 1910-talet. Det är ett av de mest homogena bebyggelseområdena i Danderyds kommun, och har ett klassicistiskt formspråk med viss förankring i 1700-talets svenska herrgårdar. Området är en viktig del av svensk arkitekturhistoria. Den östra delen av området är något kuperad medan tomterna längs Agnevägen i södra delen är relativt plana. Bebyggelsen i områdets södra

del är placerad nära tomternas norra gräns, långt indragna från Agnevägen för att skapa stora trädgårdar. Dominerande fasadmateriäl inom området är puts i ljusa kulörer. Taken utgörs i de flesta fall av brutna sadeltak med svängt utfall och är täckta med rött lertegel.

Hildingavägen/Stenbocksvägen (B43): Inom området finns ett antal välbevarade villor i nationalromantisk stil. Huvudbyggnaderna är uppförda omkring 1910 och förlagda på stora tomter med karaktär av omväxlande natur- och trädgårdsmark. Byggnadernas fasadmateriäl är vanligen av trä och företrädelsevis målade i mörka kulörer. Taken utgörs oftast av sadeltak, antingen brutna eller obrutna och taktäckningsmaterialet består oftast av rött lertegel.

Djursholms slott (B44): Stora delar av området kring Djursholms slott uppfördes under 1800-talets sista decennium och början på 1900-talet, som ett av de första områdena när villasamhället anlades. Inom området finns ett antal karaktäristiska byggnader, såsom Viktor Rydbergs samskola från 1910, ett vattentorn och Djursholms slott. Villorna i området karaktäriseras av individualistisk arkitektur med en rik variation av fasadmateriäl och takutformningar. Putsfasader förekommer, liksom träfasader med liggande eller stående träpaneler samt fjällpanel. Bebyggelsen är generellt placerad högt i terrängen, centralt på tomterna. Vägarna inom området går i många fall i de flackare partierna mellan höjderna.

Skandiavägen (B45): Majoriteten av bebyggelsen i främst södra delen av området är uppförd mellan 1890 och 1910, och innehåller ett antal villor med framträdande arkitektoniskt uttryck. Villorna är individualistiskt utformade och har i många fall en rik utsmyckning av exteriören. Fasaderna är oftast putsade och takutformningen varierar mellan topptak och brutna eller obrutna sadeltak. Taktäckningsmaterialet är antingen falsad plåt eller lertegel. Terrängen är relativt kuperad och bebyggelsen väster om Skandiavägen är placerad nära gatan. Öster om Skandiavägen är huvudbyggnaderna generellt placerade längre från gatan upp mot en höjdsträckning i nord-sydlig riktning. Tomterna har generellt karaktären av anlagda trädgårdstomter med rik förekomst av fruktträd.

Gamla Djursholm (B46): Inom området finns några av de arkitekturhistoriskt mest intressanta villorna i Djursholm, uppförda mellan 1890 och 1960-talet. På udden i kvarteret Gamla Djursholm finns även lämningar av ett medeltida hus. Områ-

Hildingavägen/Stenbocksvägen

Djursholms slott

Skandiavägen

Gamla Djursholm

Gamla Djursholm

Kvarteret Midgård och Odinslund

Ringen/Skogsliden

Vasavägen

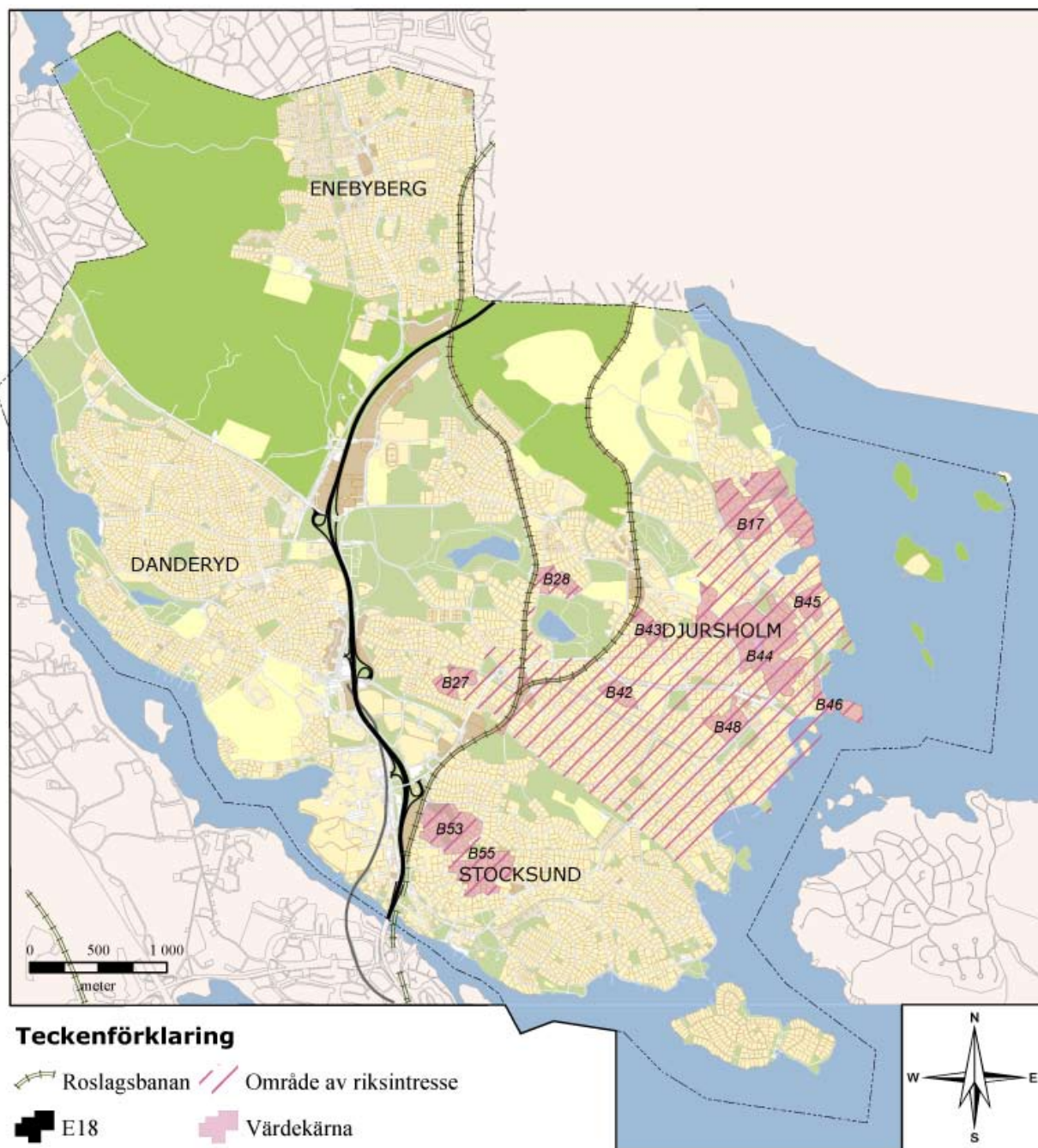
det är låglänt med undantag för udden i öster och tomterna är stora med riklig växtlighet. Bebyggelsen är med något undantag placerad centralt på tomterna. Villorna är individualistiskt utformade och skiljer sig kraftigt från varandra. Fasader av träpanel i mörka kulörer förekommer, liksom rå betong, tegel och putsade fasader. Taktäckningsmaterial varierar, liksom utformningen av taken.

Kvarteret Midgård och Odinslund (B48): Majoriteten av byggnaderna inom området uppfördes mellan 1890 och 1910, och präglas av den Mittag-Lefflerska villan i kvarteret Midgård och två större villor i kvarteret Odinslund, öster om Auravägen. De tre villorna är mycket välbevarade och karaktäristiska för den påkostade och individualistiska bebyggelsen som uppfördes i Djursholm kring sekelskiftet. Tillsammans utgör de en av kommunens mest intressanta miljöer från denna tid. Den Mittag-Lefflerska villan är en stor borgliknande byggnad med utsmyckningar, torn och balkonger, omgiven av stora träd och ett antal välbevarade, mindre träbyggnader. Villorna öster om Auravägen har en varierad arkitektur med burspråk, torn och dekorerade fasader. Taken består främst av obrutna sadeltak, täckta av antingen lertegel eller falsad plåt.

Ringen/Skogsliden (B53): I stort sett samtliga villor i området är byggda på 1910-talet. Området har en enhetlig arkitektur, med villor som varierar mellan små egnahem till stora individualistiska villor i nationalromantisk stil. Miljön hålls samman av våningsantal, materialval och takform, där det vanligaste fasadmaterialet utgörs av locklistpanel och brutna tak täckta med tvåkupigt rött lertegel. Området är kuperat med slingrande gator, med de allmänna platserna Kronoparken i norr och Kommunalplatsen i söder.

Vasavägen (B55): Områdets villor är uppförda mellan 1890 och 1910 och speglar det tidiga 1900-talets villastäder på ett mycket bra sätt. Tomternas karaktär med blandningen av trädgårdar och orörd naturmark uttrycker trädgårdsstadens ideal. Dominerande stildrag är nationalromantik och jugend, ofta i blandade former och med individuellt utformade torn som ett återkommande drag i bebyggelsebild. Det vanligaste takmaterialet är tvåkupigt rött lertegel, men bebyggelsen i området är i övrigt mycket varierad. Vagnät och tomter har samma utseende som på 1897 års tomtkarta, med räta väglinjer trots den kuperade terrängen.

Riksintressen

Del av plankartan för Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2010. © Lantmäteriet Dnr R8885445_130001.

Skydd av riksintressen för kulturmiljövärden

Riksintressena ska skyddas mot förändringar som påtagligt kan skada dess värde. Inom riksintresseområdena för kulturmiljöer är det viktigt att inga övergripande förändringar i planmönstret görs då detta kan påverka upplevelsen av områdets helhet. Avstyckningar och ändringar av kvartersbilden kan påverka riksintressets värden. Inom värdekärnorna kan en påtaglig skada av riksintresset uppstå av mer precisa förändringar, exempelvis ökning av våningsantal eller ändring av material vid renovering.

Riksintressen kan påverkas av flera faktorer. Eventuell påverkan bedöms i bygglovsskedet från fall till fall för all planerad förändring i och i anslutning till angivna områden.

Mellankommunala intressen

En del frågor för den framtida utvecklingen av Danderyd innefattar samarbete med omgivande kommuner och med stockholmsregionen i stort.

Regional utveckling, RUFSS 2010

Stockholms läns landsting har tagit fram en regional utvecklingsplan, RUFSS 2010 för Stockholmsregionen. Planen visar regionens samlade vilja, ger vägledning inför den framtida utvecklingen samt hur regionens utmaningar kan hanteras.

Till RUFSS 2010 hör en plankarta som, utifrån kommunernas planering, anger grundragen för användningen av mark- och vattenområden samt förslag till riktlinjer för lokalisering av bebyggelse och anläggningar. Den visar avvägningar av olika intressens markanspråk och de regionala prioriteringarna mellan de olika intressena. Den slutliga avvägningen görs alltid på kommunal nivå.

Regionala stadskärnor

Den regionala utvecklingsplanen, RUFSS, pekar ut åtta yttre regionala stadskärnor. Utvecklingen av dessa stadskärnor ska motverka en spridning av bebyggelsen och verksamheterna i stockholmsregionen samt avlasta den centrala regionkärnan. En hög tillgänglighet med goda vägförbindelser och bra kollektivtrafik är en förutsättning för att de regionala stadskärnorna ska växa. För Stockholm Nordost handlar det om etablering av den regionala stadskärnan Täby centrum – Arninge. Om kärnan byggs ut med bostäder, arbetsplatser och handel kan den bli en av de största handelsplatserna i regionen 2030.

Stockholm Nordost!

Stockholm Nordost

Danderyd ingår tillsammans med Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker i ett samarbete kallat Stockholm Nordost (STONO). Organisationen är en viktig aktör inom stockholmsregionen. De sex nordostkommunerna har under 2012 antagit en gemensam vision för utveckling av regionen, vars främsta syften är att visa regionens gemensamma syn på kommunikationer/infrastruktur, bebyggelsestruktur/befolkningsstillväxt, näringsliv och hållbarhet.

Vägar

Samtliga vägar som knyter an Danderyd med omkringliggande kommuner är av mellankommunalt intresse. E18 och Edsbergsvägen bedöms så pass viktiga att de omfattas av statligt huvudmannaskap, dvs att det är Trafikverket som ansvarar för skötsel och underhåll.

Regionala cykelstråk

En stor del av nordostkommunernas cykelpendlare passerar Danderyd på väg till arbete eller studier, vilket innebär att kommunens regionala cykelstråk är av stor betydelse för regionens arbetspendling.

I en strävan att skapa underlag för en ökad andel cykeltrafikanter i länet har Trafikverket tillsammans med bland annat SL, Länsstyrelsen och länets samtliga kommuner arbetat fram en regional cykelstrategi. Arbetet går under namnet SATSA II och Danderyd har, liksom övriga aktörer, aktivt deltagit för att revidera och uppdatera de regionala cykelstråken för att på sikt kunna erbjuda en gemensam, betydligt högre standard, på länets mellankommunala cykelbanor.

Kollektivtrafik

Nordostsektorn är den del i stockholmsregionen som åker minst kollektivt, bland annat därför att utbudet är lägst i regionen. Danderyd är dock välförsörjt med kollektivtrafik då både tunnelbanan och Roslagsbanan trafikerar kommunen, även busstrafiken är väl utbyggd med busscentralen vid Danderyds sjukhus som regional knutpunkt. Om nordostkom-

munerna ska växa i takt med Stockholmsregionens väntade tillväxtökning, krävs dock mer spårburen kollektivtrafik till regionen.

Stockholm Nordost arbetar för att driva på utvecklingen av kollektivtrafik till regionen. Bland annat pågår inom lands-tingen en utredning om en regional kapacitetsstark spårburen kollektivtrafik till nordost. Utredningen ska vara klar 2013 och ligga till grund för den statliga planeringen för infrastruktur 2015-2027.

Arninge i Täby kommun planeras som en sektoriell knutpunkt för kommunikationer med snabba och enkla byten för bussar, spårtrafik, bil, buss och cykel. Den planerade knutpunkten vid Danderyds sjukhus bedöms få minst lika hög regional betydelse för smidiga byten mellan olika kollektivtrafikslag.

Landstinget arbetar även med en utredning angående en tvärförbindelse mellan Roslagsbanan och Arlanda. Förbättrad kommunikation till Arlanda är en viktig fråga för näringslivet när det gäller att etablera kunskapsintensiva företag i nordost-sektorn, vilket är nödvändigt för att behålla den stora andelen högutbildade invånare.

Rekreation

I Stockholmsregionen finns tio gröna kilar, som är sammanhängande grönområden som sträcker sig från den omgivande landsbygden in mot Stockholms centrum. Denna struktur gör att det aldrig är långt till naturen för Storstockholms invånare och skapar goda förutsättningar för ett rikt djur- och växtliv nära bebyggelsen.

I Danderyd finns Rösjökilen, som är en av Stockholms läns tio gröna kilar. Rösjökilen är ett natur- och kulturlandskap som omfattar sex norrortskommuner, från Sigtuna i norr, via Vallentuna, Upplands Väsby, Täby och Sollentuna till Danderyd i söder.

För att tydliggöra den mellankommunala samverkan kring natur-, kultur-, och friluftsvärden i Rösjökilen har en plattform tagits fram med vision och mål, organisation och arbetsform samt tänkbar finansiering.

Vatten

Danderyds kommun har två gemensamma vattenförekomster,

Edsviken och Värtan. Kommunen har även ett avrinningsområde mot Rösjön i nordväst, och mot Näsbyviken i Täby. Edsviken är idag förorenad. Genom Edsvikens vattensamverkan arbetar Danderyd tillsammans med Sollentuna, Solna, Järfälla, Sundbyberg och Stockholm för att bevara och förbättra förutsättningarna för växt- och djurlivet inom området. Mer om kommunens arbete om vatten går att läsa i kapitlet *Vatten* på sidan 87.

Avlopp

Käppalaförbundet renar avloppsvatten från mer än en halv miljon människor i elva medlemskommuner norr och öster om Stockholm. Reningen sker i Käppalaverket som är ett av världens mest effektiva avloppsreningsverk. Käppalaverket tar även tillvara på den näring och energi som finns i avloppsvattnet, och återför slam och biogas till samhällets kretslopp.

Luft

Danderyd är med i Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund. Syftet med förbundets verksamhet är att erbjuda bra beslutsunderlag för åtgärder som kan förbättra luftkvaliteten. Luftvårdsförbundet grundades 1992 av 14 kommuner i Stockholms län och har sedan dess vuxit och etablerat sig till en heltäckande regional organisation.

Avfall

Behandlingen av hushållsavfall är organiserad i regional samverkan. Danderyd är delägare i Söderhalls Renhållnings AB, SÖRAB.

4. Planering för en framtida klimatförändring

Människans utsläpp av växthusgaser till atmosfären ger upphov till negativ klimatpåverkan som påverkar hela vår planet. Energi- och klimatfrågan är därför med sin miljöpåverkan en stor utmaning som hela världen står inför.

Genom sitt ansvar för fysisk planering, energiplanering, tillsyn samt drift av tekniska anläggningar har kommunen en viktig roll inom energi- och klimatarbetet. Kommunen har samtidigt goda möjligheter att påverka utvecklingen genom sitt ansvar för information, utbildning och rådgivning.

I plan- och bygglagen anges att kommunen ska ta hänsyn till miljö- och klimataspekter i sin planering (PBL 2 kapitel. 3§). I enlighet med Danderyds miljöprogram ska kommunen verka för god utomhusmiljö, god inomhusmiljö, främja en långsiktigt hållbar utveckling samt välja miljömässigt goda varor och tjänster. Inom ramen för klimatarbetet är det särskilt viktigt att kommunen tar sitt ansvar för att begränsa sin klimatpåverkan angående utsläpp av växthusgaser, både inom den egna organisationen, men också genom att informera och föregå med gott exempel gentemot kommunens invånare. Danderyds kommun har tagit fram ett antal strategier för att målen i miljöprogrammet ska kunna uppfyllas. Beträffande klimatfrågor är strategierna som berör följande områden de viktigaste: luftföroreningar och växthusgaser, dagvatten, långsiktig hållbarhet av energiförsörjning i kommunens fastigheter, fjärrvärme samt information till kommunens invånare om konvertering till resurssnåla uppvärmningsformer.

Så fungerar växthuseffekten

Jordens klimat står under ständig förändring, och även om utsläppen av växthusgaser minskas är klimatförändringar ett faktum. Analyser behöver därför utföras för att studera hur kommunens verksamheter påverkas. Detta arbete görs i Danderyd genom att en klimat- och sårbarhetsanalys utarbetas.

Mål

EU:s övergripande energi- och klimatmål anger att den genomsnittliga temperaturökningen på jorden ska begränsas till +2°C över de förindustriella nivåerna. Klimatmålen ska nås genom ett effektivare utnyttjande av Europas energiresurser, ökad andel förnybar energi och effektivisering av energianvändningen.

År 2009 beslutade Sveriges riksdag om nationella energi- och klimatmål. Enligt målet om ”God bebyggd miljö” ska energianvändningen i Sveriges byggnader halveras fram till 2050 jämfört med 1995. Det nationella miljömålet om ”begränsad klimatpåverkan” innebär att riksdagen beslutat att till år 2020 ska hälften av den totala energianvändningen vara från förnybar energi, i transportsektorn 10 % förnybar energi, energianvändningen ska vara 20 % effektivare jämfört med 1990 och utsläppen i den icke handlande sektorn (utanför utsläppsrätter) ska minska med 40 % jämfört med 1990. Därutöver har Sverige som målsättning att ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen år 2030.

Bakgrund

Växthuseffekten innebär enkelt uttryckt att gaser i atmosfären håller kvar en del av den värme som utstrålas från jordytan, vilket också är en förutsättning för livet på jorden. Människans utsläpp av växthusgaser förändrar atmosfärens sammansättning och förstärker därigenom växthuseffekten, vilket orsakar en förändring av klimatet.

De viktigaste växthusgaserna är vattenånga och koldioxid. Andra växthusgaser är metan, dikväveoxid (lustgas) och fluorerade gaser (bland annat så kallade freoner). För att kunna jämföra växthusgaserna med varandra räknas bidraget från varje enskild gas om till den mängd koldioxid som har samma inverkan på klimatet, så kallade ”koldioxidekvivalenter” eller Global Warming Potential (GWP).

Vilken förändring av klimatet förväntas i Stockholms län?

Att klimatet förändras är säkert, frågan är på vilket sätt och när. I stort förväntas klimatet i Stockholmsregionen bli varmare och ta emot mer nederbörd än under 1900-talet.

SMHI:s regionala klimatsammanställning för Stockholms län anger att medeltemperaturen mot slutet av detta sekel kommer att vara 4-6°C varmare än under perioden 1961-1990, som vanligtvis används som referensperiod i klimatsammanhang. Temperaturökningen väntas vara störst under vinterperioden men framträder under alla årstider. Förutom högre medeltemperatur kommer värmeböljor (sammanhängande period med en dygnsmedeltemperatur som överstiger 20°C under minst fyra på varandra följande dagar) bli vanligare.

Årsmedelnederbörden förväntas öka med 10-30% mot slutet av seklet. Troligtvis kommer detta innebära att nederbörden ökar, främst vintertid. Temperaturökningen innebär mer regn under vinterhalvåret, samtidigt som antalet snö dagar och det maximala snödjupet kommer att minska. När nederbörden under vintern faller som regn istället för snö blir vattenflödena högre. Mot slutet av seklet förväntas vårfloden vara tidigarelagd och med lägre vattennivåer än i dagens klimat. Även vattenflödena sommartid väntas bli lägre.

Havet förväntas stiga men till en början kompenseras den ökade havsnivån av landhöjningen. I slutet av seklet beräknas medelvattennivån ha ökat med cirka 40 cm i Danderyd vid en global höjning av havets nivå på 1 m. Lufttryck, nederbörd och vindar kan emellertid tillfälligt ge mycket höga vattenstånd, se karta på nästa sida, som visar en möjlig havsnivå vid extremväder och ökade havsnivåer pga. klimatförändringar år 2100. Modellerna för extrema vindhastigheter visar ännu inte någon entydig trend kring ökad förekomst av stormar i Stockholms län.

Översvämningssrisker

Begränsning av klimatförändringen

Klimatfrågan berör alla delar av samhället. Den påverkar miljön, ekonomin och näringslivet, sociala förhållanden, jord- och skogsbruk samt vår nationella säkerhet. Det finns ett starkt samband mellan energianvändning, utsläpp av växthusgaser och klimatförändringar. I de industrialiserade länderna är koldioxidutsläppen från energiomvandling den främsta källan till klimatpåverkan.

Människan påverkar klimatet genom utsläpp av växthusgaser. Globalt är temperaturen redan 0,8 grader Celsius högre jämfört med förindustriell tid och temperaturen fortsätter att öka. Forskare världen över är eniga om att en genomsnittlig höjning av medeltemperaturen på mer än 2 grader skulle sänka livskvaliteten drastiskt för en stor del av jordens befolkning. För att undvika ett sådant scenario måste utsläppstrenden vända inom 7-12 år.

Samhällsplanering spelar en central roll om vi ska nå energi- och klimatmålen och därmed minska klimatförändringen. Genom väl avvägd översikts- och detaljplanering kan samhället utvecklas klimatsmart, exempelvis genom att ny bebyggelse lokaliseras i närheten av kollektivtrafik.

Energianvändningen i byggnader inom Stockholms län utgör 60 % av den totala energianvändningen i länet, jämfört med 40 % i resten av landet. Investeringar i miljövänliga uppvärmningssystem och skärpta energikrav vid nybyggnation kan ge betydande resultat. Danderyds kommun arbetar aktivt med energieffektivisering i kommunens egna fastigheter och har definierat ett mål om att minska energianvändning med 28% till 2020 jämfört med 2009. Ett annat mål är att all nybyggnation av kommunens egna fastigheter ska vara nära-nollenergihus fr.o.m. 2013. Sedan 1996 har kommunen minskat oljeförbrukningen med 90 % i sina egna fastigheter.

Klimatförändringens konsekvenser och behovet av anpassning

Klimatförändringar märks redan idag och kommer att påverka samhället framöver på många olika sätt och inom många olika sektorer såväl positivt som negativt. Det framtida klimatet kommer att bli varmare och blötare, vilket ställer krav på att samhället planeras mer hållbart och flexibelt. Klimatanpassningsaspekter måste beaktas vid planering av bebyggelse och infrastruktur då dessa ska hålla lång tid framöver, samt för att minska risker och onödiga kostnader.

Boende och byggande

I Sverige är bostäderna utformade för att klara ett kallt klimat. När klimatet i framtiden blir varmare kan energikostnaderna för uppvärmning minska. Istället kommer behovet av kylning, genom exempelvis isolering och solavskärmning såväl som tillgång och möjlighet till lokal- eller fjärrkyla, att beaktas. Detta är särskilt viktigt för särskilda boenden. Tätbebyggda områden drabbas värre av värmeböljor, vilket måste beaktas vid nyexploatering. I framtiden kan risken för ras och skred öka vid kraftigare nederbörd. I Danderyds kommun finns områden som bör utredas vidare för risker för ras och skred.

*Översvämningsskydd
vid Nora strand*

I kommunen finns mycket strandnära bebyggelse, vilken kan komma att påverkas av stigande vattennivåer. Under 2010 uppförde kommunen ett översvämningsskydd vid Nora strand, se bild ovan. Genom att bygga översvämningsskydd på fler utsatta platser i kommunen kan ytterligare fastigheter och vägar skyddas från översvämningar.

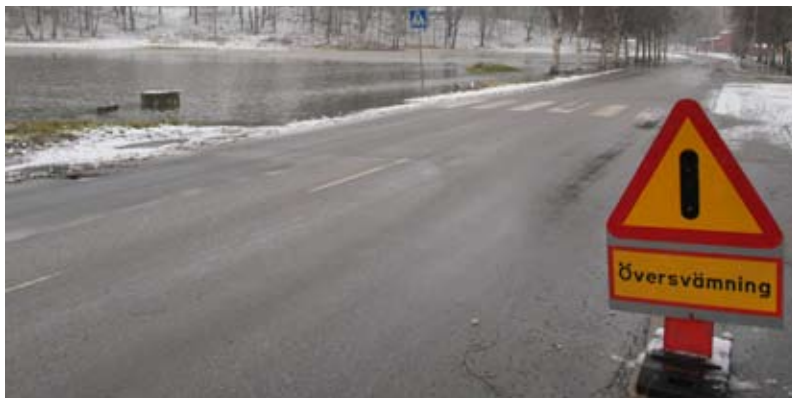
En ökad nederbörd kan beaktas genom att låglänta områden planeras för ett användande som inte skadas av tillfälliga översvämningar, och på så sätt att ytan vid behov också kan fördröja dagvattnets flöde. Bostäder inom områden som ligger inom framtida riskzoner för översvämning bör byggas på ett översvämningssäkert sätt. Detaljplaner ska utformas med framtidens förutsättningar i åtanke för att skydda framtida fastighetsägare.

Infrastruktur

En ökad nederbörd samt ökade vattenflöden innebär större risk för översvämning och bortspolning av vägar, samt ökad risk för ras, skred och erosion. Redan i dagläget kan långvarigt regn med ogynnsamma vindar leda till höga vattenstånd och översvämning av vägar, se bild på nästa sida.

Översvämning, ras, skred och erosion kan innebära att kommunens invånare får svårt att ta sig till arbete och skolor. Även kommunens egen personal kan få svårigheter att ta sig till sina arbeten, vilket kan drabba skolor, förskolor, hemtjänst och särskilda boenden.

Ökad risk för stormfälla kan innebära problem för luftburna ledningar, såsom kraftmatning till järnväg, telekommunikation och elnätet, vilket indirekt kan påverka radio- och tevesändningar. Arbeta pågår år 2013 med att gräva ner den större delen av kraftledningarna i Danderyd. Nedgrävda ledningar

Översvämning vid Framnäsparken, jan. 2012. Vattennivån motsvarar ca +1 m.ö.h.

skyddar från stormfälla, men måste istället säkras från kabelbrott orsakat av skred. Fjärrvärmenätet måste på samma sätt säkras för att inte skadas av markförskjutningar.

Ökade regnmängder leder till större flöden som måste tas om hand. Danderyds ledningssystem riskerar att i framtiden vara underdimensionerat.

Hälsorisker

Ökade vattenflöden kan medföra att föroreningar från deponier och förorenad mark påverkar större mark- och vattenområden. Högre temperaturer i kombination med nederbörd och höga flöden påverkar kommunens utomhusbad. Det blir ökad risk för föroreningar (ökad bakteriehalt) och ökad risk för algblomning.

Högre frekvens av värmeböljor riskerar att drabba främst äldre och sjuka. Även spridningen av sjukdomar ökar vid högre temperaturer, vilket kan innebära en större belastning på sjukvården. En längre växtsäsong kan innebära bättre odlingsmöjligheter, samtidigt som värme i kombination med ökad nederbörd gynnar vissa skadedjur såsom mygg och fästingar.

5. Befolkning, bostäder och näringsliv

Nationella mål

Det här kapitlet berör det andra folkhälsomålet ”Ekonomiska och sociala förutsättningar”. Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Det finns ett samband mellan en god folkhälsa och ett samhälle präglad av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor, jämställdhet och rättvisa. Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framför allt psykisk ohälsa, och leder till ökad ojämlikhet i hälsa.

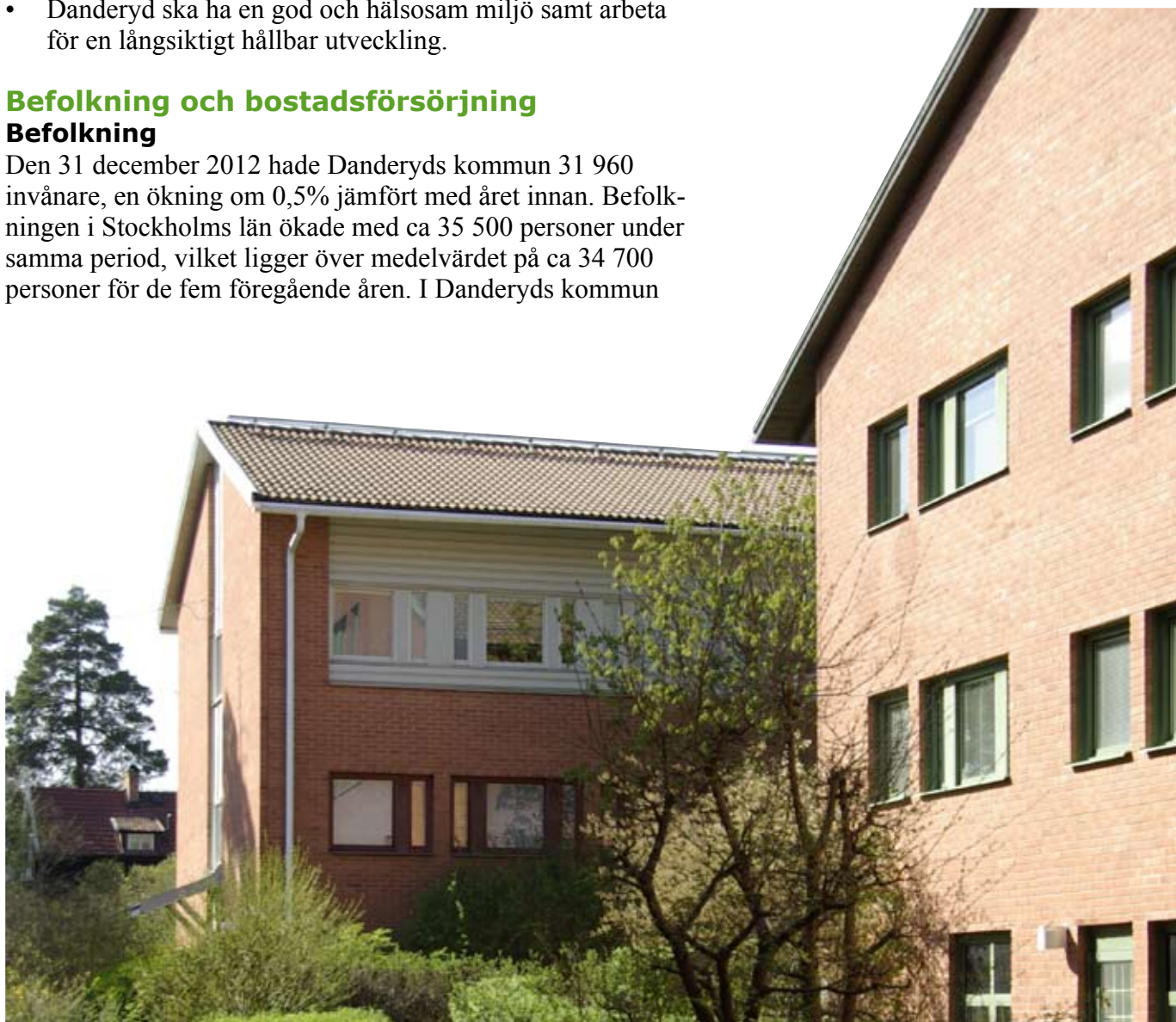
Kommunens övergripande mål

- Danderyd ska vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i.
- Företag verksamma i kommunen ska erbjudas ett gott näringslivsklimat.
- Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktig hållbar utveckling.

Befolkning och bostadsförsörjning

Befolkning

Den 31 december 2012 hade Danderyds kommun 31 960 invånare, en ökning om 0,5% jämfört med året innan. Befolkningen i Stockholms län ökade med ca 35 500 personer under samma period, vilket ligger över medelvärdet på ca 34 700 personer för de fem föregående åren. I Danderyds kommun

ligger medelvärdet för den årliga befolkningsökningen 2007 – 2011 på ca 260 personer. Enligt befolkningsprognosen för Danderyd beräknas befolkningen i kommunen att uppgå till ca 34 064 personer år 2022, vilket innebär en ökning om 6,6% jämfört med 2012. Danderyd har haft en befolkningsökning under majoriteten av åren sedan 1980, med undantag för perioden 1986 – 1992 då befolkningen minskade varje år. Befolkningsökningen är delvis beroende av bostadsbyggandet inom kommunen.

Danderyd hade ett födelseöverskott om 4 personer och en nettoinflyttning om 163 personer under 2012. En genomsnittlig Danderydsfamilj fick år 2010 1,64 barn/familj, vilket är en minskning från 2002 då genomsnittet i Danderyd var 2,0 barn/familj. För riket som helhet beräknas fruktsamheten till 1,98 barn per kvinna, vilket också väntas gälla på sikt.

I Sverige är medellivslängden 83,5 år för kvinnor respektive 79,5 år för män. Sverige är ett av de länder som har högst medellivslängd i världen. Danderyd är den kommun i Sverige som har högst medellivslängd för både kvinnor och män; 85,6 år respektive 83,1 år. I Danderyd har 16,3% av invånarna utländsk bakgrund, vilket är något lägre än rikets 19,6%.

Bebyggelse

Bebyggelsen i kommunen utgörs av ett centralt stråk med huvudsakligen flerbostadshus i högre bebyggelse, samt till stor del av en varierad villabebyggelse av trädgårdskaraktär i övriga områden. På grund av den täta bebyggelsen inom det centrala stråket är Danderyd förhållandevis högt exploaterat. Av antalet bostäder finns ca 54 % i småhus och resten i flerbostadshus. Av lägenheterna i flerbostadshus är ca 29% upplåtna med hyresrätt.

Danderyd i Stockholmsregionen

Danderyd ligger centralt i Stockholmsregionen och är med sin gröna karaktär en attraktiv bostadsort. Danderyd ska också ses som en del av Stockholmsregionens gemensamma bostads- och arbetsmarknad.

Stockholms län är en region med en dominerande central stadskärna. För att balansera den kraftiga tillväxten i den centrala stadskärnan har det i den regionala utvecklingsplanen för Stockholm (RUFS) föreslagits en utveckling med flera regionala stadskärnor. En av de åtta yttre regionala stadskärnor som utpekats i RUFS 2010 är 'Täby centrum – Arninge', med lokalisering i Täby kommun. Ambitionen är att där skapa en komplett stadskärna, med arbetsplatser, bostäder och möjligheter till rekreation.

Under senare år har stockholmsregionen, som under 2012 hade en folkmängd om ca 2,1 miljoner personer, vuxit med mellan 15 000 – 20 000 invånare per år. Tendensen är att tillväxten fortsätter eller ökar även framöver. Tillväxt, miljö och regionplanering (TMR), f.d. regionplanekontoret, vid Stockholms läns landsting, har under 2012 fått i uppdrag av regeringen att göra en regional bedömning av behovet av nya bostäder i kommunerna i Stockholms län. TMR räknar dels på ett behov av bostadstillskott på grund av befolkningsökningen i regionen, dels på ett s.k. ackumulerat behov som beräknas av att befolkningen ökat kraftigare än väntat medan bostadsbyggandet snarare minskat i regionen de senaste åren. Enligt TMR:s preliminära bedömningar kommer det att behövas ca 37 000 nya bostäder årligen inom stockholmsregionen fram till 2030 för att klara både befolkningsökningen och det ackumulerade behovet. Fördelat över länets kommuner och med hänsyn till kommunernas olika yta, befolkningstäthet, bebyggelseplaner och liknande, bedömer TMR att det i Danderyd behöver byggas ca 60 – 110 bostäder/år fram till 2030 för att bostadssituationen i länet ska komma i balans.

Näringsliv

I Danderyd finns drygt 2 800 företag och ca 18 000 arbetstillfällen varav hälften finns inom offentlig sektor. Danderyds sjukhus och kommunen är de största arbetsgivarna. De privata företagen finns främst inom tjänstesektorn som till exempel data- och elektronikföretag samt konsultföretag. Nyföretagandet i Danderyd ligger i topp i landet. I Stockholms län är nettoökningen av aktiebolag i särklass hög i Danderyd.

Kommunens närhet till Stockholm och ca 30 minuters reseavstånd till Arlanda innebär ett attraktivt läge för arbetsplatser. Många av de befintliga lokalerna för arbetsplatser ligger i anslutning till större vägar med bra skyltlägen och kommunikationer.

De sex nordostkommunerna arbetar tillsammans för att utgöra en gemensam arbetsmarknad inom stockholmsregionen och verkar gemensamt för att skapa 50 000 nya arbetstillfällen inom nordost. På detta sätt kan bra etableringsmöjligheter erbjudas för de flesta företag.

Riktlinjer för lokaler/platser för arbete

De verksamheter av tjänste- och servicekaraktär som ökar i antal är i allmänhet tysta och kräver begränsad plats. Störande verksamhet bör företrädesvis lokaliseras till arbetsplatsområdet vid Rinkebyvägen.

I nya arbetsområden ska kommunen bidra till att skapa attraktiva miljöer för tjänsteföretag samt för forsknings och kunskapsintensiva verksamheter.

Kommunen ska underlätta vid etablering av handel främst för lokal service. Kommunen ska även erbjuda en väl fungerande service till företagen. Idag finns ett forum för nätverksbyggande för de lokala företagen i kommunen. Möjligheter till ytterligare nätverkande i kommunen och inom nordost bör utarbetas.

Förvärvsfrekvens

Förvärvsfrekvensen i Danderyd är något högre än genomsnittet för länet. I Danderyd är förvärvsfrekvensen drygt 78% (2011) mot länets 76%. Hittills har Danderyd haft lägst andel medborgare (16 – 64 år) som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen, endast 1,7%.

Pendling

Många rör sig över kommungränserna till och från sitt arbete. Av danderydsborna arbetar ungefär 12 000 personer utanför kommunen, de flesta i Stockholms innerstad. Endast ca 4 500 arbetar inom kommunen. Ca 15 000 personer pendlar dagligen in till Danderyd för att arbeta. Det goda kommunikationsläget ger upphov till stora pendlingsströmmar i båda riktningarna vilket innebär att tillgången till en större arbetsmarknad inom rimliga reseavstånd ökar för individen, samtidigt som företagen lättare får tillgång till rätt kompetens.

Framtida kompetensförsörjning

Danderydsborna har den högsta utbildningsnivån i Sverige, ca 49 % av befolkningen har en eftergymnasial utbildning på minst tre år. Skolan i Danderyd kännetecknas av kvalitet, valfrihet och mångfald och ska även i ett internationellt perspektiv visa goda kunskapsresultat. Eleverna har genomgående en hög kunskapsnivå i Danderyd.

6. Bevarande och byggande

Nationella mål

Miljökvalitetsmålet ”god bebyggd miljö” omfattar all bebyggelse. Målet innebär att natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Den bebyggda miljön ska ge skönhetsupplevelser och trevnad. Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av byggnader och bebyggelsemiljöer, samt platser och landskap med särskilda värden ska värnas och utvecklas. Även miljömålet om ”begränsad klimatpåverkan” berör området i detta kapitel.

Kommunens övergripande mål

Danderyds kommunövergripande mål som berör den bebyggda miljön är:

- Danderyd ska vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i
- Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktig hållbar utveckling

Danderyds kommunövergripande mål som berör den offentliga servicen är:

- Danderyd ska erbjuda sina invånare stor valfrihet i den kommunala servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar
- Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service

1. Djursholms kapell

2. Villa Lagercrantz

3. Villa Tallom

Bevarande av kulturmiljöer

Lagrum

I kulturminneslagen finns grundläggande bestämmelser till skydd för viktiga delar av kulturarvet. Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader, fornlämningar, fornfynd, kyrkliga kulturminnen och vissa kultur-föremål. I lagen sägs att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö och att ansvaret för detta delas av alla.

I miljöbalken anges att värdefulla natur- och kulturmiljöer ska skyddas och vårdas och att all mark, vatten och fysisk miljö ska användas så att en långsiktigt god hushållning tryggas, utifrån ekologiska, sociala, kulturella och samhällsekonomiska synpunkter.

Plan- och bygglagen anger att planläggning ska främja en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelsen. Kommunen ska i sin planering visa vilka värden som finns i den bebyggda miljön och ange hur dessa skyddas. Kommunen har därför en nyckelroll när det gäller att verka för att bevara kulturarv och miljövärden samt främja en god byggnadskultur och en god bebyggelsemiljö.

Kulturmiljöer i Danderyd

Danderyd har två större områden av riksintresse för kulturmiljövården: Djursholms villastad och Stocksunds villastad. För mer information om riksintressena, se kapitlet Riks- och mellankommunala intressen.

Kulturmiljöer kallas de områden där man tydligt kan se hur tidigare generationers strävanden och ideal format byggnader och landskap. Kulturmiljön kan spegla de första invånarnas liv som till exempel vid gravfälten i Ekeby, Svalnäs, Ösby och Kevinge. Byggnader som Danderyds kyrka och Djursholms slott vittnar om stormaktstidens andliga och världsliga makt. 1700- och 1800-talens Danderyd var en lantlig miljö med torp, gårdar och herrgårdar samlade kring slottet. I slutet av 1800-talet påbörjades anläggandet av landets första villastäder i Stocksund och Djursholm. De olika kommundelarna är uppbyggda utifrån sina speciella förutsättningar.

I Djursholm och Stocksund finns en stor andel arkitektoniskt värdefulla byggnader från det tidiga 1900-talet. Många byggnader har kvar mycket av det ursprungliga utseendet. Byggnadsstil och arkitektur speglar tydligt de stilströmningar som

rådde när husen byggdes. De är ofta skapade av välkända arkitekter och är fina exempel på hur villastaden vuxit fram.

Den individualistiska villatraditionen under tidigt 1900-tal skapade en mycket heterogen stadsbild. Den individualistiska traditionen har fortlevt och varje ny arkitekturstil finns representerad i villabebyggelsen.

Enebyberg är ett villasamhälle av förortskaraktär, grundat på enskilt initiativ och som i planläggning och bebyggelseutformning bland annat representerar egnahemsbyggandet i början av 1900-talet. Många arbetare, hantverkare och lägre tjänstemän förverkligade här drömmen om ett eget hem.

Västra Danderyd är också ett villasamhälle av förortskaraktär med flera bebyggelsekärnor grundade på privata initiativ. Utbyggnaden av den tidigare lantbruksmarken i Västra Danderyd tog fart när tomtförsäljningen i Nora trädgårdsstad inleddes 1926. Västra Danderyd med Klingsta, Kevinge och Nora är den sist utbyggda kommundelen i Danderyd och innehåller bland annat representativ funktionalistisk arkitektur från 1930-talet.

Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden Byggnadsminnen

En byggnad eller anläggning som anses vara synnerligen märklig med avseende på sina arkitektoniska och kulturhistoriska kvaliteter kan förklaras som byggnadsminne av länsstyrelsen.

I Danderyd är sex byggnader klassade som byggnadsminne: Djursholms kapell (1), Villa Lagercrantz (2), Villa Tallom (3), Villa Lorrive (4), Villa Snellman (5) och Villa Örvang (6). Samtliga byggnadsminnen i Danderyds kommun redovisas även på karta Kulturmiljövård.

Fornlämningsområden

Fornlämningar är skyddade i enlighet med bestämmelser i kulturminneslagen och får inte skadas. I lagen anges vad som är en fast fornlämning. Lagen innehåller också bestämmelser för hur fornfynd ska hanteras samt ärendegången för tillstånd att ta bort fasta fornlämningar.

De äldsta fornlämningar som finns i Danderyd är i första hand gravfält från senare delen av järnåldern. Gravfälten från den tiden låg nära bebyggelsen och visar därför hur bygden växte

4. Villa Lorrive

5. Villa Snellman

6. Villa Örvang

Kulturmiljövård

fram. Vid gårdarna Eneby, Rinkeby, Nora och Berga finns gravfälten inte kvar men gårdarna bör ha byggts upp under järnåldern. Bevarade gravfält finns intill gårdarna Svalnäs, Ekeby och Kevinge. Vid gravfältet i Ösby har också funnits en gård från den tiden. Vid Mörby har funnits två gravfält som är undersökta och borttagna. Det äldsta visar att det funnits bofasta människor här sedan folkvandringstid (400 – 550 e Kr).

I Mälardalens landskap finns en rik förekomst av runstenar från 1000-talet. I Danderyd finns tre kända runristningar. Samtliga kända fornlämningar i kommunen är inventerade och redovisade på den ekonomiska kartan.

Riktlinjer för bebyggelse inom kulturhistoriska miljöer

Ett bevarande av den kulturhistoriska miljön i Danderyd utesluter inte förändringar. Utgångspunkten ska dock vara att värdefulla miljöer ska hanteras varsamt. Större kulturhistoriskt värdefulla öppna landskapsrum bör hållas fria från bebyggelse så långt det är möjligt. Estetiska och arkitektoniska värden har hög prioritet, och den moderna arkitekturen ska ges möjligheter att sätta spår i kommunens utveckling. Kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturvärdena. Om kulturvärdena hotas ska nya detaljplaner med bestämmelser till skydd för kulturvärdena utarbetas.

Som underlag för bedömning av bevarandebestämmelserna i kommunen finns ”Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun”. Kulturmiljöhandboken utarbetades 1991 och reviderades 2003. Handboken har sin grund i de inventeringar som gjordes 1972 - 1978 av de kulturhistoriskt värdefulla bebyggelseområdena som formats från sekelskiftet och fram till och med 1940- talets bebyggelseområden. I kulturmiljöhandboken avgränsas riksintressena, övriga bevarandebestämmelser samt värdefulla byggnader utanför bevarandebestämmelserna. I kulturmiljöhandboken beskrivs bevarandemotiven område för område och den karaktär som skapas av tomternas storlek, vegetationen och av husen. Beskrivningarna i handboken kan användas som grund för vilka förändringar som kan tillåtas. Bebyggelse uppförd efter 1950 är inte medtagen i handboken. Bebyggelsen från främst 1950- och 1960- talen är under starkt förändringstryck. Behov av upprustning och önskemål om förändringar kan medföra att kulturhistoriska värden försvanskas. Det är därför viktigt att inventera och beskriva värdena i bebyggelsen från den tiden. Det finns även stora områden med annan bebyggelse som inte har inventerats.

Troligen finns där objekt som skulle klassas som kulturhistoriskt värdefulla idag.

För att utveckla och bevara traditionen med individuella byggnader i den kulturhistoriska miljön behövs ett ökat stöd vid planering och bygglovhandläggning med en betoning på enskilda objekt och dess värden. Ett tillägg till kulturmiljöhandboken bör därför utarbetas. Tillägget bör lyfta fram årsringarna i kommunen och beskriva de olika stilperioderna med arkitektoniska uttryck och tidstypiska detaljer.

Vid ändringar av äldre detaljplaner som inrymmer kulturhistoriskt värdefulla byggnader, där kulturvärdena tidigare inte reglerats, bör planbestämmelserna innehålla klara och entydiga regleringar av de förändringar som tillåts. Vid nybebyggelse ska hänsyn tas till kulturhistoriska bebyggelse- och miljövärden. Nya byggnader ska tillföra området estetiska och arkitektoniska värden.

Byggande

Danderyd är en av Sveriges mest tätbebyggda kommuner. Stora delar av kommunen består dock av villastad med stora trädgårdar. E18-stråket utgör en barriär i kommunen som avgränsar de olika kommundelarna från varandra och är en stor störningskälla, både för människan och miljön. Området längs E18 är främst bebyggt med flerbostadshus och verksamheter.

De stora sammanhängande grönområdena utgör viktiga rekreationsområden och bör i stort bevaras. Bygandet inom kommunen bör därför främst lokaliseras till stråket längs E18 förutsatt att riktlinjer för buller- och övriga miljökrav uppfylls. Byggnad i kommunen bör i övrigt inriktas på förtätning och omvandling av befintliga bebyggelseområden. E18-stråket bör prioriteras eftersom det är bäst kollektivtrafikförsörjt. Om E18 tunnelförläggs/överdäckas ökar möjligheterna att bygga i området.

Behovet av mark för lokaler för vård och omsorg ska prioriteras, liksom byggande av studentbostäder. En blandning av bostäder och verksamheter samt service skapar förutsättningar för ett rikt stadsliv samt minskar behovet av transporter, vilket innebär att denna funktionsblandning ska eftersträvas.

Vid utformning av nya bostads- och verksamhetsmiljöer är det viktigt att stor hänsyn tas till kraven på ett tillgängligt samhälle för alla medborgare. Detta gäller för all bebyggelse

liksom för den offentliga utemiljön. Även höga krav på estetisk utformning ska prioriteras.

Bostäder

Nuvarande bestånd

Den 31 december 2010 fanns totalt 12 277 bostäder i kommunen. Av dessa var 6 750 i småhus och 5 527 st i flerbostadshus. Av bostäderna i flerbostadshus var 1 690 upplåtna med hyresrätt och 3 837 med bostadsrätt.

Riktlinjer för framtida bostadsbyggande

Bristen på studentbostäder är stor i hela Stockholmsregionen. Danderyds goda kommunikationer till bland annat Stockholms universitet och Tekniska högskolan gör kommunen väldigt intressant för lokalisering av studentbostäder. Dessa ska i första hand lokaliseras i kollektivtrafiknära lägen.

Det är önskvärt att nya byggnader uppförs så energisnålt som möjligt. Enligt beslut av kommunfullmäktige ska all nybyggnation av kommunens byggnader vara nära-nollenergihus. Nära-nollenergihus är en byggnad som inte använder mer energi under året än vad den själv tillför, det kan till exempel vara el från solceller eller värme som levereras till annan byggnad eller fjärrvärmesystemet. Likaså är det viktigt att följa kommunens dagvattenpolicy, och andra krav för ett miljömässigt bra byggande.

Det är av stor vikt att bevara mindre grönområden insprängda i eller nära bostadsbebyggelsen då dessa ”gröna öar” har stor betydelse för närmiljön. Även buller kan vara en försvårande faktor vid nyexploatering. I Stockholms län har sedan flera år tillbaka tillämpats avsteg från bullerriktvärdena i lägen där det inte bedömts vara möjligt att klara utomhusriktvärdena, men av andra skäl är lämpligt att bygga bostäder. Det har utifrån olika förutsättningar under hand utvecklats en tillämpning av två nivåer på avsteg från riktvärdena.

Förtätningar inom nuvarande bebyggelseområden är inte problemfria. Frågeställningarna är komplexa och många parter visar stort engagemang. Ett bebyggelsetillskott kan dock medverka till att ett område får en bättre utformning och medverka till att underlaget för närservice och kollektivtrafik förstärks.

Trygg i Danderyd

En del i att skapa en bra och attraktiv kommun att bo och verka i, samt en hållbar social utveckling, är att se till att

Danderyd är en trygg och säker kommun för alla invånare. Många människor upplever otrygghet på platser som känns ödsliga, mörka eller skymda, vilket kan leda till en begränsning i rörelsefriheten. Det är ofta kvinnor och äldre personer som upplever otrygghet i offentliga miljöer, medan män och yngre personer känner sig mer trygga. Även frågor som säkerhet i trafiken och trygga skolvägar skapar en bra och attraktiv kommun. Genom att arbeta med brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder på flera plan kan kommunen öka både den upplevda tryggheten och den faktiska säkerheten för kommuninvånare från alla olika grupper.

Offentlig service

Skolor och förskolor

I Danderyds kommun har föräldrar rätt att i mån av plats välja den barnomsorg och skola de önskar oavsett om den bedrivs i enskild eller kommunal regi och om den nyttjas i den egna kommunen eller i annan kommun. Kommunen har ett särskilt ansvar för barn i behov av särskilt stöd.

Inom kommunen finns ett flertal fristående förskolor och skolor, etablerade med en mångfald pedagogiska inriktningar som erbjuds på alla nivåer. Förskolor och skolor drivs i förhållandevis små enheter för att möta medborgarnas efterfrågan på småskalighet och närhet.

Förskolor

I kommunen finns år 2013 ca 15 kommunala och ca 25 st fristående förskolor som sammanlagt har en kapacitet om ca 2 200 platser. Kommunen driver även tre stycken öppna förskolor. Behovet av lokaler väntas minska något fram till ca 2020 till följd av färre antal barn. Det är främst i Djursholm och Stocksund som behoven väntas minska.

Grundskolor

I kommunen finns elva kommunala och fyra fristående skolor upp till årskurs 6, samt två kommunala och en fristående skola med årskurser 7-9. De kommunala skolorna har ca 3 800 platser och den fristående verksamheten ca 800 platser. Ca 260 danderydselever går i skolor utanför kommunen medan ca 200 externa elever går i Danderyds grundskolor. Kapaciteten är idag fullt utnyttjad. Framtida utbyggnadsbehov finns i västra Danderyd, främst till följd av den planerade utbyggnaden kring Mörby Centrum.

Gymnasieskolor

I Danderyd finns ett kommunalt gymnasium, Danderyds gymnasium. Det finns även tre fristående gymnasieskolor; Viktor Rydbergs gymnasium, Marina läroverket och Mörby gymnasium. Elever i hela Stockholms län kan fritt välja gymnasieskola, antagning sker genom betyg.

Danderyds gymnasium har ca 1 450 elever. Totalt finns ca 2 200 elever i gymnasieskolorna och ca 600 vuxenstuderande. Någon utbyggnad av kommunal gymnasieverksamhet inom kommunen är inte aktuell.

Danderyd, Täby, Vallentuna och Vaxholm driver tillsammans vuxenutbildning och Svenska för invandrare (Sfi) i den gemensamma organisationen Kunskapscentrum Nordost.

Omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning

Andelen personer som är 80 år och äldre ökade successivt i kommunen mellan 1993 och 2004 från 5,3 % år till 6,5%. År 2011 minskade denna andel marginellt till 6,4%.

Kommunen ska genom äldreomsorgen bidra till en trygg och värdig ålderdom. Äldre personer ska kunna välja mellan olika utförare vad gäller hemtjänst och äldreboenden och de egna behoven och önskemålen ska vara vägledande.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) syftar till att ge personer med olika former av funktionshinder förutsättningar att kunna leva ett så självständigt och bra liv som möjligt. I Danderyd fanns år 2012 ca 190 personer som blivit beviljade stöd via LSS. Insatserna kan innebära stöd och service i vardagen, sysselsättning och avlastning för anhöriga. Ca 50 personer har beviljats bostad med särskilt stöd. Inom kommunen finns ett serviceboende och sex gruppboenden.

Danderyds kommunfullmäktige fastställde år 2009 en tillgänglighetsplan för kommunen. Planen syftar till att skapa ett tillgängligt samhälle som ger alla invånare möjlighet att ta del av kommunens service och utbud på så likvärdiga villkor som möjligt. Kommunens tillgänglighetsplan reviderades och antogs av kommunfullmäktige i december 2012.

Särskilda boendeformer

Kommunen erbjuder två typer av särskilda boendeformer till äldre: äldreboende för somatiskt sjuka och gruppboende för personer med demenssjukdom. Boendena ingår i kommunens

kundvalssystem och drivs såväl av kommunens egenregi som av privata leverantörer. Utöver särskilda boenden inom kundvalssystemet abonnerar kommunen på ett antal s.k. avtalsplatser. Samtliga boenden ligger geografiskt inom kommungränsen.

Möjligheten att uppföra fler särskilda boenden utreds inom kommunen. Bostäder för personer med särskilda bostadsbehov ska integreras med övrig bostadsbebyggelse.

Utvecklingsområden för byggande

Översiktsplanen siktar fram mot 2030. Planen ska vara ett strategiskt dokument och visa var det är lämpligt att bygga. Utvecklingsområdena överensstämmer i huvudsak med de utvecklingsområden som angavs i översiktsplanen från 2006 och redovisas på karta Utvecklingsområden.

Tunnelförläggning/överdäckning av E18

E18 orsakar redan idag stora bullerstörningar i kommunen och gällande miljö kvalitetsnormer för partikelhalter överskrids, främst vintertid. E18 utgör också en barriär tvärs igenom kommunen. Under flera decennier har frågan om tunnelförläggning/överdäckning av E18 genom Danderyd diskuterats och utretts. Med hänsyn till den omfattande tillväxtplaneringen som pågår i nordostsektorn har det nu inletts ett mer aktivt planeringsarbete för en tunnelförläggning/överdäckning av E18. Projektet förutsätter samarbete mellan bland andra kommunen, Trafikverket och länsstyrelsen.

Ett genomförande av en tunnelförläggning/överdäckning innebär att förutsättningarna för den framtida stadsutvecklingen i centrala Danderyd helt förändras genom att den barriär som E18 idag utgör försvinner. Stora ytor som idag ingår i trafikapparaten kan i framtiden bebyggas. En bebyggelse i E18-stråket ger möjligheter till att utveckla en ny tydlig stadskärna i centrala Danderyd och skulle innebära att Danderyd kan ta ett större regionalt ansvar för den växande stockholmsregionens behov av bostäder. Ett visionsarbete för stadsutvecklingen i centrala Danderyd är därför en viktig initial del i planeringen.

Den mest brådskande frågan är att definiera och låsa fast det geografiska läget för en framtida tunnelförläggning/överdäckning. En fortsatt osäkerhet i denna fråga innebär både låsningar för angelägna aktuella utvecklingsprojekt i centrala Danderyd och risker för att den pågående samhällsutvecklingen på sikt försvårar eller omöjliggör projektet.

Kommunstyrelsen har under vintern 2012 beslutat att utarbeta en handlingsplan för tunnelförläggning alternativt överdäckning av del av E18. I handlingsplanen ska de strategiska frågorna tydliggöras med inriktning på den fortsatta planeringen. Handlingsplanen ska även ange de åtgärder som krävs för att Trafikverket ska kunna påbörja arbetet med en förstudie.

Knutpunkt Danderyd

Vid Danderyds sjukhus kan ett kommunikationscentrum utvecklas. Nya möjligheter att bygga bekväma och nära övergångar mellan tunnelbana, Roslagsbana och buss samt gång- och cykeltrafik kan skapas. Även den nya regionala kapacitetsstarka spårburna kollektivtrafiken, som utreds i samarbete mellan SL och övriga nordostkommuner är tänkt att angöra här. Utvecklingsområdet för Knutpunkt Danderyd omfattar mark på ömse sidor om motorvägen som tillsammans med sjukhusets områden mot Edsviken ger stora möjligheter till utveckling. Även sjukhuset planerar för utveckling och nybyggnationer under planperioden.

Området från Stocksundet förbi sjukhuset består till stor del av sterilt trafiklandskap som inte stämmer med Danderyds miljö i övrigt. E18 med trafikplatser och lokalvägnätet med

bussterminal och infartsparkering tar stora markområden i anspråk. Området behöver förskönas och kan användas effektivare än idag. Attraktiva bostäder och arbetsplatser kan uppföras på platsen. Nya arbetsplatser kan dessutom tjäna som bullerdämpare mellan E18 och bostadsbebyggelsen. En ny miljö, som minskar dagens barriär och förbinder samhällets inre delar med stråk som kan leda från Djursholm till Edsviken, kan utformas. Ett levande samhälle kan utvecklas där utrymme finns för både boende, kultur, service och arbete.

En handlingsplan bör utarbetas för området där olika alternativ till omvandling studeras. En tunnelförläggning/överdäckning av E18 vid sjukhuset bör särskilt studeras utifrån vilka effekter en sådan skulle få på områdets gestaltning och miljö och om det är ekonomiskt genomförbart. Projektet är beroende av ovanstående projekt om tunnelförläggning/överdäckning av större del av E18. Knutpunkt Danderyd får inte motverka en framtida tunnelförläggning av en längre del av E18.

Edsbergsvägen/Enebybergsvägen

Området där Edsbergsvägen och Enebybergsvägen möts, i östra delen av Rinkebyskogen har ett strategiskt läge när E18 ska tunnelförläggas/överdäckas. Området kan bli aktuellt för del av trafiklösningen och bör studeras i ett sammanhang med fokus på infrastruktur, verksamheter och bostäder.

Övrigt

Utöver nämnda utvecklingsområden finns mindre områden som kan bli aktuella för byggnation. Dessa får prövas från fall till fall, främst genom framtagande av detaljplaner. Exempel på sådana områden är Nora torg i västra Danderyd där det i dagsläget diskuteras om en omvandling/förtätning, och östra Enebytorget, som skulle kunna omvandlas i stil med Eneby torg, på västra sidan om Enebybergsvägen.

Andra utvecklingsområden kan uppstå i kommunen allteftersom projektet ”Stockholms Ström” genomförs. I takt med att Stockholm växer ökar behovet av el, varför Svenska Kraftnät tillsammans med Vattenfall och Fortum föreslagit en helt ny struktur för regionens elnät, projektet är benämnt Stockholms Ström. Projektet syftar till att skapa ett elnät som säkrar elförsörjningen i Stockholmsregionen för lång tid framöver. I Danderyd innebär Stockholms ström att huvuddelen av befintliga luftledningarna genom kommunen ersätts med markförlagda kablar. Då luftledningarna tas bort frigörs mark. Eventuell bebyggelse får prövas för varje plats.

Utvecklingsområden

7. Trafik

Nationella mål

Detta kapitel relaterar främst till Sveriges miljömål om ”begränsad klimatpåverkan”, ”frisk luft”, ”bara naturlig försurning”, ”ingen övergödning” samt en ”god bebyggd miljö”.

Kommunens övergripande mål

Danderyds kommun ska vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i.

Strategiskt arbete

Trafikstrategi för Danderyds kommun 2010-20

Danderyds kommun har en trafikstrategi som tar sikte på perioden 2010 – 2020. Trafikstrategin är ett planeringsdokument som anger transportplaneringens inriktning i kommunen. Strategin beskriver hur transportsystemet ska utvecklas för att gynna den framtida stadsutvecklingen gällande energibehov, trafiksäkerhet och tillgänglighet etc. I trafikstrategin beskrivs nuvarande transportsystem och dess problem, därefter tas mål för respektive område upp. Målen är prioriterade, mätbara samt följs av förslag på åtgärder. Trafikstrategin ska hjälpa samtliga inblandade aktörer inom kommunen att arbeta mot de gemensamma målen.

Trafiknätsanalys

En trafiknätsanalys beskriver hur trafiknätet i en kommun kan utformas för att bättre klara sina olika uppgifter, såsom framkomlighet för olika trafikslag och en hög trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter. I Danderyd finns trafiknätsanalyser framtagna för kommunens samtliga delar. Utgångspunkten när trafiknätsanalysen togs fram har varit en analysmetod enligt planeringshandboken ”Lugna Gatan”, vilken ger underlag för utformning av tätortstrafik för att uppnå den av riksdagen antagna propositionen ”Nollvisionen och det trafiksäkra samhället”. Analyserna har resulterat i rekommendationer till förändringar i nätstrukturen och förslag till fysiska åtgärder. Bland annat har zoner med 30 km/h införts i hela kommunen för att skapa säkrare gångvägar och gångpassager.

Hastighetsplan

En ny hastighetsplan togs fram under 2012 enligt handboken ”rätt fart i staden”, där de nya hastighetsbegränsningarna (40, 60 och 80km/h etc.) har föreslagits på ett en stor del av det kommunala vägnätet.

Vägar

Stora delar av Danderyds kommun utgörs av äldre bostadsområden med bebyggelse som är anpassad efter terrängen. Många av de mindre gatorna är smala och slingriga och hastigheten hålls nere på ett naturligt sätt. Blandat med dessa finns en del större gator som leder trafiken mellan bostadsområdena och olika målpunkter, dessa gator har i de flesta fall en gång- och cykelväg. Inom bostadsområdenas lokalgator är fotgängare och cyklister prioriterade, och bilisterna får anpassa sin hastighet till de oskyddade trafikanternas säkerhetsbehov. På detta gatunät ska högsta tillåtna hastighet vara 30 km/h. På det regionala vägnätet prioriteras bil- och busstrafikens behov av hög framkomlighet. Utmed detta vägnät ska gång- och cykelbanor separeras så att den oskyddade trafiken på ett säkert sätt kan ta sig fram. Området vid Mörby centrum är mer stadslikt uppbyggt och trafikeras även av tung trafik. Danderyds sjukhus är en regional målpunkt med bussterminal både för den regionala stamnätstrafiken och för lokalbussar.

E18

E18 är en viktig trafiklänk internationellt och nationellt med bland annat förbindelser via hamnen i Kapellskär till Finland. E18 utgör nordostsektorns huvudstråk för vägtrafik och har stor betydelse för trafikförsörjningen då större delen av sektorn saknar en kapacitetsstark kollektivtrafik. E18 ingår i det regionala transportvägnätet för farligt gods. Vägen trafikeras av ett flertal regionala busslinjer.

Avgörande för nordostsektorn är att övriga delar som har betydelse för nordostsektorns vägsystem som Bergshamraleden får ökad framkomlighet. Stocksundsbron är en av flaskkhal-sarna i det övergripande vägnätet. Bron är underdimensionerad i relation till befintligt trafikflöde och busstrafiken har framkomlighetsproblem på sträckan då det även är flertalet körfältsbyten inför på- och avfarterna på kort sträcka. På grund av buller-, utsläpp och partikelproblematik är trafiksituationen på bron dålig även för cyklister.

E18 utgör en kraftig barriär mellan bebyggelse - och grönområden på ömse sidor om vägen. Trafiken medför höga bullervärden för omgivande områden.

Vägutredning Danderyds kyrka – Arninge

Under 2002 genomförde dåvarande Vägverket, nu Trafikverket, en vägutredning, med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning för delen Danderyds kyrka – Arninge. Avsikten var

Huvudnät - vägar och gator

Teckenförklaring

- Reservat tunnelförläggning E18
- Genomfartsled
- Huvudgata
- Uppsamlingsgata

att studera förutsättningarna för en ökad konkurrenskraft för kollektivtrafiken, ökad säkerhet och framkomlighet samt en bättre miljö för sträckan, som är hårt trafikbelastad. Utredningen har utgjort underlag för den förstudie som Trafikverket tog fram 2011 gällande busshållplatser längs E18 norr om trafikplats Danderyds kyrka.

Sedan tidigare finns ett kollektivkörfält i södergående riktning av E18 fram till och med trafikplats Danderyds kyrka. Under 2012 påbörjades utbyggnaden av ett kollektivkörfält norrgående längs samma sträcka.

Tunnelförläggning/överdäckning av E18

E18 orsakar redan idag stora bullerstörningar i kommunen och gällande miljökvalitetsnormer för partikelhalter överskrids, främst vintertid. E18 utgör också en barriär tvärs igenom kommunen. Under flera decennier har frågan om tunnelförläggning/överdäckning av E18 genom Danderyd diskuterats och utretts. Med hänsyn till den omfattande tillväxtplaneringen som pågår i nordostsektorn har det nu inletts ett mer aktivt planeringsarbete för en tunnelförläggning/överdäckning av E18. Projektet förutsätter samarbete mellan bland andra kommunen, Trafikverket och länsstyrelsen. Den mest brådskande frågan är att identifiera och låsa fast det geografiska läget för en framtida tunnelförläggning/överdäckning. Tills läget är bestämt får inte åtgärder vidtas som förhindrar en överdäckning av E18 vid Danderyds sjukhus och Mörby centrum samt en tunnelförläggning av E18 inom kommunen. Läs mer om tunnelförläggning/överdäckning i kapitlet Bevarande och Byggande.

Edsbergsvägen

Edsbergsvägen är en viktig förbindelselänk mellan E4 och E18. Vägen är högt trafikbelastad vilket innebär att det blir långa köbildningar speciellt i rusningstrafik i korsningen med Enebybergsvägen.

Vid Edsviksvägens och Danarövägens anslutning till Edsbergsvägen finns förslag på att anlägga cirkulationsplatser.

En del av det regionala cykelstråket ska gå utmed Edsbergsvägen. I denna översiktsplan redovisas ett reservat för detta. Även andra åtgärder kan bli aktuella längs vägen, till exempel ombyggnation av korsningarna med Enebybergsvägen och E18.

Enebybergsvägen

Kommunen har under 2012 genomfört en utredning vars syfte är att begränsa genomfartstrafiken på Enebybergsvägen samtidigt som kollektiv-, gång- och cykeltrafik prioriteras. Resultatet är en rapport som presenterar olika konkreta förslag till övergripande åtgärder och dess konsekvenser för Enebybergsvägen och dess omgivning.

Kollektivtrafik

Kollektiva transportmedel inom kommunen är tunnelbana, buss och Roslagsbanan som bildar stommen i kollektivtrafiknätet såväl inom kommunen som till de omkringliggande kommunerna. Tunnelbanan har sin slutstation vid Mörby centrum. Danderyd har ett utbyggt busstrafiknät. Vid Danderyds sjukhus och Mörby centrum passerar många regionala busslinjer.

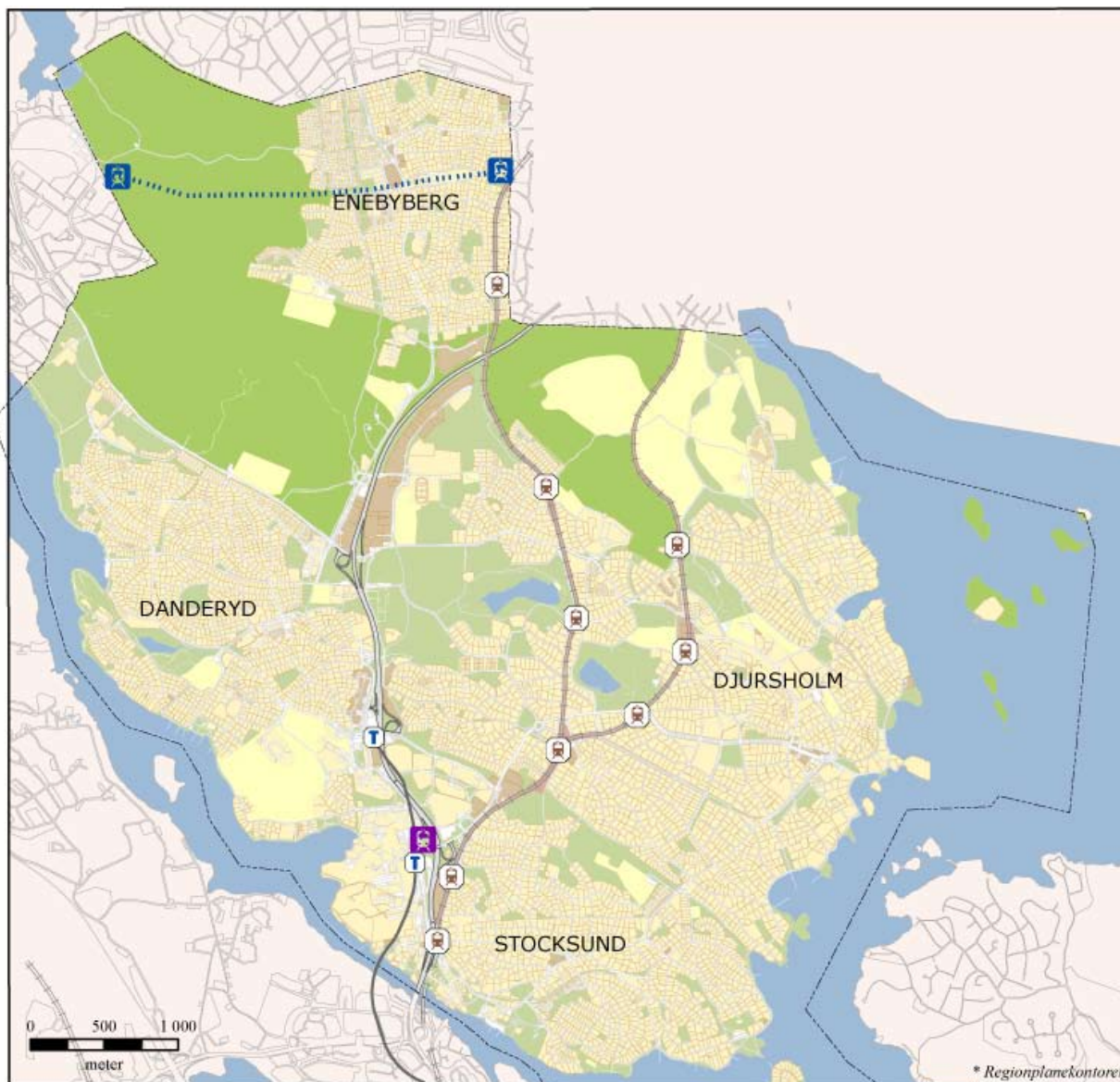
Kommunerna norr om Danderyd har den lägsta kollektivtrafikstandarden i Stockholmsregionen. Avgörande för att kunna fullfölja utbyggnadsplanerna enligt RUFSS 2010 (regional utvecklingsplan för Stockholm) är därför att kraftfulla infrastruktursatsningar inom samtliga trafikslag genomförs för att skapa goda förbindelser såväl inom sektorn som till övriga delar av regionen. Avgörande för regionens utveckling är också att förbindelserna till Arlanda byggs ut, såväl spårtrafik som vägförbindelser. Idag saknas en direktförbindelse till Arlanda från nordost.

För att öka andelen kollektivtrafikanter krävs en utvecklad kollektivtrafik och tillhörande kringåtgärder, som till exempel infartsparkeringar för bil och cykel. Åtgärderna är beroende av varandra då en god kollektivtrafik behöver ett bra resandunderlag. Danderyds kommun arbetar för att nå en ökad andel kollektivtrafikresenärer. En ökad andel kollektivtrafikresenärer innebär minskad trängsel på vägarna, renare miljö samt en ökad frihetsgrad för många av medborgarna. En åtgärd för att öka kollektivtrafikens attraktivitet är att arbeta för ett utvidgat system av kollektiva tvärförbindelser, både inom regionen och inom kommunen.

Vid Danderyds sjukhus finns förutsättningar att på sikt utveckla en trafikknutpunkt av regional betydelse med en gemensam regional station för olika slag av kapacitetsstark spårtrafik, den sk. Knutpunkt Danderyd. Platsen har förutsättningar för att, med en god tillgänglighet för även bussar och cyklar, bli en av regionens mest attraktiva knutpunkter med flera målpunkter inom rimlig restid.

Kollektivtrafik

Teckenförklaring

	Planerad angringspunkt Roslagspilen		Tunnelbana
	Station Roslagsbanan		Roslagsbanan
	Tunnelbanestation		Spårreservat Ostkustbanan-Roslags Näsby *

Tunnelbanan

Stockholms tunnelbana är ett ca 10 mil långt tunnelbanesystem som betjänar Stockholm och dess förorter. I Danderyd finns två stationer; Danderyds sjukhus och Mörby centrum, som också är slutstation på tunnelbanans röda linje. Danderyds kommun arbetar för att tunnelbanan ska byggas ut till Täby C/Arninge.

Roslagsbanan

Den mer än hundra år gamla Roslagsbanan byggdes ursprungligen i sträckan Östra station – Rimbo för att trafikförsörja nordöstra länet. Idag finns tre linjer som kopplar samman Kårsta, Österskär och Näsby park med Stockholms innerstad. Banan är idag en förutsättning för att många människor ska kunna ta sig till arbete, vård, skola och fritidssysselsättningar på ett snabbt och miljövänligt sätt.

Antalet påstiganden på Roslagsbanan är idag cirka 45 000 per vardagsdygn. Roslagsbanan är därmed en viktig del av transportsektorn i Stockholm nordost, och avlastar E18.

Under de senaste åren har Roslagsbanan genomgått en omfattande modernisering. SL arbetar med en kapacitetsförstärkning, som bland annat innebär att göra stora delar av banan dubbelspårig. Utbyggnaden kommer att få stora konsekvenser för berörda delar av Danderyds kommun. Även en ny omstigningsstation i anslutning till planerat resecenter i Arninge planeras. SL har krav på sig att förbättra bullersituationen längs Roslagsbanan. Kapacitetsförstärkningen beräknas vara klar 2017.

Regional kapacitetsstark spårburen kollektivtrafik till nordost

Danderyd ingår sen ett antal år i ett samarbete med Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåkers kommuner. Samarbetet som går under namnet ”Stockholm Nordost” (STONO) gör att kommunerna med gemensam röst kan nå större inflytande när det gäller framtida infrastruktursatsningar i denna del av regionen. Stockholm Nordost, SL och Trafikverket har nu återupptagit arbetet med att, i en gemensam, fördjupad idéstudie utreda en långsiktigt hållbar lösning för ett regionalt och kapacitetsstarkt spårssystem till nordostsektorn (även kallat Roslagspilen). Resultatet av studien ska ge underlag till kommande paketlösning för Stockholmsregionen, där regionala spårförbindelser ingår med hög prioritet. Idéstudien finansieras i huvudsak genom att de sex nordostkommunerna förskotterar det anslag som är anvisat i gällande

Länsplan (2010 – 2021) för fortsatt utredning av Roslagspi-
len, som den även kallas.

SL har tagit fram en bussutredning för nordost, samt en utredning om BRT-bussar (en snabb och kapacitetsstark busstrafik) från nordost via Stockholm central och vidare till Nacka och Värmdö. Dessa utredningar ligger till grund för den spår- och stomnässtrategi som SL nu håller på att ta fram. Etapp 1 berör centrala Stockholm och etapp 2 berör kranskommunerna. Syftet med spår- och stomnässtrategierna är att kollektivtrafikens marknadsandel ska öka. För detta krävs att befintliga resenärer vårdas, bilister attraheras av kollektivtrafiken och att resandet med bil minskar. För att uppnå detta måste kollektivtrafiken bli mer attraktiv, konkurrenskraftig och ges hög prioritet i viktiga stråk – de stråk där stomlinjerna ska gå.

SL genomför också en förstudie tillsammans med Stockholm Nordost, Sigtuna, Swedavia, Trafikverket, Länsstyrelsen och TMR om en tvärförbindelse mellan Nordostsektorn och Arlanda. En sådan förlängnings skulle avsevärt minska restiden kollektivt till och från Arlanda för boende i nordost-kommunerna och därmed också öka kollektivtrafikandelen på nämnd sträcka. Danderyd ska fortsatt vara med som aktiv part för att lösa regionens transportbehov på ett hållbart sätt.

Infartsparkering

Infartsparkeringar finns idag vid Danderyds sjukhus och längs Roslagsbanan vid Djursholm Ösbys station, Mörby hållplats och Stocksunds station.

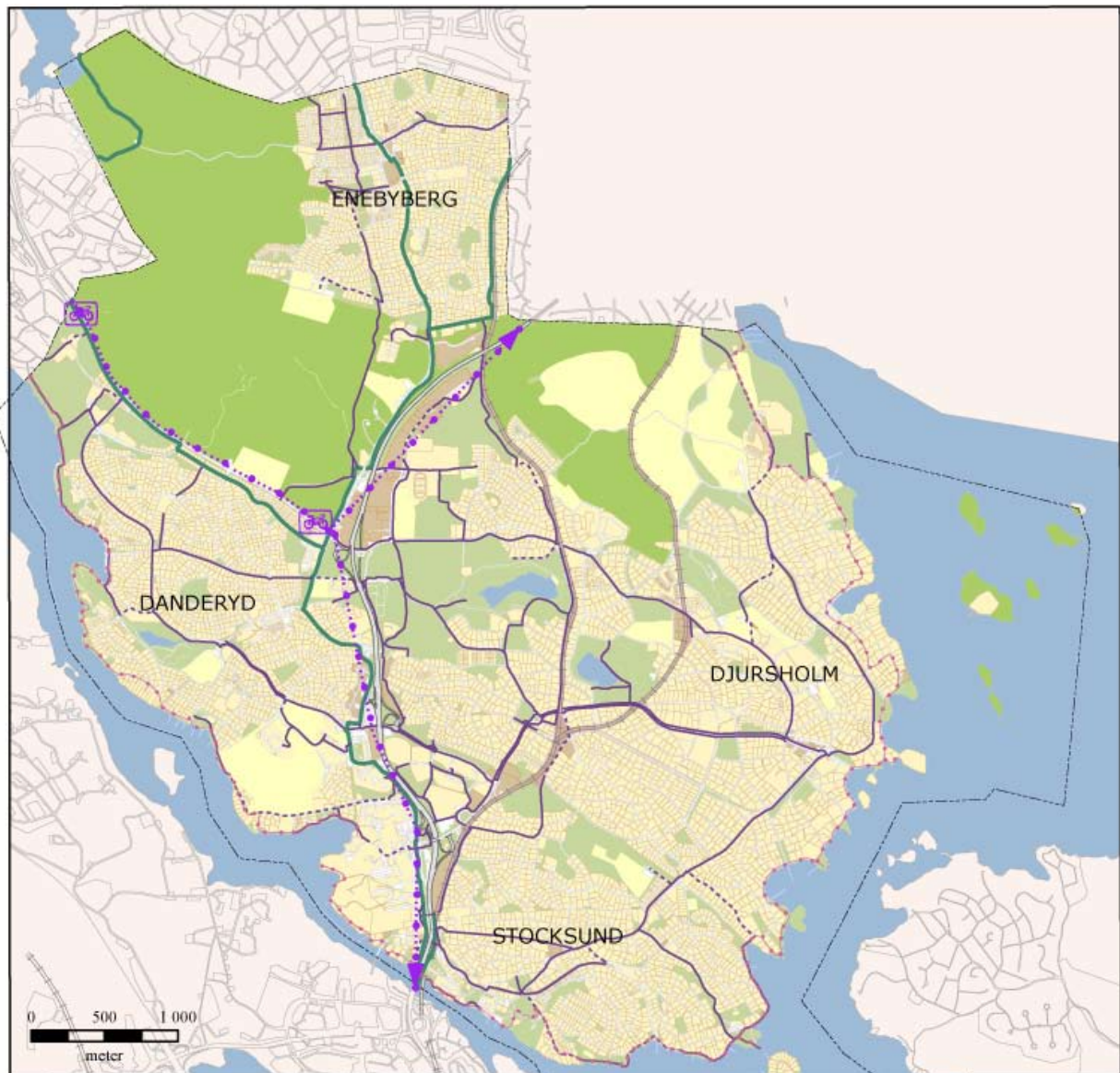
I Danderyd är det viktigt att infartsparkering i goda lägen kan erbjudas invånarna för att minska bilanvändningen. För att underlätta kollektivresande avser kommunen att planera för parkeringsplatser i anslutning till kapacitetsstark kollektivtrafik. Även cykelparkeringar ska innefattas.

I ett regionalt perspektiv planeras större infartsparkeringar för resande inom nordostsektorn vid den planerade omstigningspunkten i Arninge.

Gång- och cykeltrafik

En förutsättning för att öka intresset för cyklande är att kommunen kan erbjuda ett väl utbyggt, attraktivt och sammanhängande cykelnät.

Huvudnät - gång och cykel

Teckenförklaring

	Reservat för regionalt cykelstråk		Rekommenderad cykelväg i blandtrafik
	Planerad sträckning cykelstrada		Regional cykelbana/cykelväg
	Strandpromenad		Cykelbana/cykelväg

Inom kommunen utgörs cykelnätet av ett övergripande nät som i stort följer huvudgatorna, samt ett regionalt cykelstråk som löper parallellt med E18. Det lokala cykelnätet utgörs i huvudsak av lokalgatorna. Kommunen har tagit fram en cykelkarta som visar befintligt kommunalt- och regionalt cykelvägnät i kommunen.

I Trafikstrategin för Danderyds kommun 2010-2020 lyfts den gång- och cykelvänliga kommunen. ”Genom en tydlig och konsekvent satsning på ett bekvämt och heltäckande gång- och cykelvägnät med god framkomlighet och hög trafiksäkerhet ökar antalet gående och cyklande, miljön och hälsan förbättras och kommunens miljömål kan uppnås lättare”.

Det övergripande cykelnätet ska erbjuda en hög komfort och vara trafiksäkert, kontinuerligt, lättorienterat, tydligt och med säkra korsningspunkter med biltrafiken.

För att uppnå en god standard eftersträvas separata cykelvägar längs huvudgatorna, alternativt kan cykeltrafiken ledas in på lågtrafikerade lokalgator. Även hastigheten på biltrafiken är avgörande för att skapa en god trafikmiljö för de oskyddade trafikanterna. Åtgärder vid korsningspunkter med gång- och cykeltrafik samt anpassad hastighet i bostadsområdena innebär att framkomligheten ökar och att säkerheten och tryggheten förbättras. Entréerna till bostadsområdena och gaturummen bör utformas så att varje trafikant förstår vilket beteende som förväntas av dem.

Ett väl utbyggt och säkert gångnät samt cykelvägnät skapar stora värden för många av medborgarna som därmed kan förflytta sig på ett säkert sätt vare sig det är en lättare promenad, resa till skolan eller en delresa på väg till arbetet, som kan ligga både inom eller utanför kommunen. Den idag oftast mycket osäkra trafiksituationen kring skolorna beror till stor del på att eleverna skjutsas med bil till skolan. För att öka andelen barn som går och cyklar till skolan arbetar kommunen kontinuerligt med åtgärder för säkra skolvägar.

Regionala cykelstråk

Danderyd utgör en viktig länk i nordostkommunernas cykelpendlingsväg. Tusentals cyklister passerar dagligen över Stocksundsbron på väg till och från Stockholm. Idag finns två utpekade regionala cykelstråk genom kommunen, Täbystråket respektive Sollentunastråket.

Inom projektet SATSA II har Danderyd liksom länets övriga kommuner tillsammans med Trafikverket, SL, Länsstyrelsen, TMR m.fl. gemensamt tagit fram en regional cykelstrategi. Syftet är att cykeltrafiken ska öka som andel av det totala resandet i länet, vilket även överensstämmer med Danderyds mål i trafikstrategin.

Cykelstrada

Trafikverket har tillsammans med Danderyd och Täby kommuner inlett ett arbete för att möjliggöra en snabb och attraktiv cykelväg för cykelpendling, en s.k. cykelstrada. Avsikten är att cykelstradan ska sträcka sig från Arninge i Täby kommun, via Täby centrum, Mörby centrum, Danderyds sjukhus och in mot Stockholms city. Cykelstradan bör utformas med en bredd om ca 4,5 m så att fyra cyklister får plats i bredd, två i vardera riktning. Stradan bör även utformas med så få korsningspunkter som möjligt, så att en snabb och säker arbetspendling uppmuntras.

Parkering

Varje fastighet och verksamhet ska lösa sitt parkeringsbehov inom den egna tomten. Kommunen arbetar för att förbättra parkeringssituationen vid kommunikationsanknytningar och centrumområden.

För att klara miljömålen om minskade utsläpp, samt klara Stockholmsregionens befolkningstillväxt och trängseln detta medför är det viktigt att bilanvändandets andel av de totala resorna i länet och kommunen minskas. För att klara detta krävs åtgärder som gör de hållbara färdmedlen mer attraktiva.

En bedömning av vilka parkeringskrav som ska gälla vid ny- eller ombyggnad av en fastighet görs utifrån aktuell användning i respektive detaljplan tillsammans med kvantitativa variabler som avstånd till kollektivtrafik, tillgång till gatuparkering och närhet till service.

Studentbostäder är ett exempel där det bör arbetas med lägre parkeringsnormer om byggherren istället tillhandahåller positiva mobilitetstjänster, såsom exempelvis bilpooler. Studenter äger inte bil i samma utsträckning som andra, samt är mer kostnads känsliga vilket medför att de ofta är positiva till alternativa lösningar. Det är även viktigt att arbeta med normer för cykelparkeringar. Cykelparkeringar ska anläggas i närhet av målpunkter och ses som attraktiv då parkeringen är utformad med god belysning, väderskydd och möjlighet att låsa fast cykeln i ramen.

8. Teknisk försörjning

Nationella mål

I samhället finns flera tekniska system som kan utformas för att bidra till ett hållbart samhälle, samt bidra till att uppfylla några av de nationella miljömål som satts. Infrastrukturen som redogörs för i detta kapitel anknyter till målen om ”en god bebyggd miljö” och en ”begränsad klimatpåverkan”, men även målen om ”giftfri miljö” och ”hav i balans, levande kust och skärgård” kan stödjas.

Kommunens övergripande mål

Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service.

Tele- och datakommunikation

Bredband är ett samlingsnamn för en mängd olika tekniker för att ansluta till Internet med hög överföringshastighet. Det är viktigt att bredband finns tillgängligt för företag och enskilda. Snabb tele- och datakommunikation ökar möjligheten att driva företag, arbeta hemifrån samt ta del av samhällsviktig information.

Kommunen har flera olika roller i utbyggnaden av IT-infrastruktur. Kommunen ansvarar för den fysiska planeringen och bygglov enligt plan- och bygglagen, där elektroniska kommunikationer utgör ett allmänt intresse. Kommunen som markägare spelar en viktig roll i bredbandsutbyggnaden. Kommunen har också en viktig roll när det gäller risk- och sårbarhetsfrågor avseende samhällsviktig infrastruktur, som till exempel IT-infrastruktur. Det ligger också i kommunens intresse att säkerställa att alla kommuninvånare kan använda sig av kommunens framtida e-tjänster och att delta i den offentliga debatten på lika villkor.

Regeringen har tagit fram en bredbandsstrategi för Sverige. Målen i strategin innebär att Sverige ska ha bredband i världsklass. Två övergripande mål i Sveriges bredbandsstrategi är:

- År 2015 bör 40% av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100Mbit/s.
- År 2020 bör 90% av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100Mbit/s.

Den nationella bredbandsstrategin anger att elektroniska kommunikationstjänster och bredband ska tillhandahållas av marknaden och att det är de privata aktörerna som ska vara marknadsdrivande.

Teknisk försörjning

Danderyds kommun har inget stadsnät eller kommunal samverkan kring frågan om bredbandsutbyggnad. Däremot har kommunen ombesörjt nedläggning av optiska fiberkablar mellan alla kommunala verksamheter och fastigheter. Fibernätet ägs inte av kommunen. Inom Danderyd sker utbyggnaden av fibernätet på marknadsmässiga grunder. Kommunen har dock ett visst samordnings- och planeringsansvar för bredbandsutbyggnad inom den egna kommunen. Beslutsprocessen ska vara så snabb och effektiv att den underlättar för marknadens aktörer.

Danderyds kommun håller på att ta fram en egen bredbandsstrategi, som ska utformas i linje med den nationella strategin och sträva mot samma mål. Inom Danderyd är det viktigt med samordning mellan utbyggnad av bredband och utbyggnad av vägar, vatten- och avlopp, fjärrvärme, mobilt bredband och annan infrastruktur som möjliggör samförläggning/parallelltablering. Kommunen ska verka för att samordning sker, så att tomrör lämpade för tele- datakommunikation anläggs i samband med andra grävningsarbeten i kommunen. Inom Danderyds kommun är det av stor vikt att samtliga hushåll och företag ska ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

Master

År 2012 fanns fyra stycken mobilmaster uppförda i kommunen; dessa är placerade inom fastigheten Vattentornet 1 i Enebyberg, vid Roslagsbanans station vid Altorp samt vid skogspartiet nordväst om Stockhagen och vid Danderydsvallen.

Vid utbyggnad av nät för telekommunikation är det av stor betydelse att en omsorgsfull bedömning görs var nya master kan placeras. Det är önskvärt med en samordning mellan olika nätoperatörer för att minska antalet master, samtidigt som det är av största vikt att mobiltäckningen inom kommunen är heltäckande. Byggnadsnämnden har år 2005 tagit fram riktlinjer som tillämpas vid bygglovprövning av antenner och master.

Energi

Av både ekonomiska och miljömässiga skäl bör energianvändningen i både nya och befintliga byggnader minska. Användningen av energi ska ske på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt och utformas utifrån en helhetsyn med hänsyn till bl a luftkvalitén och så att en god inom-

husmiljö skapas. Energianvändningen i byggnader utgörs av uppvärmning, tappvarmvatten samt drifts-, verksamhets- och hushållsel.

Energi- och klimatrådgivning

Danderyd bedriver energi- och klimatrådgivning i samarbete med 27 andra kommuner i stockholmsregionen och ger opartiska råd till privatpersoner, företag och organisationer. Genom energi- och klimatrådgivningen vill kommunen kunna påverka större grupper att genomföra åtgärder som leder till en hållbar energianvändning. Energi- och klimatrådgivningen bedriver informations- och utbildningsverksamhet riktad till särskilda målgrupper, som till exempel elever från förskolor och skolor, samt driver projekt med rådgivning på plats hos små och medelstora företag och hos bostadsrättsföreningar.

Elförsörjning

Eon nät ansvarar för distributionsnätet inom kommunen. Inom Danderyds kommun finns en luftburen stamnätsledning om 220 kV som sträcker sig genom hela kommunen i nord-sydlig riktning. Stamnätsledningen har sträckningen Untra vid Dalälven-Danderyd-Värtan och ingår som delar i Storstockholms försörjning av elkraft. 220 kV ledningen från Untra till ställverket i Danderyd ägs av Svenska Kraftnät.

I takt med att Stockholm växer ökar behovet av el, varför Svenska Kraftnät tillsammans med Vattenfall och Fortum föreslagit en helt ny struktur för regionens elnät, projektet är benämnt Stockholms Ström. Projektet syftar till att skapa ett elnät som säkrar elförsörjningen i Stockholmsregionen för lång tid framöver. I Danderyd innebär Stockholms Ström att huvuddelen av befintliga luftledningar genom kommunen ersätts med markförlagda kablar. Dessutom anläggs en ny transformatorstation i Anneberg. Från Anneberg ska även en kraftledningstunnel för 400 kV ledningar anläggas till transformatorstationen i Hammarby Sjöstad. Arbetet med markförläggning av kommunens kraftledningar beräknas pågå fram till 2015. Hela Stockholms Ström-projektet beräknas vara klart omkring år 2020.

Energiförsörjning

Fjärrvärme

Fjärrvärmes till Danderyd produceras av Norrenergi som ägs av Solna och Sundbybergs städer. Den största delen av värmen produceras i Solnaverket med hjälp av värmepumpar som tar tillvara spillvärme ur renat avloppsvatten från Brom-

ma reningsverk, samt med hetvattenpannor som använder pellets och bibränsle. Andelen förnybart bränsle uppgår till mer än 95 % under ett normalår.

Fjärrvärmenätet i Danderyd sträcker sig från Stocksund i söder till Enebyängens handelsplats i norr med flest anslutningar längs E18-stråket. Norrenergi levererar ungefär 80 GWh miljövänlig fjärrvärme per år i Danderyd och är fördelad på ca 120 anläggningar, däribland Danderyds sjukhus, Mörby Centrum och Danderyds gymnasium. Kommunen ska främja utbyggnaden av fjärrvärme genom att vid behov ställa mark till förfogande.

Fjärrkyla

Locum levererar kyla till Mörby centrum och kontorsfastigheterna vid Vendevägen via ett mindre nät för fjärrkyla. Produktionsanläggningen ligger vid Danderyds sjukhus och består av kylmaskiner och värmepump för produktion av kyla och värme. Vatten från Mörbyviken används för produktionen. Danderyds sjukhus har en egen luftkyld anläggning för produktion av kyla.

Lokala oljeeldade panncentraler

En avveckling av de lokala oljeeldade panncentralerna har skett efterhand som de har konverterats till bl a fjärrvärme och geoenergi. I samband med den fortsatta utbyggnaden av fjärrvärme kommer ytterligare avvecklingar av lokala anläggningar att ske.

Elvärme

Många småhus och flera kommunala förskolor värms med direktverkande el. I t. ex. grupphusområdena i västra Enebyberg har flera hundra fastigheter detta uppvärmningssätt. På sikt ska samtliga kommunala fastigheter konverteras till annat uppvärmningssystem.

Förnybara energislag

Geoenergi

I Danderyd finns ca 4 000 bergvärmepumpar installerade. Nästan 60 % av hushållen i småhus värms med geoenergi. En geoenergianläggning kan ge en energibesparing om cirka 70 %.

Luft-luftvärmepumpar

I områden med direktverkande el ökar intresset för små luft-luftvärmepumpar, där värmen som utvinns ur utomhusluften

sprids genom enkla fläktinstallationer. Sådana anläggningar kan ge en energibesparing om cirka 50 %.

Solenergi

Solens energi kan tas till vara antingen genom solceller som ger el eller med solfångare som ger värme till uppvärmning och tappvarmvatten, eller för att ”ladda upp” borrhål i geoen-
ergianläggningar. I kommunen har det under de senaste åren installerats ett flertal solvärmeanläggningar. Bland annat omfattas hela Annebergs bostadsområde av ett solvärmeprojekt med berglagring av solvärme.

Biobränsle

Pellets är ett klimatneutralt bränsle eftersom det vid förbränning släpper ut lika mycket koldioxid som det växande trädet en gång tog upp. Pellets kan användas som bränsle i oljeanläggningar som konverterats, i nya anläggningar eller kaminer.

Övrigt

Enstaka enskilda sjöförlagda anläggningar finns inom kommunen.

Kommunens fastigheter

Danderyds kommun arbetar aktivt med energieffektiviseringsåtgärder för kommunens egna fastigheter. Kommunens energieffektiviseringsmål för de egna fastigheterna innebär att energianvändningen ska minska med 28 % till år 2020 i förhållande till 2009 års nivå, vilken då var 238 kWh/m² lokalyta. Detta ska uppnås bland annat genom att se över byggnadernas klimatskal (det vill säga tak, fönster, väggar och dörrars värmeläckage), styrning av ventilation, värmesystem och belysning och vid behov byta till mer energieffektiv utrustning. Samarbetsprojekt med verksamheterna planeras också för att minska energianvändningen med ändrat beteende.

Kommunfullmäktige beslutade år 2012 att alla nybyggda kommunala byggnader ska vara ”nära-nollenergibyggnader” från och med år 2013. Kommunen strävar även efter att öka sin användning av energi från förnybara energikällor. Detta åstadkoms genom att fasa ut oljeanläggningar till värmepumpar, fjärrvärme eller genom att använda förnybar klimatneutral biodiesel som bränsle i befintliga oljeanläggningar. I 48 av kommunens ca 120 bebyggda fastigheter har bergvärmepumpar installerats. Inom 12 fastigheter finns luftvärmepumpar

Teknisk försörjning

par, och 9 fastigheter är anslutna till fjärrvärmenätet. Oljeförbrukningen inom kommunens anläggningar har minskat med nästan 90 % sedan 1996, från ca 2180 m³ till 2012 års 235 m³. Behovet av olja har kunnat minskas och i vissa fall helt elimineras tack vare ett strategiskt användande av bland annat geoenergianläggningar, återanvändande av överskottsvärme samt solvärmeanläggningar.

Vatten och avlopp

Alla exploaterade områden i Danderyd ingår i kommunens verksamhetsområden, och vatten- och avloppsnätet är fullt utbyggt fränsett några enstaka undantag gällande dagvatten.

Danderyds VA-verksamhet tillhandahåller rent vatten utan avbrott, samt omhändertar avloppsvatten på ett miljömässigt hållbart sätt. Danderyd renar, distribuerar och avleder ren- och spillvatten till och från kommunen i samarbete med grannkommunerna genom kommunförbunden Norrvatten, som står för vattenförsörjningen, och Käppalaförbundet, som svarar för spillvattenhanteringen. Inom kommunen finns ingen vattentäkt.

Ön Tranholmen har en gemensamhetsanläggning för vatten och avlopp. Förbindelsepunkter för vatten och avlopp är belägna på fastlandet.

Enskilda avlopp behöver uppfylla vissa krav för att inte förorena vattnet i recipienten eller bidra till övergödning. Det är den enskildes ansvar att se till att vattnet är tillräckligt renat. Det är vanligt, främst hos privata fastighetsägare, att spill- och dagvatten blandas för att sedan anslutas till kommunens spillvattennät. Eftersom dagvatten är förhållandevis rent utgör detta en onödig belastning på Käppalaverket. Dagvatten bör istället hanteras genom naturlig infiltration.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälligt förekommande avrinnande vatten på markyta. Dagvatten kan även vara smältvatten och tillfälligt framträngande grundvatten. Skillnaden mellan dagvatten och ytvatten och vattendrag ligger i tillfälligheten, att marken inte är täckt av vatten permanent.

Dagvattnets påverkan på människan och miljön beror på varifrån dagvattnet kommer, och vilka föroreningar det hunnit få med sig. I områden med mänsklig aktivitet passerar dagvattnet trafikytor och andra föroreningskällor, exempelvis kop-

partak eller ridanläggningar, vars föroreningar når recipienten om vattnet inte renas. Kommunen har idag ett ledningssystem för dagvatten, där en stor del mynnar ut i Edsviken.

Belastningen på Edsviken måste minska, vilket till viss del kan åstadkommas genom att successivt övergå till lokalt omhändertagande av dagvatten.

Kommunen har ett styrdokument för dagvatten som innebär att föroreningar i första hand ska begränsas redan vid källan. Genom fördröjningsmagasin som utjämnar och minskar belastningen på dagvattensystemet kan positiva miljöeffekter uppnås genom att gynna växtligheten och genom att låta lokal rening ta hand om förorenat vatten. Som exempel fungerar Nora träsk som en naturlig sedimentationsbassäng. Denna typ av fördröjningsmagasin placeras lämpligen i de delar av kommunen som redan är låglänta och olämpliga för bebyggelse. För mer läsning om kommunens vatten, se kapitlet om vatten sidan 87.

Avfallshantering

Allmänt om kommunens insamlingssystem för avfall

Kommunen ansvarar för insamling, transport, återvinning och bortskaffande av hushållens avfall. I Danderyd tillämpas en avfallstaxa som är baserad på mängden avfall hushållen lämnar, detta för att uppmuntra till källsortering och kompostering. Kommunen ansvarar även för allmänna insamlingssystem såsom miljöskåp för inlämning av mindre elavfall samt miljöstationer för farligt avfall. För privatpersoner finns även möjlighet att lämna farligt avfall, elavfall och grovavfall till återvinning i de rullande miljöstationerna ”Farliga avfallsbilen” och ”Grovis”, som stannar på olika platser i kommunen enligt schema. Även kläder kan lämnas till återanvändning här. Under 2012 startades ett försök med matavfallsinsamling i västra delen av Danderyd. Under år 2014 kommer en fullskalig insamling av matavfall att tillämpas i kommunen.

Avfall som omfattas av producentansvar, såsom returpapper och olika förpackningar som sorteras ut av hushållen och andra förbrukare, ingår inte i kommunens renhållningsansvar. För insamling och återvinning av dessa varor svarar materialbolag som bildats av dem som producerat varorna. Idag finns sex återvinningsstationer för insamling av detta avfall i kommunen.

Danderyd är delägare i SÖRAB, ett regionalt avfallsbolag, som ansvarar för behandling av det avfall som kommunen samlar in och som driver återvinningscentraler i regionen. Återvinningscentraler är bemannade anläggningar där privatpersoner kan lämna allt avfall förutom mediciner och brännbart hushållsavfall. Danderyd är beroende av anläggningar utanför kommunen för behandling av avfall. Närmaste återvinningscentral är Hagby ÅVC i Täby.

EU:s avfallshierarki

Europaparlamentet och rådet beslutade under hösten 2008 om ett nytt avfallsdirektiv (2008/98/EG). I det nya avfallsdirektivet lyfter EU fram en avfallshierarki som en prioriteringsordning för hur avfall ska behandlas:

1. Förebyggande
2. Återanvändning
3. Materialåtervinning
4. Annan återvinning, till exempel energiåtervinning
5. Bortskaffande, till exempel deponering

Prioriteringsordningen innebär att medlemsländerna i första hand ska förebygga att avfall uppkommer, i andra hand återanvända det avfall som uppkommit och i tredje hand materialåtervinna avfallet. Sist i prioriteringsordningen är energiutvinning och deponering.

Kommunens avfallsplan och framtida behov

Kommunen har en avfallsplan som är identisk med övriga SÖRAB-kommuners planer. Avfallsplanen följer EU:s avfallshierarki, där avfallsminimering är det högsta målet. Fram till år 2020 ska kommunen materialåtervinna 50 % av hushållsavfallet. Avfallshanteringen ska underlätta för kommuninvånarna att sortera och slänga sitt avfall samtidigt som hanteringen även ska vara anpassad för renhållaren. Nedlagda deponier ska inte utgöra risk för människors hälsa eller miljön. För mer information kring förorenad mark, se kapitlet om Miljö- och hälsorisker.

Ett av de svåraste målen i kommunens avfallsplan är att minska mängden avfall eftersom vår ekonomi till stor del bygger på konsumtion. Mängden hushållsavfall ökar och kommer enligt en prognos från Naturvårdsverket att ha fördubblats år 2030 om inte åtgärder sätts in. Ökande avfallsmängder ställer krav på planering av insamlingsplatser för avfallshantering både vid enskilda fastigheter men även för allmänna

insamlingssystem som återvinningsstationer, singelbehållare, återvinningscentraler och miljöstationer för farligt avfall.

För att öka danderydsbornas möjligheter att enkelt lämna sitt förpacknings- och tidningsavfall, och bidra till att kunna nå målet om en högre materialåtervinning, behövs fler återvinningsstationer i kommunen, jämnt fördelat mellan de olika kommundelarna. Stationerna bör placeras på strategiska platser där människor naturligt söker sig såsom till exempel handelsområden och kommundelscentrum.

Vid nyexploatering eller detaljplaneändringar ska hänsyn tas till behovet av allmänna insamlingsplatser för avfall som till exempel återvinningsstationer, återvinningscentraler och miljöstationer. Vid planering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till människans möjlighet att lämna källsorterat avfall inom fastigheten.

9. Naturmiljöer och biologisk mångfald

Natur och gröna frågor kan ses ur flera perspektiv. Detta kapitel behandlar naturvärden utifrån perspektivet biologisk mångfald och förutsättningarna för denna. Naturvärden utifrån ett rekreativt perspektiv såsom vackra naturmiljöer behandlas i kapitlet *Rekreation* på sidan 105. Den biologiska mångfalden är grunden för sådana upplevelsevärden, och är en resurs som bör förvaltas.

Nationella mål

Av riksdagens 16 miljömål berör ett antal detta kapitel. Målet ”ett rikt växt- och djurliv” handlar helt och hållet om biologisk mångfald, medan ”ett rikt odlingslandskap”, ”levande skogar”, ”myllrande våtmarker” ”hav i balans” samt ”levande kust och skärgård” och ”levande sjöar och vattendrag” inkluderar främjandet av biologisk mångfald och naturmiljöer i preciseringen av målen.

Kommunens övergripande mål

Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.

Naturmiljöer i Danderyd

Danderyd har ett rikt utbud av olika naturmiljöer. Stora delar av kommunen utgörs av traditionell naturmark såsom skog, sjö, våtmark, betesmark och jordbruksmark.

Den sammanhängande skogen utgörs mestadels av blandskog med rika inslag av ädellövmiljöer. De två största sammanhängande skogarna är Rinkebyskogen och Altorpskogen.

Ekebysjön, Nora träsk, Ösbysjön och Edsviken, som är en svagt bräckt havsvik med delvis sötvattenskaraktär, samt dess intilliggande våtmarker hyser ett rikt fågelliv och utgör biologiskt rika miljöer.

I kommunens centrala delar finns ytor som är hårt betade av häst, men även ytor där nötkreatur betar i traditionell hagmarksmiljö med glest spridda träd och buskar. I flera av betesmarkerna trivs växter som annars är ovanliga, såsom kattfot, darrgräs och låsbräcken.

Jordbruksmarken utgörs mestadels av gräsvall, där framför allt tillhörande skogsbrunn och åkerholmar utgör värdefulla naturmiljöer för växter och djur.

Naturmiljöer och biologisk mångfald

Danderyds branta klippor mot främst Edsviken utgör också en speciell naturmiljö. Där finns tunna jordar och många äldre träd, så kallade veteranträd, som har stressats hårt av vind och det utsatta läget.

Villabebyggelsen med dess ofta stora och varierande trädgårdar utgör en betydande naturmiljö i kommunen. Vid anläggandet av trädgårds- och villastadsstadsbebyggelsen värnades naturen för att främja en sund livsstil. Trädgårdstadens ideal innebar att man redan för hundra år sedan bevarade träd och skogliga miljöer nära bebyggelse och i trädgårdar. Stora delar av villabebyggelsen utgörs därför fortfarande idag av gles skog med gamla träd som sträcker sig oavbrutet genom kommunens bebyggda områden. Ekarna är av speciell betydelse eftersom Danderyd tillsammans med kungliga Djurgården hyser ett av Europas få kvarvarande bestånd av fullvuxna äldre ekar. Danderyds parker, grönytor, vägkanter och trafikplatser utgör också viktiga naturmiljöer där många växter och djur har sin uppehållsort i urbant landskap. Inventeringar av naturmiljöer ska kontinuerligt utföras inom kommunen.

Skyddade områden och objekt

Vissa områden och objekt med naturvärden och biologisk mångfald skyddas idag genom lag mot exploatering. Bland annat finns och utvecklas naturreservat enligt MB 7 kapitel. 4 §. I Danderyd finns idag 2 stycken naturreservat; Öarna i Värtan respektive Ekebysjön. Arbetet pågår med att bilda naturreservat i Rinkebyskogen. Arbetet med att ytterligare sköta och anpassa skötsel för dessa skyddade områden ska fortgå kontinuerligt.

Öarna i Värtan naturreservat

Öarna Råholmen, Västerskär, Svalnåsholmen, Lilla och stora Skraggen samt Limpholmarna och vattenområdena mellan dem omfattas av ett kommunalt naturreservat. Området består av sju innerskärgårdsöar delvis bevuxna med skog. Öarna är en del av ett regionalt viktigt naturområde som även omfattar västra Bogesundslandet i Vaxholms kommun. Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla fågellivet och ett i övrigt rikt växt- och djurliv.

Ekebysjön naturreservat

Ekebysjön med omgivning har dokumenterat höga naturvärden. Reservatet är ett natur- och rekreationsområde med gång- och ridstigar samt utsiktsplatser som tillgängliggör sjön och dess rika fågelliv. Inom reservatet finns en värdefull, delvis trädbeklädd betesmark. I reservatet finns också ytor där

kommunen bedriver varsam ängsslåtter för florans och faunans skull. Stora delar av reservatet utgörs, förutom av själva sjön, av sumpskog och våtmark.

Rinkebyskogen

Rinkebyskogen har stor betydelse för friluftslivet och uppvisar en betydande variation av naturtyper, från hållmarkstallskog till lövskog, kärr och öppen mark. I Rinkebyskogen finns flera skogliga nyckelbiotoper. Skogen utgör en del av ett större skogsområde som sträcker sig från Upplands Väsby till Altorpskogen i Danderyd. Rinkebyskogen ingår i en av Stockholms s.k. gröna kilar, Rösjökilen, och finns med i den regionala utvecklingsplanen för Storstockholm (RUFSS 2010). Att skogen hänger samman och har närhet till annan skog medför att skogslevande djur och växter lättare kan sprida sig, vilket är viktigt ur bevarandesynpunkt. Kring Enebybergs gård och vid Rösjön finns omfattande spår av traditionella kulturlandskap, bland annat i form av äldre åkersystem och rester av slåtterängar. Kommunen arbetar för att bilda naturreservat inom Rinkebyskogen. I RUFSS anges ett spårreservat för Ostkustbanan inom norra delen av Rinkebyskogen. I förslaget till bestämmelser för naturreservatet anges att detta spårreservat ska förläggas under jord.

Naturminnen

Ett särpräglad naturföremål kan enligt MB 7 kapitel 11 § förklaras som naturminne om det behöver skyddas eller vårdas speciellt. Naturminnen är en äldre form av juridiskt skydd som var vanligt under första halvan av 1900-talet. I kommunen finns fyra ekar som är naturminnen.

Områden med särskilda naturvärden

Inför en avvägning mellan exploateringsintressen och andra allmänna intressen är det viktigt att hänsyn tas till naturvärden och förutsättningarna för den biologiska mångfalden.

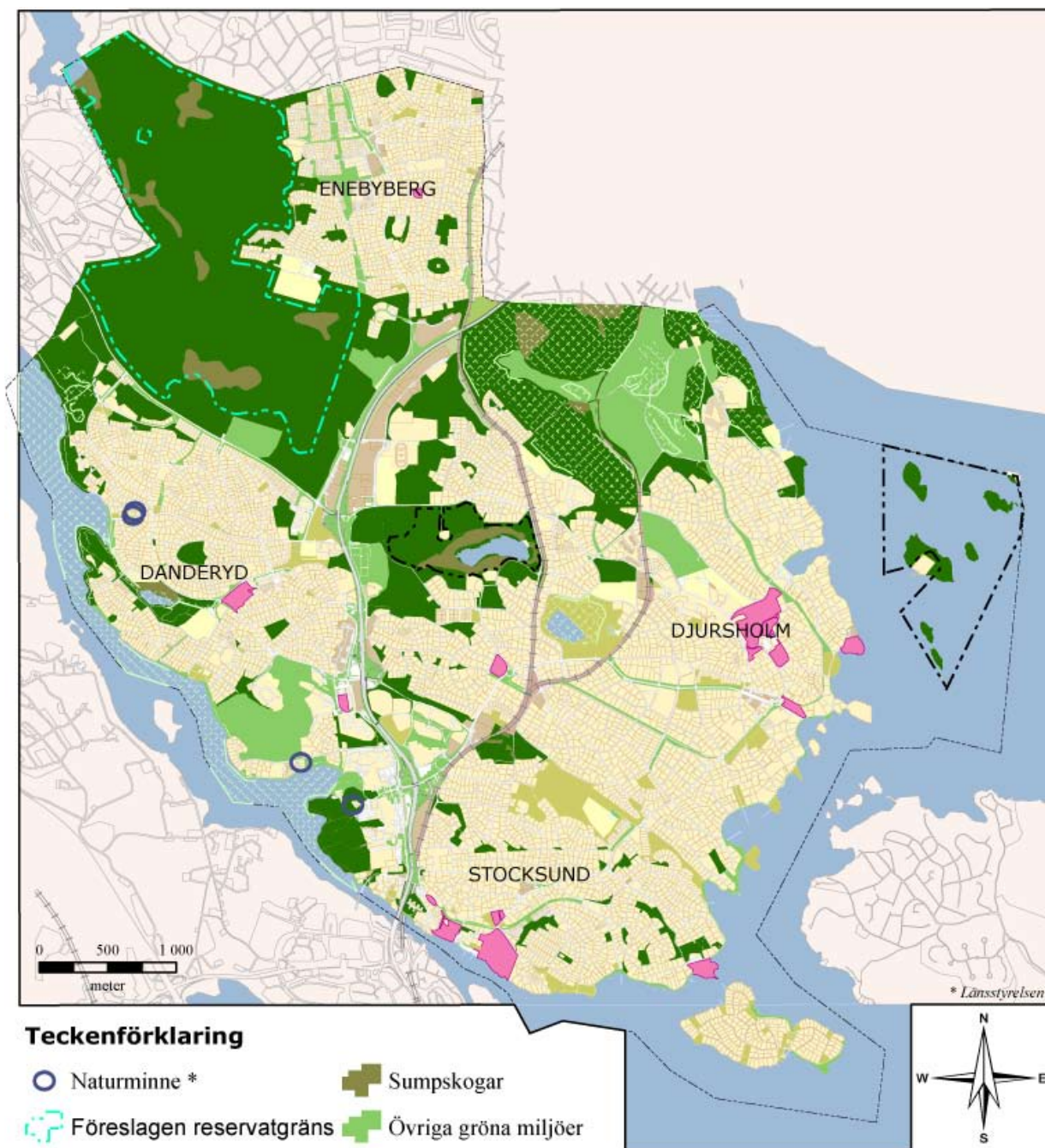
Ekologiskt känsliga områden

Enligt MB 3 kapitel 3 § ska mark- och vattenområden som är särskilt känsliga ur ekologiska aspekter skyddas så långt möjligt mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Ekologiskt särskilt känsliga områden definieras som områden som innehåller hotade arter, områden med speciella och ömtåliga ekosystem och områden som är hårt belastade.

Ekologiskt känsliga områden har nämnts i kommunens tidigare översiktsplaner, och vissa områden har därefter skyddats

Naturvård

Teckenförklaring

- Naturminne *
- ⊞ Föreslagen reservatgräns
- ⊞ Befintligt naturreservat *
- ⊞ Ekologiskt särskilt känsliga områden
- ⊞ Sumpskogar
- ⊞ Övriga gröna miljöer
- ⊞ Naturområde
- ⊞ Naturpark
- ⊞ Anlagd park

genom naturreservat. Öarna i Värtan, Ekebysjön och blivande naturreservat i Rinkebyskogen skyddas härigenom från negativ påverkan inom ramen för sina skötselplaner. Återstående områden som i tidigare översiktsplaner nämnts som ekologiskt känsliga områden utgörs av vattenområdena Nora träsk, Ösbysjön och Edsviken. Dessa vattenområden kan vara känsliga för en alltför riklig näringstillförsel, vilket kan påverka naturmiljön och förändra växt- och djurlivet. Arbete för att stabilisera vattenmiljöer och tillrinningsområden sker inom ramarna för kommunens dagvattenhantering.

Områden som i och med denna översiktsplan också klassas som ekologiskt känsliga områden är: Svalnäs och Djursholms golfbana (äldre ekar), Altorpskogen (äldre barrblandskog med nyckelbiotoper) och Sättra ängar (äldre ekar). Området kring Ösbysjön utvidgas (flerhundraårig tallskog). Inom dessa områden finns i dag hotade arter dokumenterade. Arbete med att ta fram skötselplaner för dessa områden sker fortlöpande inom kommunen.

Cedergrenska parken

Parken anlades på 1890-talet och innehåller en unik trädskamling. En skötselplan som säkrar trädskamlingens fortlevnad finns framtagen. Parken sköts och utvecklas löpande.

Områdena kring Edsviken

Kring Edsviken utgör de brant sluttande klipporna ned mot vattnet biologiskt rika naturmiljöer. Dessa bibehålls och utvecklas genom kommunens skötsel av gångstråk, träd, buskar och grönytor.

Naturvärden utanför skyddade eller speciellt utsedda områden

Grova äldre ekar och träd

Det finns inga riksintressen för naturvård eller friluftsliv i Danderyd. Nationalstadsparken i Stockholms Stad gränsar dock till Danderyds kommun och är riksintresse enligt 4 kapitlet 1 och 7 §§ i miljöbalken.

Funktionellt är Danderyds ekbestånd en del av samma glesa ekskog som skyddas i Nationalstadsparken, och hur de äldre ekarna hanteras i Danderyd får konsekvenser för den långsiktiga överlevnaden av arter även i Nationalstadsparken. Arbete med vård av ekområden och enskilda ekar sker kontinuerligt i kommunen, främst genom park- och naturskötsel. Liknande arbete sker även i de intilliggande kommunerna Sollentuna

och Täby. Samarbete mellan grannkommunerna planeras, där bland annat ekbestånden ska karteras.

Det är viktigt att beståndet av äldre träd inte minskar. De äldre trädens höga naturvärde beror på att många djur kräver utvuxna träd som sin livsmiljö.

Naturen kring Ekeby gård

Ekeby gård är kommunens enda kvarvarande levande jordbruk med hagar som sommartid betas av nötboskap och häst. Vallfoder slås på vissa ytor. Gällande detaljplan möjliggör ett fortsatt brukande av jorden.

Parker och grönområden

Kommunens bebyggda delar blandas med flertalet park- och grönytor. Många av dessa har en dokumenterad hög biologisk mångfald gällande både florans och faunan. Genom att variera skötseln av grönytor bibehålls en hög mångfald. Arbete sker inom kommunen med att utveckla skötsel ytterligare. Gräsmattor, ängsmark och betesmarker är exempel på olika biotoper som möjliggjorts genom olika skötsel, och tillsammans ger de upphov till en bred biologisk mångfald inom kommunen. Planering av ytornas skötsel ska inte inverka menligt på behovet av ytor för rekreation eller inverka negativt på framkomligheten.

Vägkanter och trafikplatser

Kommunens gröna nätverk av vägkanter sköts genom ordinarie väggkantslätter. Vissa större delar sköts genom kommunens parkansvar och betraktas som en del av grönytesystemet. Vägkanter och trafikplatser är ofta mycket artrika miljöer och genom ordinarie skötsel bibehålls och utvecklas dessa ytterligare. Trafikplatsen Danderyds kyrka har genom sitt läge en hög artrikedom med flera rödlistade arter. Inför en eventuell kommande exploatering i anslutning till någon trafikplats krävs att den artrika miljön hanteras, till exempel genom att se till att de arter som finns representerade här också finns i andra delar av kommunen.

Dagvattensystem och våtmarker

Då stora delar av kommunen består av bebyggd mark utgör i princip all avrinning efter regn som sker från denna mark per definition av dagvatten. Ett nätverk av våtmarker skapas genom att vattnet leds via öppna diken genom kommunen. Inom ramen för kommunens styrdokument för dagvatten sker bland annat arbete med att minska översvämningsriskerna samt att fördröja vattnet genom vattenåtgärder. I vissa fall kan dagvattenlopp som grävts ner vid tidigare exploatering grävas fram. Dessa åtgärder ökar den biologiska mångfalden hos våtmarkssystemet i kommunen. Utvecklingsarbete kring detta våtmarkssystem sker för att ytorna så effektivt som möjligt kan bidra positivt till den biologiska mångfalden.

Även golfbanornas vattendammar bidrar positivt till mångfalden. Sammantaget utgör de en större samling små dammar varav många fungerar som uppehållsort för både djur och växter.

10. Vatten

Nationella mål

Vatten är livsviktigt för människan och en förutsättning för allt liv på jorden. Vattnet rör sig genom hela ekosystemet, men för också med sig och sprider föroreningar från en plats till en annan. Flera av Sveriges miljömål är relaterade till vattenfrågor, såsom ”grundvatten av god kvalitet”, ”levande sjöar och vattendrag”, ”hav i balans samt levande kust och skärgård” och ”myllrande våtmarker”, men även ”ingen övergödning”, ”bara naturlig försurning” och ”ett rikt växt- och djurliv”.

Vattendirektivet och Norra Östersjöns vattendistrikt

Genom EU:s ramdirektiv för vatten och förordning (SFS 2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön är Sverige indelat i 5 övergripande vattenmyndigheter vars förvaltningsområden indelats utifrån hur vattnet rör sig mot havet (vattnets avrinningsområde). Danderyds kommun tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt, som innefattar området mellan Dalälven, Bråviken, Kilsbergen och Stockholms skärgård. Inom Norra Östersjöns vattendistrikt bor ca 2,9 miljoner människor, vilket medför en stor mänsklig inverkan på vattenmiljöerna.

Vattenmyndigheterna ansvarar för allt yt- och grundvatten inom avrinningsområdet. Genom att inte vara beroende av administrativa gränser ökar möjligheterna till ett effektivt samarbete för att vattnet ska nå en god ekologisk status till år 2015. Vattenmyndigheterna arbetar för att motverka övergödning och försurning, samt för att lindra effekterna av torka och översvämningar. Nu gällande åtgärdsprogram är beslutat av Norra Östersjöns Vattendistrikt för perioden 2009-2015.

Kommunens övergripande mål

Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktig hållbar utveckling.

Strandskydd

Vid hav, sjöar och vattendrag gäller generellt strandskydd. Skyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. I vissa fall är strandskyddsområdet utökat till 300 meter. Inom Danderyd gäller utökat strandskydd vid Sätra ängar och Rösjön.

Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv, samt bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurlivet, och regleras i kapitel 7, miljöbalken.

Där strandskyddet gäller får inte nya byggnader uppföras samt åtgärder utföras om det inskränker det rörliga friluftslivet eller väsentligen förändrar livsvillkoren för växt- och djurlivet. Strandskyddet kan i enskilda fall ges dispens från eller upphävas helt eller delvis i samband med detaljplanläggning.

Från 1 juli 2009 gäller en ny strandskyddslagstiftning. Det innebär bland annat att kommunen är ansvarig för beslut om dispenser samt att kommunen beslutar om att upphäva strandskyddet i detaljplaner. Enligt de nya bestämmelserna gäller grundprincipen att det generella strandskyddet om 100 meter på land och i vatten inträder om en detaljplan upphävs eller ersätts med ny detaljplan.

För att upphäva strandskyddet eller lämna dispens krävs att det finns särskilda skäl. Vad som är särskilda skäl definieras i miljöbalken och kan bland annat vara att området redan är ianspråktaget på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften eller att området är väl avskilt från strandlinjen av en väg eller bebyggelse.

Recipienter och vattenförekomster

Dagvattnet i Danderyds kommun leds till fyra olika vattenförekomster. Vatten i Ekebysjön och Nora träsk rinner slutligen ut i Edsviken. I östra Danderyd är den slutliga recipienten (mottagande vattentäkten) Stora- respektive Lilla Värtan. En liten del av kommunens dagvatten rinner ut i Rösjön, vars vatten leder till Norrviken.

Vattenmyndigheten beslutade i december 2001 om miljö kvalitetsnormer för samtliga vattenförekomster. Miljö kvalitetsnormerna anger vilken status som ska uppnås vid en viss tidpunkt. Detta innebär att det för sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten har fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna samt att myndigheter och kommuner ska genomföra nödvändiga åtgärder för att uppnå kvalitetskraven. Målet i vattenförvaltningen är att vattnet ska uppnå god status och inte försämrats.

För att få en övergripande bild av vattensituationen inom Danderyd bör en blåplan utarbetas för allt vatten i kommu-

nen. Planen skulle kunna omfatta en nulägesbeskrivning av naturvärden, kemisk status och relaterade miljöproblem i kommunens vattenförekomster såväl som åtgärdsförslag att arbeta vidare med.

Vattenförekomsten Edsviken

Sjön uppnår idag otillfredsställande ekologisk status. Miljö kvalitetsnormen för sjön kräver att vattenkvaliteten år 2021 ska uppnå god ekologisk status. Sjön uppnår idag även otillfredsställande kemisk status. Miljö kvalitetsnormen kräver att den kemiska vattenkvaliteten ska uppnå god status år 2015, med undantag från tributyltennföreningar. Dessa ämnen användes tidigare i båtottenfärg men har visat sig mycket giftiga och svåra för naturen att bryta ner. För dessa ämnen gäller att god ekologisk status ska uppnås senast år 2021.

Vid nyexploatering inom avrinningsområdet ska åtgärder vidtas för att förbättra vattenkvaliteten redan vid föroreningskällan, i enlighet med kommunens styrdokument för dagvatten.

Ekebysjön

Ekebysjön är en näringsrik sjö, som sedan år 2007 är naturreservat. Ekebysjön är Danderyds största sjö och fungerade tidigare som badsjö, en aktivitet som upphört på grund av parasiter i vattnet som orsakar ”badklåda”. Ekebysjöns avrinningsområde mot Edsviken medför att vattnet passerar genom stora delar kommunen, både delar av E18 samt tätbebyggda bostadsområden, innan det når havet. Ekebysjön och dess omgivning har en varierad flora och fauna.

Nora träsk

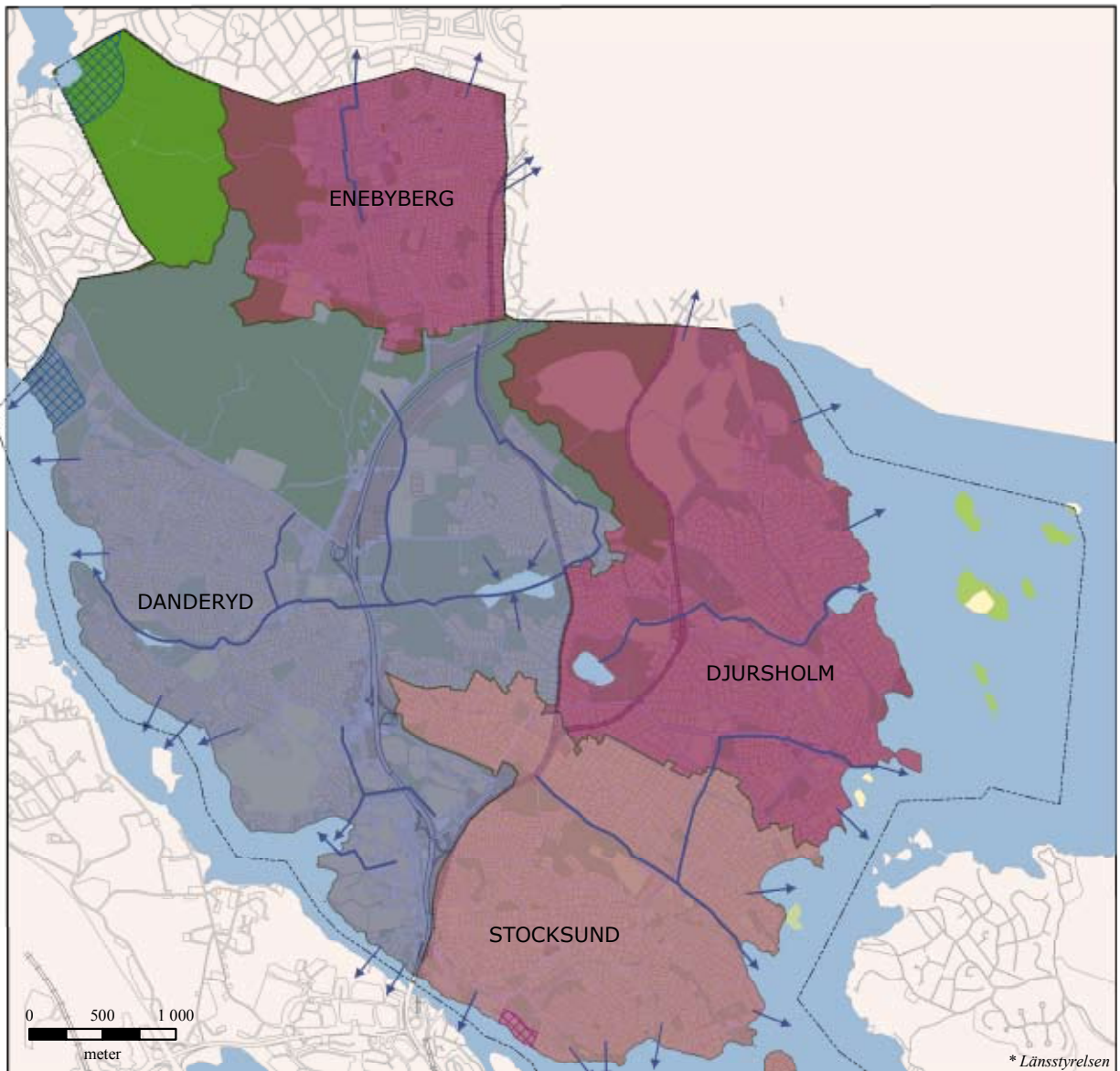
Från Ekebysjön bräddas överskottsvatten ut i Nora å som, delvis kulverterad, mynnar i Nora träsk. Hela systemet, men främst sträckan Nora träsk och Borgenviken, där ån mynnar ut i Edsviken, fungerar som en naturlig sedimentationsbassäng och som utjämningsmagasin för dagvatten. Sträckan är också ett viktigt lekområde för fisk i Edsviken. Vattenytan i nuvarande omfång är skapad genom muddring, och igenväxtning av denna yta är ett naturligt förlopp. Nora träsk tar emot stora mängder dagvatten, vilket vid extrema flöden innebär en stor risk för höga vattennivåer.

Edsvikens vattensamverkan

Edsvikens vattensamverkan är ett samarbete mellan kommunerna inom Edsvikens avrinningsområde: Danderyd, Järfälla, Solna, Sollentuna, Sundbyberg och Stockholm. Samarbetet

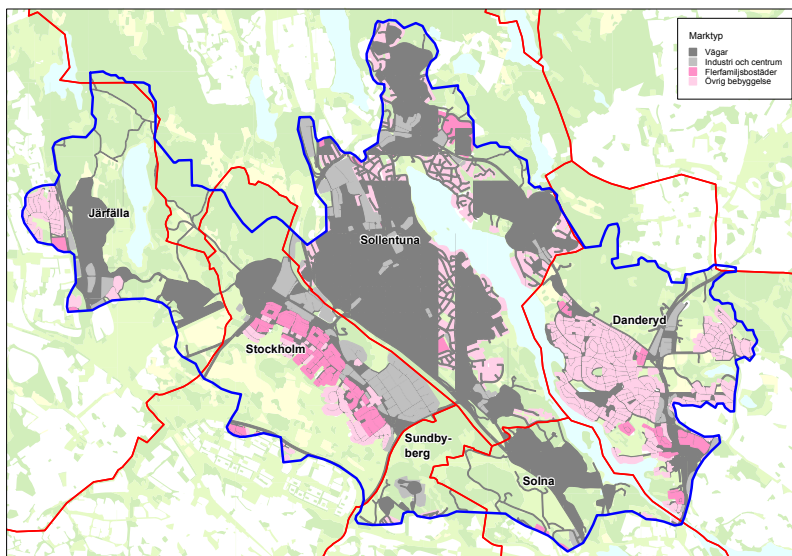
Vatten

Teckenförklaring

- Utlopp
 - Gräns för avrinningsområde
 - 100 m strandskydd på land *
 - 300 m strandskydd på land *
 - Vatten
- Recipient:*
- Rösjön
 - Edsviken
 - Lilla Värtan
 - Stora Värtan

har pågått sedan 2005 och har bland annat resulterat i ett gemensamt åtgärdsprogram för att komma tillrätta med den svåra miljösituationen i viken. Även ett kontrollprogram, som omfattar bottenfaunaundersökningar och övervakning av vattnets kemiska och biologiska status har utarbetats. Den stora inverkan på vattenkvaliteten i Edsviken beror på förorenat dagvatten som når viken. Bebyggda områden inom Edsvikens avrinningsområde bör därför följa upprättade riktlinjer och strategier för ett gott omhändertagande av dagvattnet.

Avrinningsområde med Edsviken som recipient (bild: edsviken.nu)

Vattenförekomsten Stora Värtan

Mot Värtan sker ingen avrinning via vattendrag. Däremot leds dagvattnet från Enebyberg, Djursholm och Stocksund genom kulvertar ut i Värtan. Generellt är halterna av fosfor och kväve höga i Värtan.

Vattnet inom stora Värtan uppnår idag otillfredsställande ekologisk status. Miljökvalitetsnormen för sjön kräver att vattenkvaliteten år 2021 ska uppnå god ekologisk status. Sjön uppnår idag god kemisk status. Miljökvalitetsnormen kräver att den kemiska vattenkvaliteten inte ska bli sämre än idag.

Ösbysjön

Ösbysjön är en näringsrik badsjö. Sjön har under en följd av år uppvisat förhöjda halter av kväve och fosfor, och 2005 anlades en reningsdamm med syfte att komma tillrätta med utsläpp från intilliggande verksamheter.

Vattenförekomsten Lilla Värtan

Vattnet inom Lilla Värtan uppnår idag måttlig ekologisk

potential, en statusbeskrivning som används för kraftigt modifierade eller konstgjorda vattenförekomster. Miljökvalitetsnormen för sjön kräver att vattenkvaliteten år 2021 ska uppnå god ekologisk potential. Sjön uppnår idag inte god kemisk ytvattenstatus. Miljökvalitetsnormen kräver att den kemiska vattenkvaliteten ska uppnå god status år 2015 med undantag från tributyltennföreningar som liksom för Edsvikens vattenförekomst har en förlängd tidsfrist till år 2021.

Vattenförekomsten Norrviken

Området som avvattnas till Rösjön består av naturmark inom Rinkebyskogen. Området är obebyggt och planeras inte för exploatering. Därför behandlas inte denna vattenförekomst vidare.

Rösjön

Rösjön är belägen inom Danderyd, Sollentuna och Täby kommun. Rösjön är en badsjö med flera badplatser och orörda stränder.

Grundvatten

Inom Danderyd finns ingen grundvattentäkt. Dock finns ett antal enskilda dricksvattenbrunnar.

Dagvatten

Dagvatten är allt tillfälligt förekommande, avrinnande vatten på markytan eller på en konstruktion. Dagvatten som avleds till recipient eller omhändertas lokalt genom infiltration ska vara så rent att det inte påtagligt kan påverka levande organismer. Öppen dagvattenavledning ska utföras där så inte är direkt olämpligt. Låglänta områden och stråk som kan översvämmas vid extremflöden, bör reserveras för dagvattenmagasinering, som samtidigt kan utgöra ett vackert inslag i stadsbilden. Vatten ska ledas från hårdgjorda ytor till gröna ytor för att ytterligare fördröja dagvattenflöden. Andelen gröna ytor och tak bör öka, framför allt i tätbebyggda områden. En dagvattenplan ska utarbetas.

Kommunen ska utarbeta förslag till hur föroreningskällor från trafikaneläggningar ska omhändertas med fokus på dagvattenbelastningen på Mörbyviken.

Styrdokument för dagvatten

I juni 2012 antog Danderyds kommunfullmäktige ett styrdokument för dagvatten i kommunen. Styrdokumentet fastställer en strategi för dagvattenhanteringen i kommunen så att rent vatten i recipienten, en opåverkad grundvattenbildning, ett förbättrat mikroklimat och en grönare kommun uppnås. Styrdokumentet verkar för att skapa förutsättningar för ett rikt djurliv samt ett skydd vid extrema vattenflöden, nederbörd eller vattenolycka. I styrdokumentet rangordnas huvudprinciperna för hur dagvattenhanteringen ska ske i kommunen, med ambitionen att undvika ämnen som bidrar till att förorena dagvattnet.

Våtmarker

En stor del av kommunens markyta är bebyggd, och i samband med nybebyggelse har också öppna vattendrag och sankar ängar kulverterats och torrlagts. Detta inverkar på förutsättningarna för biologisk mångfald i kommunen. Ett effektivt sätt att öka den biologiska mångfalden kan vara att sträva efter att restaurera bäckar och sankmarker, vilket skulle ge ökade rekreations- och skönhetsvärden.

11. Miljö- och riskfaktorer

Nationella mål

De nationella mål som antagits av riksdagen som relaterar till miljö- och riskfaktorer i Danderyd är dels det femte folkhälsomålet om miljöer och produkter, men även de nationella miljömålen ”frisk luft”, ”god bebyggd miljö”, ”säker strålmiljö”, ”giftfri miljö” och ”bara naturlig försurning”.

Kommunens övergripande mål

Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.

Miljöprogram

I mars 2011 antog kommunfullmäktige ett miljöprogram för Danderyds kommun. Syftet med miljöprogrammet är att lägga fast vilken strategi som ska gälla för att kunna uppnå en god och hälsosam miljö. I Danderyds kommun innebär detta en god utomhusmiljö, en god inomhusmiljö i kommunens fastigheter, hållbar resursanvändning samt miljömässigt goda varor och tjänster. Miljöprogrammet riktar sig främst till den kommunala organisationen och syftet är att vägleda nämnder och dess verksamheter till ett systematiskt arbete för att säkra en fortsatt god miljö och hälsa för medborgarna.

Förorenade områden

Förorenad mark, byggnader, vatten och sediment kan innebära risk för miljön och människors hälsa. Förorenade områden kan omfatta både pågående och nedlagda verksamheter samt områden med utfyllnadsmassor. Vid avfallsdeponier, bensinstationer och verkstäder kan mark eller byggnader innehålla föroreningar som förorenade schaktmassor, oljor, avfall, aska och slagg. Inom kommunen finns områden där risk för förorening föreligger, bland annat en nedlagd skjutbana, äldre deponiområden samt områden längs med Roslagsbanan såsom verkstäder, vagnhallar och banvallar. I kommunen finns också verksamheter som hanterar ämnen som kan ge upphov till miljöföroreningar.

Ändrad markanvändning kan göra att exponering och spridning av föroreningar ändras, vilket i sin tur kan leda till att riskerna ökar. Vid ändrad markanvändning, exploatering, avslutad verksamhet och plan- eller bygglovhantering där det finns risk för förorening ska alltid behovet av sanering utredas.

En kartläggning av verksamheter i olika branscher har gjorts

inom kommunen för att översiktligt identifiera eventuell förorenad mark. De utpekade platserna är inrapporterade till ett register hos länsstyrelsen enligt en metodik för inventering av förorenade områden (MIFO). Inventeringen ska resultera i en riskklassning av de olika områdena, som sedan följs av utredningar av prioriterade objekt, och om det behövs, även efterbehandlingsåtgärder. Registret ska framöver ingå i en nationell databas för alla områden som misstänks vara förorenade.

För att underlätta arbetet med förorenade områden i Danderyds kommun och för att nå miljömålet ”giftfri miljö” bör en handlingsplan tas fram som tydliggör hur inventering och riskklassning av områden ska hanteras och prioriteras i det fortsatta arbetet.

Miljö- och hälsoaspekter

Luft

Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet i utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxid, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10), bensen samt kolmonoxid. Från och med år 2010 finns det även miljökvalitetsnormer för fina partiklar (PM2,5). Sedan 2004 finns ett åtgärdsprogram framtaget av länsstyrelsen, som är fastställt av regeringen, avseende miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län. I programmet listas åtgärder som ska beaktas i kommunens planering. Länsstyrelsen har i samråd med kommunerna reviderat programmet, vilket antogs under våren 2013. Åtgärdsprogrammet för partiklar ska revideras kontinuerligt och vara genomfört till 2018.

Danderyd är med i Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund (LVF). Målet med förbundet är att samordna miljöövervakningen inom de två länen och med hjälp av ett välutvecklat datasystem beräkna emissioner och emissionernas spridning och därigenom kunna ge underlag till miljökonsekvensbeskrivningar, utredningar och analyser inom luftområdet.

Inom Danderyd utgörs det i särklass största miljöproblemet av biltrafiken. Störst belastning orsakas av genomfartstrafiken på E18 med stora luftföroreningar som följd. Miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) är den svåraste att uppnå. Övriga miljökvalitetsnormer för luftkvaliteten uppnås inom Danderyds kommun i dagsläget.

För PM10 är dygnsvärdet svårast att klara. Medelvärdet under det 36:e värsta dygnet får ej vara högre än 50 µg/m³. År 2005 gjordes beräkningar för PM10-halten som visade att värden

Medelvärdestid	1 dygn	1 år
Gränsvärde	50 µg/m ³	40 µg/m ³
Anmärkning	Värdet får överskridas 35 gånger per år	
Miljökvalitetsnormer för Partiklar (PM10)		

överskreds längs med hela E18. Stockholm och Uppsala läns luftvårdsförbund gör löpande kontroller av partikelhalterna för att skapa underlag för ett effektivt minskande av dessa. Danderyds miljö- och hälsoskyddsnämnd har förelagt Trafikverket om att vidta skyddsåtgärder för att minska partikelhalterna så att miljö kvalitetsnormerna för partiklar inte överskrids intill E18 genom kommunen. Trafikverket har från och med år 2012 sänkt hastigheten på delar av E18 genom kommunen under dubbdäcksäsongen.

Buller

Buller är oönskat ljud. Buller har blivit ett allt större folkhälsoproblem i vårt samhälle och långvarig exponering för buller kan leda till hörselproblem, höjt blodtryck och stress. Buller kan även yttra sig i form av sömnproblem och irritation. Även lågfrekvent ljud, som knappt kan uppfattas, påverkar människors hälsa.

Riktvärden

År 1994 behandlade riksdagen en handlingsplan mot buller (prop 1993/94:215) och 1997 antog riksdagen propositionen ”Infrastrukturinriktning för framtida transporter” (prop 1996/97:53). Därmed ställer sig riksdagen bakom följande riktlinjer.

Vid nybyggnad av bostäder och vid nybyggnad och väsentlig ombyggnad av trafikanläggningar bör där det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt trafikbullret inte överskrida ett medelvärde om 55 dB(A) per dygn (ekvivalentnivå) utomhus vid fasad. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras till nämnda nivå bör inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrider 30 dB(A) ekvivalentnivå och 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid.

För vägtrafikanläggningar i befintlig bostadsmiljö bör åtgärder i en första etapp omfatta bostadsmiljöer med ekvivalent bullernivå utomhus vid fasad på 65 dB(A) och däröver. Åtgärderna bör leda till att ljudnivån sänks, i första hand till 55 dB(A) utomhus och i andra hand till högst 30 dB(A) inomhus. Som riktvärde gäller även 70 dB(A) max utomhus vid uteplats.

Avsteg från riktvärdena för god miljö kvalitet

Då de av riksdagen beslutade riktvärdena inte kan uppfyllas på ett flertal platser inom tätbebyggda områden, bland annat inom Stockholmsregionen, har Stockholms stad och länsstyrelsen utarbetat riktlinjer för avsteg från de riktvärden som gäller

vid nybyggnation av bostäder. Avstegen innebär att maximal ljudnivå utomhus kan överskridas om tillgång till tyst sida kan ordnas.

Policyn i Danderyds kommun är att nya bostadsområden ska planeras så att ovan nämnda riktvärden inte överskrids.

Bullerprioriteringsplan för Danderyd

En bullerutredning för hela kommunen utarbetades 2010. Denna utredning ligger till grund i kommunens beslut om bidrag till bulleråtgärder för enskilda i kommunen.

Vid klagomål på buller där maximal ljudnivå på uteplats överskrider 70 dB(A), eller om inomhusnivån nattetid överskrider 45 dB(A) kan miljö- och hälsoskyddsnämnden förelägga om bullerskyddsåtgärder.

Buller från Roslagsbanan

Roslagsbanan är en smalspårig järnväg för persontrafik som går från Stockholm Östra vid Valhallavägen till de nordöstra kranskommunerna. Under de senaste decennierna har Roslagsbanan gått igenom en omfattande modernisering och arbetet med att bygga dubbelspår på några delsträckor har utförts medan några dubbelspårssträckor är i planeringsskedet. Utbyggnaden kommer att få stora konsekvenser för berörda delar av Danderyds kommun.

AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) har inlett en frivillig tillståndsprovning av Roslagsbanan enligt 9 kapitlet. miljöbalken. Syftet med tillståndsprovningen är att låta miljöpröva trafiken på Roslagsbanan och därigenom fastställa villkor för driften enligt miljöbalkens bestämmelser. Utgångspunkten för tillståndsprovningen är den trafikkapacitet som kommer att vara möjlig på Roslagsbanan år 2030.

Bullersituationen för boende längs Roslagsbanan måste förbättras. SL, som ansvarar för banan, har krav på sig att åtgärda bullersituationen för boende längs Roslagsbanan, som idag har bullernivåer över gällande riktvärden. Inga boenden längs banan får ha en högre bullernivå än 70 dB(A) vid huvudsaklig uteplats och 45 dB(A) i sovrum nattetid.

Radon

Radon är en radioaktiv ädelgas som kan frigöras från ämnen som innehåller uran. Radon kan därför förekomma både i mark, vatten och byggmaterial. Två marktyper innehåller sär-

skilt höga risker för radon:

- mark som innehåller relativt höga halter av radium, exempelvis alunskiffer, vissa graniter och pegmatiter
- mark som har stor luftgenomsläpplighet t ex grusåsar och sandiga, grusiga moräner

Radon kan tränga in i byggnader och vid långvarig exponering orsaka lungcancer hos människor. Det enda sättet att upptäcka radon är att göra en mätning. Radon mäts i Bq/m³ (Bequerel/kubikmeter).

Inom Danderyd finns några områden med hög risk för markradon, främst i de östra delarna av Enebyberg och i några få områden i Svalnäs. Det finns också lokala förekomster av hög markradon. En ny radonkarta bör produceras för att tydliggöra riskområden.

Socialstyrelsen har i sina allmänna råd om radon i inomhusluften (SOSFS 1999:22) beslutat om ett riktvärde på 200 Bq/m³. Värdet högre än 200 Bq/m³ anses medföra olägenhet för människors hälsa, varför alla bostäder samt lokaler för allmänna ändamål ska klara dessa riktvärden. En del av miljö kvalitetsmålet ”god bebyggd miljö” innebär också att skolor och förskolor år 2010, samt bostäder år 2020 har en radonhalt lägre än 200 Bq/m³. Enligt översiktliga mätningar gjorda på 1980-talet av Statens Geologiska Undersökning (SGU) består ca 500 hus i kommunen företrädesvis av blåbetong, och har därmed förhöjd gammastrålning.

Eventuell förekomst av radon och därmed val av byggmetod tas upp vid byggsamråd då man söker bygglov. Radonmätningar som har gjorts finns tillgängliga på kommunens hemsida.

Radon i vatten

Det finns inget radon i kommunens dricksvatten. Höga radonhalter i vatten kan dock förekomma i bergborrade brunnar. Privatpersoner med enskilda brunnar bör kontrollera radonhalten i sina brunnar, eftersom dricksvattnet annars kan avge radon till luften. Det är sällan farligt att dricka radonhaltigt vatten.

Elektromagnetiska fält

Elektrisk ström i ledningar, transformatorer och liknande ger upphov till magnetfält. Magnetfält mäts i tesla, i praktiskt bruk används miljondels tesla, μT .

Forskning om eventuella hälsorisker på grund av påverkan av

elektromagnetiska fält har pågått sedan slutet av 1970-talet. Man vet fortfarande lite om hur magnetfälten påverkar människan. Med anledning av detta har de centrala myndigheterna i Sverige, bland annat Strålsäkerhetsmyndigheten (tidigare Strålskyddsinstitutet), Elsäkerhetsverket och Socialstyrelsen enats om en försiktighetsprincip vid planering och byggande. Exempelvis bör man undvika att placera nya skolor, förskolor, bostäder och liknande bebyggelse så nära kraftledningar att magnetfältet överstiger 0,2-0,3 μT .

I Danderyd pågår arbetet med att markförlägga kraftledningarna inom kommunen, vilket minskar risken för påverkan av magnetfälten.

Geologiska aspekter

Ras & skred

Ras innebär att sten- och jordmassor faller fritt, medan skred innebär att en sammanhängande jordmassa glider iväg. Förutsättningarna för ras och skred är platsberoende. Temperatur och nederbörd påverkar markens hållfasthet, men även lokala jordarter, terrängförutsättningar och exploatering har en inverkan. Eftersom nederbörden väntas öka på grund av klimatförändringen väntas även risken för ras och skred öka.

En ökad nederbörd innebär även ökad erosion, vilket i sig kan påverka markens stabilitetsförhållanden. Statens Geotekniska Institut (SGI) har översiktligt utrett förutsättningarna för ras och skred i länet. Dessa utredningar visar att det finns områden i Danderyd där tillfredsställande stabilitet inte kan säkerställas. De översiktliga områdena är redovisade på kartan intill. Områdena måste utredas närmare och en riskanalys bör utföras.

Erosion

När exempelvis vind, vatten eller gravitation drar med sig fina materialpartiklar från en plats kallas det för erosion. Erosion är en naturlig process, men kan påverkas av mänskliga aktiviteter.

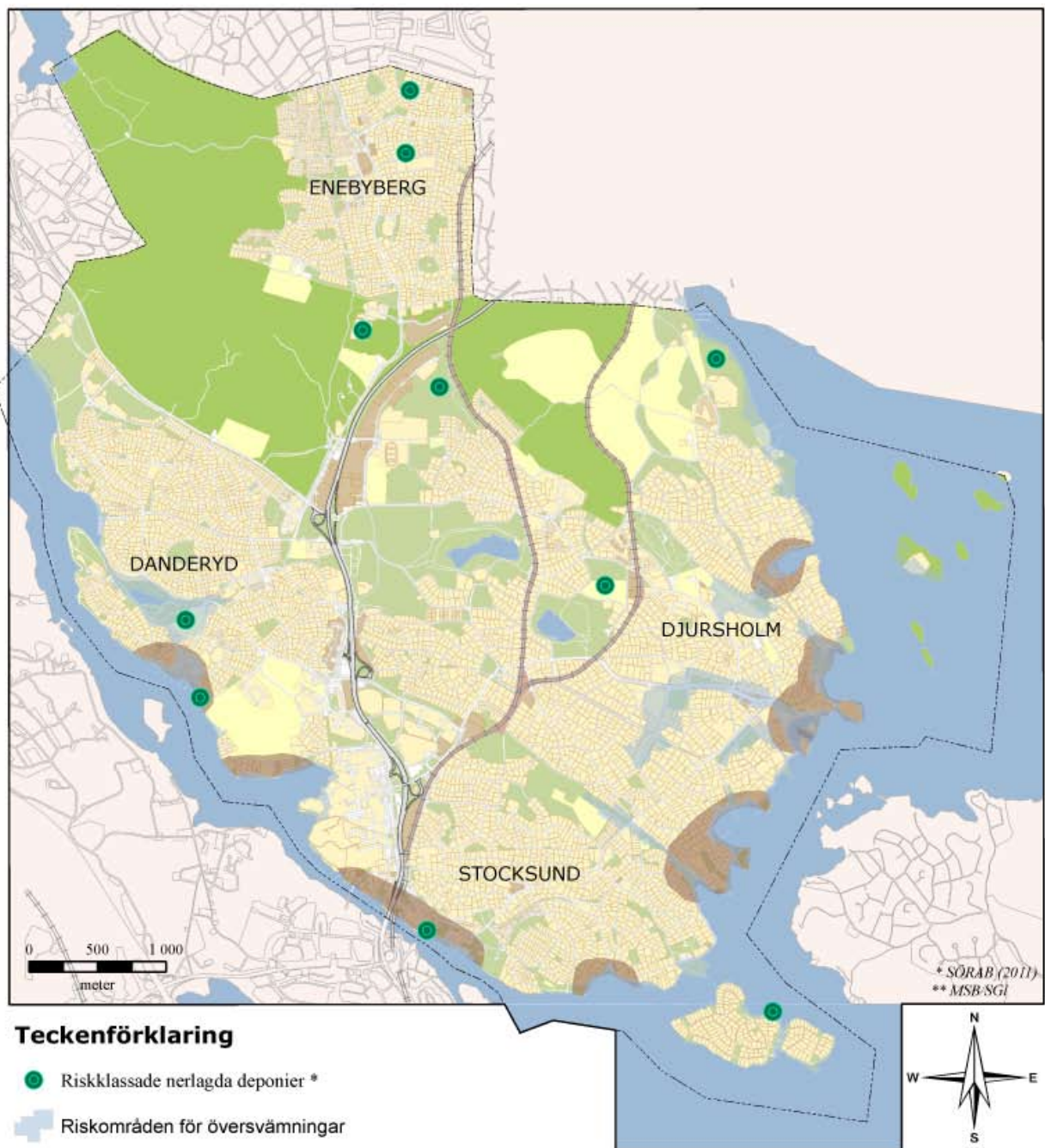
En framtida ökad nederbörd, höjda vattennivåer och högre vindhastigheter innebär även en högre erosionshastighet. En ökad erosion inverkar på markförhållandena och risken för ras och skred ökar. Kommunen bör göra egna utredningar kring lokala förutsättningar och risker.

Vatten

Risker med ökade vattenflöden

Vid extrema skyfall bildas stora mängder dagvatten som inte

Miljö- och hälsorisker

alltid kan tas om hand i befintliga system för dagvattenhantering. Vattenmassorna kan laka ur både föroreningar och näringsämnen ur marken och föra dessa vidare till andra områden. Dessa risker kan bli större i framtiden på grund av klimatförändringarna, när ökade regnmängder utmanar befintliga vattensystem som är dimensionerade för andra flödesstorlekar. Ökade vattenflöden och översvämningar av markerna påverkar även risken för ras och skred.

Flera områden speciellt inom Djursholm är låglänta och kommunen har redan idag problem med översvämningar vid högvatten i vissa områden. Nora strand har varit svårt drabbat, och 2010 byggdes ett översvämningsskydd vid strandområdet. Genom dagvattenledningar och ledningsgravar tränger högvatten även längre in i kommunens låglänta delar. När stora mängder dagvatten läcker in i spillvattensystemet riskerar ledningarna att breddas, varpå föroreningar släpps ut och utgör risker för människors hälsa såväl som bidrar till övergödningen. En riskanalys bör utarbetas för de låga kustområdena, samtidigt som det kan bli aktuellt att uppföra fler översvämningsskydd i framtiden.

Dricksvatten

Danderyds kommun köper sitt dricksvatten av Norrvatten. Kommunen har en dricksvattenplan för hantering av störningar i dricksvattenleveransen. Syftet är bland annat att snabbt komma ut med korrekt information till invånarna vid störningar i vattenleveransen. Dricksvattenplanen uppdateras kontinuerligt.

Verksamheter med risker för omgivningen

Lagen om skydd mot olyckor trädde i kraft den 1 januari 2004, och ersatte Räddningstjänstlagen. Av lagstiftningen framgår att en kommun ska ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och ett för räddningstjänst. Danderyd ingår i Storstockholms Brandförsvär, som håller på att ta fram en handlingsplan för åren 2012-2015. Handlingsplanen ska bland annat behandla frågan om vilka risker som finns att hantera i Storstockholms brandförsvärs geografiska område.

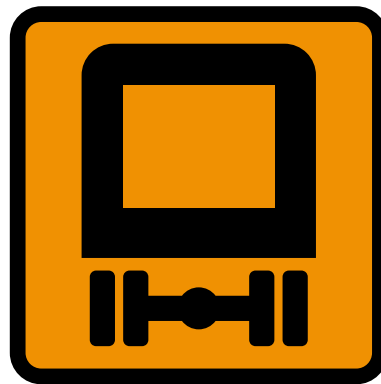
Farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras rätt under en transport. Det rekommenderade vägnätet för transport av farligt gods är uppdelat på primär och sekundär transportled. Det primära vägnätet används för genomfartstrafik och det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära

vägnätet och leverantör eller mottagare av farlig verksamhet.

E18 är primär transportled för farligt gods. Väg 262, Vendevägen, delen Danderyds sjukhus trafikplats (E18) - Auravägen/ Danderydsvägen är sekundär transportled. Vid nyplanering av bebyggelse intill lederna ska en riskanalys genomföras.

Eftersom Danderyd har en lång kuststräcka, och angränsar till stora nationella farleder finns risk att bli utsatt för oljeutsläpp. Kommunen har ingen skyldighet att upprätta ett handlingsprogram för sanering efter ett oljepåslag, dvs en oljeskyddsplan, men en god beredskap med i förväg fastställda rutiner för organisation, ansvar, åtgärder för både räddningsinsats och saneringsfas ökar möjligheten för en lyckad och effektiv insats. Kommunen har inlett ett arbete tillsammans med Täby för att utarbeta en oljeskyddsplan för kommunerna. I arbetet deltar även Storstockholms Brandförsvär.

Skyddsavstånd

Vid planläggning av arbetsområden och vid etablering av olika typer av verksamheter ska behov av eventuella skyddsavstånd beaktas. Detta är viktigt för att undvika störningar i form av framför allt buller och luftföroreningar för de boende. Vid etablering av verksamheter som ger upphov till bullerstörningar gäller riktvärden enligt ”Externt industribuller- allmänna råd”.

Det finns ett stort djurintresse i kommunen. Allergiframkallande ämnen från häst är ett problem som måste uppmärksammas i planeringen. Enligt socialstyrelsen bör bostadsbebyggelse, skolor, förskolor etc. placeras minst 200 m från hästgårdar. Allergitredningen (SOU 1989:76) har hävdade att avståndet bör vara minst 500 m. Boverkets råd beträffande avståndet mellan bostäder och ridanläggning anger att det bör vara 200 m, men helst 500 m. På grund av allergirisken begränsas vid detaljplanläggning hur nära det kan bedrivas hästhållning.

För att minska risken för allergi och olägenheter från djurhållning gäller tillståndsplikt enligt de lokala föreskrifterna för människors hälsa och miljön inom planlagt område.

Räddningstjänst och beredskap

Danderyd ingår som en av tio kommuner i kommunförbundet Storstockholms brandförsvär. Närmaste brandstation för Danderyd finns i Roslags Näsby i Täby, alternativt i Helenelund i Sollentuna. Räddningstjänstens insatstider vid brand och olyckor i Danderyd uppnår mycket god status.

12. Rekreation

Nationella mål

Kapitlet om rekreation berör de nationella folhälsomålen i närliggande målområde om fysisk aktivitet.

Kommunens övergripande mål

- Kommunen ska ge goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturliv.
- Danderyd ska vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i.

Grönstruktur

Gröna områden ger möjlighet till rekreation och upplevelser för människor som bor i stadsmiljöer, samt har betydelse för livskvalitet och hälsa. Nära och lättillgängliga gröna- och naturområden ger möjlighet till spontan fysisk aktivitet och motion, och har särskilt stor betydelse för barn och äldre som inte har möjlighet att förflytta sig längre sträckor för dessa aktiviteter. Detta, såväl som tillgängligheten till olika motionsanläggningar bidrar till att uppnå folkhälsomålet om fysisk aktivitet.

Den regionala grönstrukturen

Hela Stockholmsregionen präglas av tillgång och närhet till parker och naturområden. Den regionala grönstrukturen utgörs av tio gröna kilar varav Rinkebyskogen i Danderyd utgör den sydligaste delen i en av dessa, Rösjökilen.

Stora sammanhängande grönområden är viktiga för människans välbefinnande och behov av naturupplevelser och rekreation. I rapporten "Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar – 2:2004" av Regionplane- och trafikkontoret beskrivs Rösjökilens olika sociala kvaliteter. Kriterier som orörd, trolsk natur, skogskänsla, tystnad, utblickar och aktiviteter ligger till grund för bedömningen av hur ett område upplevs, se även kapitel Riks- och mellankommunala intressen.

Den lokala grönstrukturen

Rinkebyskogen i Danderyds nordvästra del utgör tillsammans med Sätra ängar kommunens största grönområde. Området som helhet är av väsentlig betydelse för det rörliga friluftslivet och har många olika upplevelsevärden. Inom området finns en bågskyttebana och en niohålsbana för golf samt en drivingrange. På grund av närheten till E18 och Edsbergsvägen är vissa delar av området bullerstört.

Rekreation

Länsstyrelsens rapport ”Aldrig långt till naturen – skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen” (2003). föreslår att Rinkebyskogen skyddas genom naturreservat. Här tydliggörs också de motstridiga intressen som finns i området, då östra delen av området är markerad som regional stadsbygd med utvecklingspotential i RUFSS, och den norra delen innefattar ett spårreservat för Ostkustbanan. Kommunens avsikt är att genom att inrätta ett naturreservat för Rinkebyskogen, bevara området som friluft- och strövområde.

I de nordöstra områdena av kommunen finns Altorpsskogen och Svalnäs som har stora friluftsvärden, med både skogsområden och öppna marker. Skötselplanerna för den kommunägda marken inom Rinkebyskogen och Altorpsskogen ska utgå från det rörliga friluftslivets behov, samt säkerställa naturvärden i områdena. Se kapitlet om naturvård på sidan. 79.

I de centrala delarna av kommunen finns Ekebysjön och det öppna landskapet runt Ekeby gård. Kommunens sammanhängande park- och naturområdena utgör tillsammans med villatomternas trädgårdsstrukturer stommen i Danderyds gröna miljö.

Anläggningar

Parker och lekparker

I Danderyd finns många sammanhängande park- och naturområden. I varje kommunedel finns ett antal parkområden inom villabebyggelsen.

Kommunen har under ett flertal år rustat upp de befintliga lekparkerna. Målet är att varje kommunedel ska ha en stor lekplats som är attraktiv för många, samt ett antal mindre lekplatser.

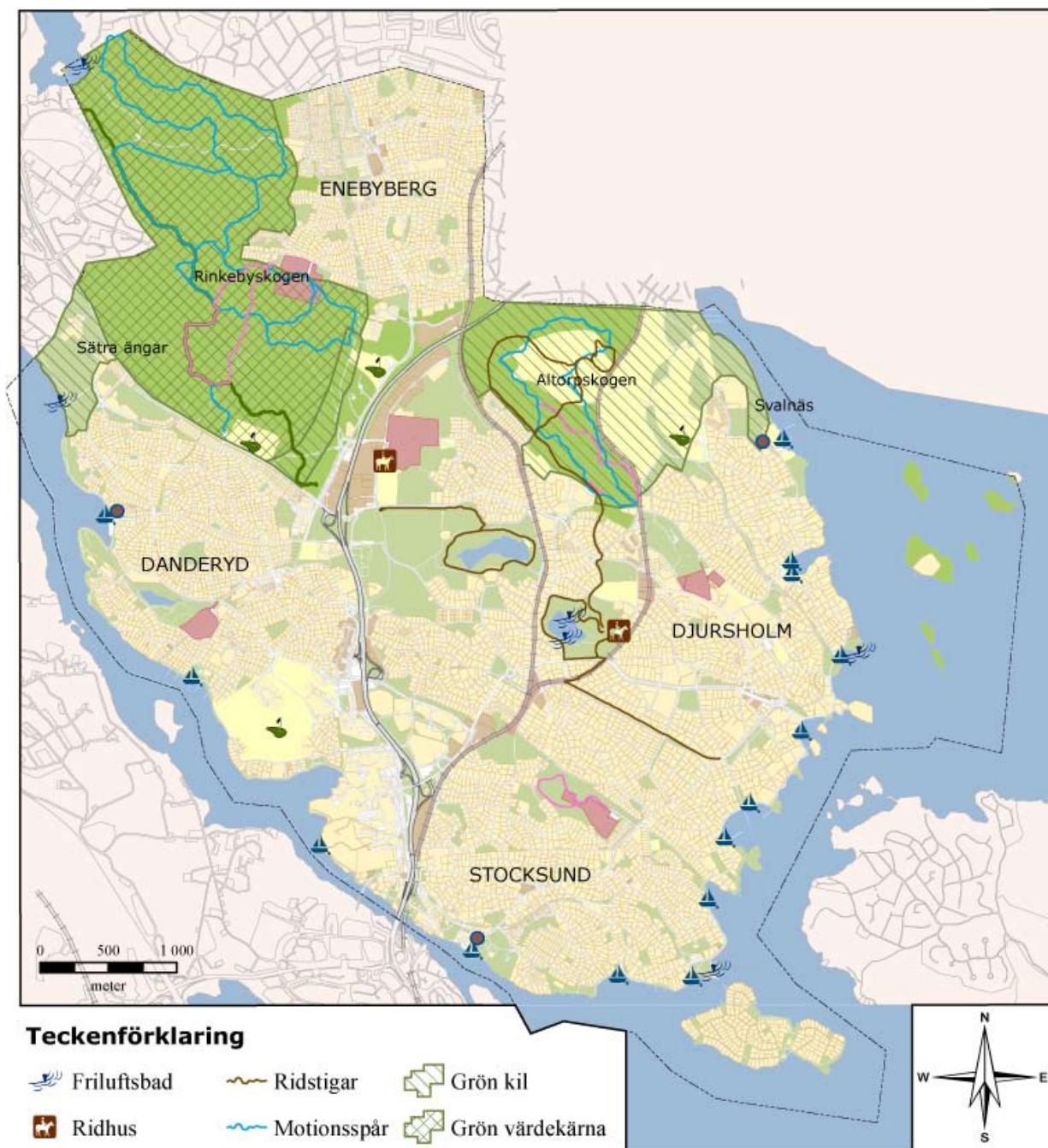
Motions- och vandringsspår

I Rinkebyskogen och Altorpsskogen finns två utbyggda och preparerade spårssystem, med både elljusspår och naturspår. Även i anslutning till Stockhagen i Stocksund finns ett motionsspår. Roslagsleden, en drygt 18 mil lång vandringsled, startar i Rinkebyskogen och slutar i Grisslehamn. Under vintern iordningställs de flesta motionsspåren, Djursholms Golfbana och gamla banvallen i Djursholm för skidåkning. På Edsviken plogas en ca 15 km lång isbana för långfärdsskridskor vintertid.

Idrottsplatser

I kommunen finns idrottsanläggningar vid Enebybergs IP, Danderyds gymnasium, Danderydsvallen, Djursholms IP och Stockhagen. Vid Enebybergs IP och Stockhagen finns ishallar.

Rekreation

En idrottsanläggning i respektive kommundel ger kommuninvånarna värdefull närhet till idrottsplatserna. Danderyd har ett aktivt föreningsliv och anläggningarna är väl frekventerade.

Sporthallar finns i Norrängsgården, Danderyds gymnasium, Fribergaskolan samt vid Mörbyskolan. Förutom de större sporthallarna nyttjar föreningslivet under kvällar och helger i stort sett samtliga gymnastiksalor som finns i anslutning till skolorna.

Danderyds Tennisklubb, Djursholms Tennisklubb och Enebybergs IF driver tennisanläggningar. Vid Danderyds gymnasium finns förutom Danderyds Tennisklubs anläggning även en curlinganläggning, som drivs av Stocksunds och Djursholms curlingklubbar.

Bad

Mörby- och Vasabaden är kommunens två inomhusbad. Mörbybadet är en simhall som erbjuder många olika aktiviteter. Vasabadet är ett mindre skolbad som används för simskole- och föreningsverksamhet. I Kvarnparken i västra Danderyd finns ett utomhusbad som drivs av Föreningen Kvarnparksbadets vänner.

Danderyd har en lång kuststräcka mot såväl Edsviken som Värtan och det finns flera sjöar i kommunen. Det finns mycket goda möjligheter till friluftsbad. Rösjön och Ösbysjön är populära badsjöar. Enklare badplatser finns vid Sättra Ängar i västra Danderyd, Svanholmen i Stocksund och Germaniaviken samt Aludden i Djursholm.

Ridanläggningar

Djursholms Ridhus är kommunens största ridanläggning och hemvist för Djursholms Ridklubb som bedriver en omfattande ridskoleverksamhet. Anläggningen består av en större och en mindre manege. Även vid Ekeby Gård bedrivs ridverksamhet.

I anslutning till Djursholms Ridhus finns ett antal anlagda ridspår som kommunen ansvarar för. Spåren är förlagda till den gamla banvallen i Djursholm samt inom Altorpskogen.

Golfbanor

Det finns fyra stycken golfbanor och en separat drivingrange inom kommunen. Djursholms golfklubb har 2 banor med 9 respektive 18 hål, och Stockholms Golfklubb samt Danderyds Golfklubb har varsin bana med 18 respektive 9 hål. Markerna ska även i fortsättningen användas för golfspel.

Vattenområden och stränder

Småbåtshamnar

Kommunen upplåter plats för Danderydsbornas fritidsbåtar. Inom kommunen finns det 11 småbåtshamnar med ca 1 500 båtplatser på vatten. Därutöver finns ett antal bojplatser inom vissa av hamnarna.

Ett antal fastigheter i kommunen har strandtomt med möjlighet till egen brygga. Övriga fritidsbåtagare är hänvisade till kommunens småbåtshamnar inom Edsviken, Stocksundet och längs Värtan. Kommunen upplåter hamnarna till båtklubbarna. Förutom småbåtshamnar för fritidsbåtar finns även hamnar på Tranholmen och vid Svanholmen för Tranholmsbornas trafik till fastlandet.

Vid vissa båtklubbar finns vinteruppläggningsmöjlighet, totalt finns ca 560 uppläggningsplatser inom kommunen. Sjösättningsramper finns i Stocksund, Skogsvik, Nora strand och Framnäsviden.

Båttintresset i kommunen och regionen är stort och önskemål om ytterligare båtplatser finns. Kommunen har gjort en båtplatsutredning som visar framtida möjligheter till utökning av båtplatser. Huvudinriktningen är att eventuell utökning av båtplatsantalet i kommunen ska ske i anslutning till befintliga småbåtshamnar.

Strandområden och kajer

Kommunens stränder är till stor del tillgängliga för allmänheten, bland annat är strandpromenader anlagda längs stora delar av stränderna. I väster har de bitvis branta klipporna ned mot Edsviken kompletterats med brokonstruktioner som säkrar tillgängligheten för de gående. I öster passerar gångstråken genom parker och natursköna grönområden. Det är viktigt att det finns en blandning av iordningsställda och orörda stränder inom kommunen.

Danderyds kajer utgör drygt 4 km av kuststräckan runt kommunen. Många av kajerna har en historia som sträcker sig tillbaka till slutet av 1800-talet, och har idag ett omfattande renoverings- och ombyggnadsbehov. Som ett första steg i en kajupprustning har en förstudie gjorts med syfte att utreda hur en ombyggnad ska ske, samt vilka kajer som vid en ombyggnad även bör förses med översvämningsskydd.

13. Genomförande

Översiktsplanen anger kommunens mål för markanvändning och bebyggelseutveckling. Av översiktsplanen ska även framgå hur riksintressen tillgodoses och hur miljökvalitetsnormer iakttas.

Översiktsplanen är inte bindande men ska beaktas vid beslut som rör markanvändning och byggande. I de fall det finns anledning att med bindande verkan säkerställa att syftet med översiktsplanen uppnås kan det ske genom upprättande av detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen. I vissa situationer kan utfärdas förordnande enligt miljöbalken, såsom till exempel naturreservat.

Om det kan befaras att riksintressen inte tillgodoses eller miljökvalitetsnormer inte iakttas kan staten ingripa.

Riksintressen

Områden i kommunen som utgör riksintressen enligt miljöbalken redovisas närmare i kapitel tre.

Danderyd berörs av tre olika riksintressen. Dels E18 och Roslagsbanan, som är riksintressen för kommunikationer (miljöbalken 3 kapitel 8§), dels kulturmiljöerna inom Djursholm och Stocksund, som är riksintresse för kulturmiljövården (miljöbalken 3 kapitel 6§).

Enligt miljöbalkens 3 kapitel 8§ ska områden som är av riksintresse för kommunikationer skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. För E18 anger översiktsplanen att vägen på sikt bör tunnelförläggas/överdäckas. Om detta inte görs kan framkomligheten och utnyttjandet av vägen på sikt försvåras eftersom det av miljöskäl då kan bli aktuellt med ytterligare åtgärder.

Enligt 4 kapitel 1§ miljöbalken ska riksintressena av kulturmiljövård inte utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Riksintresset tillgodoses i översiktsplanen genom att det uttryckligen anges att riksintressena ska skyddas mot förändringar som påtagligt kan skada dess värde. Inom riksintresseområdena för kulturmiljöer är det viktigt att inga övergripande förändringar i planmönstret görs då detta kan påverka upplevelsen av områdets helhet. Avstyckningar och ändringar av kvartersbilden

kan påverka riksintressets värden. Inom värdekärnorna kan en påtaglig skada av riksintresset uppstå av mer precisa förändringar, exempelvis ökning av våningsantal eller ändring av material vid renovering. För att säkerställa bevarandet av områdets karaktär arbetar kommunen med att upprätta detaljplaner för de nio värdekärnor som finns i Djursholm.

Riksintressen kan påverkas av flera faktorer. Eventuell påverkan bedöms i bygglovsskedet från fall till fall för all planerad förändring i och i anslutning till angivna områden.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet i utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxid, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10), bensen samt kolmonoxid. Från och med år 2010 finns det även miljökvalitetsnormer för fina partiklar (PM2,5). Sedan 2004 finns ett åtgärdsprogram framtaget av länsstyrelsen, som är fastställt av regeringen, avseende miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län. I programmet listas åtgärder som ska beaktas i kommunens planering. År 2011 har länsstyrelsen i samråd med kommunerna påbörjat arbetet med att ta fram två nya åtgärdsprogram för att förbättra luftkvaliteten i Stockholms län. Åtgärdsprogrammet för partiklar ska revideras kontinuerligt och vara genomfört till 2018.

Inom Danderyd utgörs det i särklass största miljöproblemet av biltrafiken. Störst belastning orsakas av genomfartstrafiken på E18 med stora luftföroreningar som följd. Miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) är den svåraste att uppnå. Övriga miljökvalitetsnormer för luftkvaliteten uppnås inom Danderyds kommun i dagsläget, varför några särskilda åtgärder inte är aktuella.

Bebyggelsens utveckling och bevarande

Det bostadsbyggande som översiktsplanens utvecklingsområden ger utrymme för bör främst genomföras i mitten eller mot slutet av planperioden. Den bebyggelse som avses uppföras inom Knutpunkt Danderyd samt i E18-stråket vid en framtida tunnelförläggning/överdäckning av motorvägen måste föregås av strategiska handlingsplaner, program och detaljplaner. I början av planperioden bör bebyggelsetillskottet utgöras av de planområden som i kapitel 6 benämns som övriga områden som kan bli aktuella för byggnation och där prövning får ske från fall till fall, främst genom framtagande av detaljplan.

I fråga om detaljeringsgraden för planläggning ger plan- och bygglagen möjligheter till variationer. Enligt lagens 4 kapitel 32 § anges att en detaljplan inte får vara mer detaljerad än som behövs med hänsyn till planens syfte. I samband med plan- och bygglagens tillkomst framhölls även att det är kommunens uppgift enligt lagen att utnyttja möjligheterna att förenkla för den enskilde.

För bevarandet av den redan bebyggda miljön innehåller översiktsplanen ett flertal riktlinjer, se kapitel 6. För att kunna utveckla och bevara traditionen med individuella byggnader i den kulturhistoriska miljön behövs ett ökat stöd vid planering och bygglovhandläggning med betoning på enskilda objekt och dess värden. Ett tillägg till kulturmiljöhandboken bör därför utarbetas. Tillägget bör lyfta fram årsringarna i kommunen samt beskriva de olika stilperioderna med arkitektoniska uttryck och tidstypiska detaljer.

Kulturmiljöhandboken bör även kompletteras med inventering och beskrivning av värdet i bebyggelse uppförd under främst 1950- och 1960-talen, eftersom nuvarande kulturmiljöhandbok inte alls behandlar denna bebyggelse, samtidigt som det finns ett starkt förändringstryck för just denna.

Grönområdenas skydd

Öarna i Värtan (Råholmen, Västerskär, Svalnäsöarna, Lilla och Stora Skraggen respektive Limpholmarna) samt vattnet mellan dem omfattas av ett kommunalt naturreservat. Även Ekebysjön omfattas av naturreservat.

För Rinkebyskogen, som har ett högt värde för framför allt friluftslivet, pågår ett arbete för att inrätta ett kommunalt naturreservat. Avsikten med reservatet är att bevara skogen obebyggd så att befintlig friluftsvksamhet kan fortgå.

I övrigt gällande grönområdenas skydd kan konstateras att kommunen äger merparten av grönområdena och har i egenkap av markägare rådighet över dessa. Dessutom kan kommunen med hjälp av det kommunala planmonopolet enligt plan- och bygglagen hindra exploatering av obebyggda områden oavsett vem som äger marken.

Sammantaget innebär ovan nämnda förhållanden att grönområdena i kommunen får anses ha tillräckligt skydd mot förändringar.

Klimat i förändring

Jordens klimat står under ständig förändring, och även om utsläppen av växthusgaser minskas är klimatförändringar ett faktum. Genom sitt ansvar för fysisk planering, energiplanering, tillsyn samt drift av tekniska anläggningar har kommunen en viktig roll inom energi- och klimatarbetet. Kommunen har samtidigt goda möjligheter att påverka utvecklingen genom sitt ansvar för information, utbildning och rådgivning.

För att få bättre kunskap om hur klimatförändringarna påverkar kommunens verksamheter ska en klimat- och sårbarhetsanalys utarbetas i kommunen. Inom kommunen finns områden med ökad ras- och skredrisk. Översiktsplanen anger att fördjupade utredningar bör genomföras för dessa områden.

För att minska risken för översvämningar bör kommunen planera för att bygga fler översvämningsskydd på de platser som redan idag svämvas över vid snösmältning, skyfall etc.

Trafik

Eftersom E18, som utgör en barriär genom Danderyd även orsakar stora bullerstörningar genom kommunen och gällande miljö kvalitetsnormer för partikelhalter överskrids, anger översiktsplanen att E18 ska tunnelförläggas/överdäckas genom kommunen. Det mest brådskande är att identifiera och låsa fast det geografiska läget för tunnelförläggningen/överdäckningen så att inga andra åtgärder vidtas i kommunen som på sikt förhindrar projektet.

För att minska biltrafiken genom Danderyd är det viktigt att kollektivtrafiken till nordost byggs ut. Danderyds kommun arbetar för att tunnelbanan ska byggas ut till Täby C/Arninge för att på detta sätt minska en del av genomfartstrafiken genom kommunen. Det är även av stor vikt att anläggandet av regionala cykelstråk till och från Danderyds kommun genomförs. En förutsättning för att på sikt kunna utveckla en trafikknutpunkt av regional betydelse är att den s.k. Knutpunkt Danderyd genomförs vid Danderyds sjukhus. Platsen har förutsättningar att bli en av regionens mest attraktiva knutpunkter med flera målpunkter inom god tidsram.

Vatten

Vatten är livsviktigt för allt liv på jorden. Kommunen arbetar ständigt med att förbättra vattnets kvalitet. Bland annat ska de vattendrag som idag inte uppnår en tillfredsställande ekologisk status enligt gällande miljökvalitetsnormer uppnå god status till år 2021. För att få en övergripande bild av vattensituationen i kommunen anger översiktsplanen att en blåplan bör utarbetas. Planen skulle kunna omfatta en nulägesbeskrivning av naturvärden, kemisk status och relaterade miljöproblem i kommunens vattenförekomster såväl som åtgärdsförslag att arbeta vidare med. Arbetet med att ta fram en blåplan skulle kunna påbörjas tidigt i planperioden.

Under 2012 antog kommunfullmäktige ett styrdokument för dagvatten. Nästa steg i arbetet är att ta fram en dagvattenplan. Arbetet med dagvattenplanen bör integreras i arbetet med blåplanen och bör starta tidigt i planperioden.

Miljö- och riskfaktorer

För att nå miljömålet ”en giftfri miljö” bör en handlingsplan som tydliggör hur inventering och riskklassning av områden ska hanteras och prioriteras i det framtida arbetet, tas fram.

Danderyds kommun arbetar för att miljökvalitetsnormen för partikelhalter ska uppnås. I kommunen är det området längs E18 som är mest utsatt

Bullret längs Roslagsbanan måste minskas. Boende längs banan får inte ha en högre bullernivå än 70 dB(A) vid huvudsaklig uteplats och 45 dB(A) i sovrum nattetid. Kommunen arbetar ständigt för att minska antalet bullerutsatta i kommunen.

Angående ras och skred anger översiktsplanen att de områden som översiktligt redovisas som riskområden för ras och skred (se karta på sidan 101) ska utredas närmare och att en riskanalys bör utföras. Översiktsplanen anger också att en riskanalys bör utarbetas för de låga kustområdena inom kommunen, där det redan idag finns risk för översvämningar. Detta arbete utförs lämpligen inom ramen för klimat- och sårbarhetsarbetet i kommunen.

Miljökonsekvensbeskrivning

Sammanfattning

Inledning

Detta är en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättad för Danderyds översiktsplan 2030 i enlighet med 6 kapitlet. 11-18 §§ miljöbalken. Syftet är att integrera miljöaspekter i planen för att främja en hållbar utveckling. Synpunkter som inkommer under samråd och utställning ska beaktas i den slutliga rapporten.

Arbetet med denna har skett parallellt med upprättandet av planförslaget. I arbetsgruppen har funnits representanter från kommunledningskontoret, miljö- och stadsbyggnadskontoret och tekniska kontoret.

Metod

En översiktsplan är ett övergripande, strategiskt dokument, vilket påverkar miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning och omfattning.

Den rumsliga avgränsningen för denna MKB är kommungränsen. Arbetet har fokuserat på förändringar kring det föreslagna utvecklingsområdet vid E18, kommunens kustremsa samt reservatet för Ostkustbanan. Danderyd har ställt sig bakom Stockholms regionala utvecklingsplan (RUFSS 2010) till vilken en miljöbedömning gjorts av konsekvenser utanför kommunen. På grund av detta har därför endast planförslagets konsekvenser inom kommungränsen nu utretts. Avgränsningen i tid är satt till år 2030, förutom för klimatrelaterade konsekvenser där avgränsningen är satt till år 2100.

Det föreslagna utvecklingsområdet ligger i linje med den regionala utvecklingsplanen, och bedöms vara den mest realistiska utvecklingen av kommunen. Förutom nollalternativet har därför ingen alternativ utveckling utretts.

De aspekter som studerats är Landmiljöer och biologisk mångfald, Vattenmiljöer, Kulturmiljöer, Hälsa & säkerhet, Befolkning och bebyggelse samt Klimat. Utifrån det som idag är känt om den föreslagna utvecklingen och den kompetens som finns inom arbetsgruppen har en bedömning gjorts om övervägande positiv, negativ eller neutral konsekvens. Den föreslagna utvecklingen är även beroende av utvecklingen i närregionen, och mer detaljerade miljökonsekvensbeskrivningar ska vid behov göras i kommande detaljplaneskeden.

Utgångspunkter

Miljöbedömningen av Danderyds översiktsplan 2030 förhåller sig till flera olika planer, program, lagar och riktlinjer såsom Stockholms regionala utvecklingsplan 2010 och visionen Stockholm Nordost, som siktar på en större regional utveckling i nordöstra Stockholm. Kommunen berörs även av de 16 nationellt beslutade miljömålen.

Inom kommunen finns två riksintressen för kulturmiljövården, ett i Djursholm och ett i Stocksund. Övriga riksintressen i kommunen är E18 och Roslagsbanan.

Miljö kvalitetsnormer finns för luft och vatten. I Danderyd överskrids halterna för partiklar (PM10) främst längs E18-stråket. Ingen av kommunens vattenförekomster uppnår idag miljö kvalitetsnormerna för vatten. I Danderyds kommun finns sedan 2012 ett styrdokument för dagvatten som fastställer en strategi för att uppnå rent vatten i recipienten, en opåverkad grundvattenbildning, ett förbättrat mikroklimat och en grönare kommun.

Buller är oönskat ljud som bland annat påverkar människors hälsa. Genom infrastrukturpropositionen (proposition 1996/97:53) beslutade riksdagen om riktvärden för bland

annat buller vid nybyggnad och väsentlig ombyggnad av bostäder samt för vägtrafikanläggningar i befintlig bostadsmiljö.

Plan- och bygglagen kräver också att risker beaktas vid all planering. Syftet med detta är att de risker som människor, egendom och miljö exponeras för ska vara acceptabla.

Förväntad utveckling

Förslaget till Danderyds översiktsplan 2030 innebär inga omfattande förändringar jämfört med översiktsplan 2006. Det angivna utvecklingsområdet är beläget i kommunens centrala områden, längs E18-stråket. Motorvägen föreslås överdäckas/tunnelförläggas, och kringområdena bebyggas med bostäder och arbetsplatser. Friluftslivet i Rinkebyskogen föreslås skyddas genom naturreservat. Ett antal områden inom kommunen redovisas som ekologiskt särskilt känsliga.

Konsekvenskapitel

Landmiljöer och biologisk mångfald

Danderyd är en kommun med stora naturvärden och en hög biologisk mångfald även utanför särskilt skyddade områden. Utmärkande för Danderyds naturvärden är den stora andelen äldre träd, i synnerhet ekar, som biologiskt sett är en del av den glesa ekskog som skyddas inom Nationalstadsparken i kommunerna Stockholm, Solna och Lidingö.

Översiktsplaneförslaget innebär att kommunens ekologiskt särskilt känsliga områden har justerats. Fysisk utveckling är sällan ett hinder för ett rikt växt- och djurliv. Förutsatt en tidig dialog inför förändringar i en miljö kan arter flyttas och livsmiljöer återskapas på andra platser så att den övergripande biologiska mångfalden bevaras.

Reservatet för Ostkustbanan innebär en risk för de känsliga sumpskogarna i området. Konsekvensernas omfattning avgörs av slutlig sträckning och utformning av anlägg-

ningen. Frånvaron av ett genomförande av Ostkustbanan skulle dock innebära negativa konsekvenser inom andra aspekter.

I stort bedöms konsekvenserna av nollalternativet vara likvärdiga som konsekvenserna av planförslaget.

Vattenmiljöer

Danderyds långa kuststräcka utgör en del av Stockholms skärgård. Edsviken, Stora Värtan och Lilla Värtan tog under lång tid emot näringsrikt vatten från avlopp. Näringsämnen från detta vatten har lagrats på botten och påverkar fortfarande vattenmiljöerna. Idag kommer näringsämnen och föroreningar främst från det vatten som rinner från tak och hårdgjorda ytor, och som förs genom ledningar direkt till vattnet vid kustområdena.

Det stora flödet av näringsrikt vatten innebär också ett problem för området kring Nora träsk, en konstgjord sjö som vid stora vattenflöden breddas vilket skapar förutsättningar för översvänningsmyggor.

Genom att utveckla området kring E18 kan en tätare bebyggelse skapas. Kommunens styrdokument för dagvatten innebär att utvecklingen längs med E18 möjliggör förändringar i befintligt dagvattensystem, vilket bedöms kunna leda till en förbättrad vattenkvalitet i främst Edsviken.

Kulturmiljö

Kommunens flera fornlämningar och stora områden av riksintresse för kulturmiljövård innebär många värdefulla miljöer som värnas i kommunen. Planförslaget innebär ett tydliggörande av riksintresset för kulturmiljövården, vilket bedöms som positivt.

Hälsa & säkerhet

I Danderyd finns parker och grönområden som ger kommuninvånarna flera möjligheter till rekreation. Rinkebyskogen är ett värdefullt

område för friluftslivet, och föreslås skyddas genom naturreservat. Planförslaget med ett reservat för Ostkustbanan bedöms inte innebära några konsekvenser för friluftslivet.

Höga bullernivåer i Danderyd alstras från vägtrafiken, främst från E18, och Roslagsbanan. Vägtrafiken på E18 är även orsak till de överskridna miljökvalitetsnormerna för partiklar (PM10). Stockholmsregionens expansion innebär en förväntad ökning av trafikflödena, vilket även medför en ökning av bullernivåer och partikelhalter. En tunnelförläggning/överdäckning av E18 skulle innebära en minskad bullerproblematik för boende i de utsatta stråken. Bebyggelse längs med bullerstörda sträckor hindrar bullerspridning och kan utföras som en skärm som skyddar bakomliggande områden. Partikelhalterna i området skulle vid en tunnelförläggning/överdäckning koncentreras till tunnelförläggningens/överdäckningens mynnningar. E18 är klassad som en led för farligt gods, vilket i sig kan innebära påtagliga risker vid en olycka.

Ett nollalternativ som innebär färre satsningar på utökad kollektivtrafik och cykelmöjligheter bedöms indirekt påverka buller- och partikelhalterna i kommunen genom uteblivna alternativ till bil.

I Danderyd finns stor risk att påträffa tidigare okända markföroreningar. Inom kommunen har hittills 10 nedlagda deponier identifierats och riskklassats, varav två återfinns inom områden som översiktligt bedömts ha en osäker markstabilitet.

Inom kommunen finns även ett antal platser med risk för översvämningar idag och i framtiden. Förslaget till Översiktsplan 2030 anger att utredningar ska göras för att ta reda på mer om hur kommunens markföroreningar ska hanteras samt vilka risker som finns gällande ras, skred och erosion. I ett nollalternativ

kvarstår osäkerheten kring dessa förutsättningar.

Befolkning och bebyggelse

Danderyd har år 2013 cirka 32 000 invånare. Cirka 15 000 personer pendlar dagligen in till Danderyd för att arbeta. Av Danderydsborna arbetar ungefär 12 000 personer utanför kommunen. År 2030 väntas invånarantalet uppgå till omkring 34 000, vilket enligt Tillväxt, Miljö och Regionplanering (TMR) innebär att Stockholmsregionen kommer att behöva bostadstillskott om cirka 37 000 bostäder per år fram till 2030 för att klara bostadsförsörjningen. För Danderyds del innebär detta enligt TMR ett behov av 60-110 nya bostäder per år.

En tunnelförläggning/överdäckning av E18 med medföljande förtätning bedöms medföra positiva konsekvenser för befolkningsutvecklingen, med avseende på bostadsförsörjningen. En utveckling av arbetsplatser, bostäder och kollektivtrafik ligger i linje med visionen för Stockholm Nordost samt Stockholms regionala utvecklingsplan 2010.

Uteblivna satsningar på alternativa transportmedel bedöms medföra negativa konsekvenser för boendemiljöerna såväl som tillgängligheten i kommunen.

Klimat

Klimatet på jorden är under ständig förändring. Mycket tyder på att vi under kommande 100 år måste förhålla oss till en snabb förändring mot ett varmare och blötare klimat. Eftersom uppförd infrastruktur och byggnader ska finnas kvar under en längre tid är det viktigt att redan idag bygga utifrån förväntade förutsättningar och på så sätt undvika problem och stora kostnader i framtiden.

Klimatet påverkar vårt sätt att bygga och leva likaväl som det påverkar naturen och de miljöer vi ser runtomkring oss. Med ett förändrat

klimat förväntas livsmiljöerna för många arter ändras. Vissa arter försvinner från ett område, medan nya vandrar in. Ett varmare klimat kan bland annat bidra med ökat antal skadedjur. Ett ökat antal värmeböljor kan skapa problem för äldre och svaga. Större vattenflöden i samband med bland annat regn kan innebära fuktproblem för vissa huskonstruktioner, men också öka riskerna för ras- och skred. Större vattenflöden ställer också högre krav på kommunens dagvattensystem. Vid en överbelastning riskerar avloppsledningarna att översvämmas med spridning av föroreningar som följd.

Kommunen arbetar på olika sätt för att minska sin miljöpåverkan. Sedan 1996 har oljeförbrukningen i kommunens byggnader minskat med cirka 85 %. Kommunen har också satt som mål att nybyggda kommunala hus inte ska använda mer energi än de själva tillför.

Översiktsplan 2030 och de nationella miljömålen

Av Sveriges 16 miljömål har 8 bedömts relevanta i samband med Danderyds översiktsplan 2030: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv.

Uppföljning

Inom aspekten Landmiljöer och biologisk mångfald bör bevakning ske av förekomsten av äldre träd samt biologisk mångfald inom gräsmarker. Bevakning av vattenkvalitet sker inom ramen för Edsvikens vattensamverkan. Det är viktigt att säkerställa kunskapsläget kring riskerna med förorenade områden, ras och skred, samt översvämningar. Likaså är det viktigt med uppföljning av klimatanpassningsarbetet i stort.

Innehåll

Inledning	121
Metod	121
Utgångspunkter	123
Förväntad utveckling.....	126
Konsekvenskapitel	127
Översiktsplanen och de nationella miljömålen	137
Uppföljning.....	140

Inledning

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslöt den 13 juni 2011 att översiktsplanen från 2006 är fortsatt aktuell, men ska kompletteras och uppdateras. Viljeriktningen och huvuddragen för kommunens utveckling är i princip desamma som i översiktsplanen från 2006. Omfattningen av arbetet innebär att planen i sin helhet följer plan- och bygglagens regler om förfarandet för att ta fram en ny översiktsplan, varför även en miljöbedömning gjorts.

Arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen har letts av kommunledningskontoret. Representanter från miljö- och stadsbyggnadskontoret och tekniska kontoret har ingått i arbetsgruppen.

Syfte och lagkrav

Denna bilaga utgör miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) av Danderyds översiktsplan 2030. En översiktsplan antas innebära betydande konsekvenser för miljön, varför den ska utredas enligt 6 kapitlet 11-18 §§ miljöbalken. Syftet är att integrera miljöaspekter i planer och program så att en hållbar utveckling främjas. MKB-n ska utreda vilken betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter, för att därigenom skapa möjligheter att förebygga eller mildra eventuella negativa konsekvenser. Miljökonsekvensbeskrivningen ska klargöra planens översiktliga lämplighet, samt stödja utredningar på en mer detaljerad nivå i kommande planprocesser.

Synpunkter på miljöbedömningen

Detta är samrådsversionen av miljökonsekvensbeskrivningen. Synpunkter som

inkommer under samråd och utställning kommer att beaktas i den slutliga rapporten.

Metod

Arbetet med miljöbedömningen av översiktsplan 2030 har skett parallellt med upprättandet av planförslaget, genom dialog inom arbetsgruppen. Arbetet har företrädesvis skett i form av seminarier där de olika delarna av miljöbedömningen har behandlats.

Den övergripande karaktären hos översiktsplan 2030 medför svårigheter att fånga in detaljerade miljökonsekvenser inom specifika områden. Miljöbedömningen är gjord på en nivå som motsvarar planens detaljeringsgrad, vilket innebär att det kan finnas behov av ytterligare utredningar i senare skeden.

Avgränsning

Danderyds kommun är en del av Stockholmsregionen, och har ställt sig bakom Stockholms regionala utvecklingsplan (RUFS 2010). Till RUFS 2010 gjordes en miljöbedömning av frågor på mellankommunal- och regional nivå. Den övergripande regionala utvecklingen är därmed miljöbedömd, varför denna MKB fokuserar på miljökonsekvenser inom Danderyds kommun.

Avgränsning i rum

Den geografiska avgränsningen för miljöbedömningen för Danderyds översiktsplan 2030 är kommungränsen. Fokus ligger på utvecklingsområdet vid E18, kustområdena samt reservatet för Ostkustbanan, eftersom det är främst i dessa områden som någon betydande miljöpåverkan av översiktsplan 2030 antas kunna uppstå.

Avgränsning i sak

Inverkan av fysisk utveckling och föreslagna åtgärdsprogram har utvärderats i möjligaste mån. I vissa frågor saknas underlag för att

göra någon bedömning av konsekvenser på kommunal nivå. Exempel på detta är planerna för en regional kapacitetsstark spårburen kollektivtrafik, Roslagspilen, där det ännu inte finns något fastlagt förslag om sträckning eller trafikslag. En miljökonsekvensbeskrivning ska dock upprättas vid all planering som antas ge betydande konsekvenser för miljön, och behovsbedömningar görs i samband med detaljplaneläggning.

Avgränsning i tid

Avgränsningen i tid är satt till 2030. För klimatrelaterade konsekvensanalyser har avgränsningen i tid satts till 2100. Detta eftersom dessa förändringar tar längre tid, men också påverkar infrastruktur och bebyggelse som anläggs idag och som förväntas vara i bruk i minst 100 år.

Alternativ

Aktuellt översiktsplaneförslag för Danderyds kommun innebär begränsade förändringar i relation till gällande översiktsplan. Utvecklingsområdet som redovisas utgör en sammanslagning av de centrala utvecklingsområden som redovisas i översiktsplan 2006, förutom delen för Mörby centrum där en gällande detaljplan nu finns. I aktuellt planförslag redovisas utvecklingsområdet för tunnelförläggningen/överdäckningen av E18 som en schematisk förbindelse mellan den norra och södra delen av utvecklingsområdet. Det föreslagna utvecklingsområdet är lokaliserat till det område som bedöms bäst lämpat för stadsutveckling. Längs E18-stråket finns viktig infrastruktur såsom fjärrvärme och tillgång till kollektivtrafik. Området gör inget anspråk på mark inom de områden av kommunen som är skyddade genom naturreservat eller som riksintresse för kulturmiljövården. Det är inte heller beläget i något av de områden som idag eller i framtiden riskerar att drabbas av översvämningar. Utvecklingen stämmer överens med de generella dragen i Stockholms regionala utvecklingsplan (RUF 2010). Föreslagen utveckling

bedöms vara den mest realistiska utvecklingen i detta sammanhang, varför inga andra alternativ utöver nollalternativet utreds.

Studerade aspekter

Enligt miljöbalken ska den betydande miljöpåverkan som antas uppkomma avseende biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter utredas och värderas.

Utifrån planförslagets karaktär och efter dialog med Länsstyrelsen har följande aspekter bedömts som relevanta att behandla:

- Landmiljöer och biologisk mångfald
- Vattenmiljöer
- Kulturmiljöer
- Hälsa & säkerhet
- Befolkning och byggande
- Klimat

Metod för bedömning

Bedömningen av planens miljökonsekvenser baseras på det som idag är känt om den föreslagna utvecklingen och den kompetens som finns inom arbetsgruppen. Planförslaget har diskuterats utifrån de överenskomna aspekterna, varpå en bedömning om övervägande positiv, negativ eller neutral inverkan har gjorts.

Osäkerhetsfaktorer

En översiktsplan är ett strategiskt, övergripande dokument, vilket innebär att förslagen som anges inte är tillräckligt utvecklade för att några säkra studier av förväntade konsekvenser ska kunna utföras. De lokala konsekvenserna för Danderyd är också mycket beroende av utvecklingen i närregionen. Det är därför viktigt att vid behov göra ytterligare utredningar i kommande detaljplaneskeden.

Utgångspunkter

Relaterade planer och program

Förslaget till Danderyds översiktsplan 2030 visar kommunens önskvärda utveckling under planperioden. Översiktsplanen måste utöver kommunens ambitioner även förhålla sig till den regionala utvecklingen.

RUFS 2010

Stockholms regionala utvecklingsplan pekar ut åtta yttre regionala stadskärnor, som syftar till att motverka en spridning av bebyggelsen och verksamheterna i regionen, samt avlasta den centrala regionkärnan. För Danderyd och de nordöstra stockholmskommunerna handlar det om etablering av den regionala stadskärnan Täby centrum – Arninge. Om kärnan byggs ut med bostäder, arbetsplatser och handel kan den bli en av de största handelsplatserna i regionen år 2030.

Stockholm Nordost

Genom Stockholm Nordost (STONO) samarbetar Danderyd med Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker för att utveckla regionen avseende kommunikationer och infrastruktur, bebyggelse och befolkningstillväxt samt näringsliv och hållbarhet, vilket är en viktig förutsättning för att utvecklingen som beskrivs i RUFS 2010 ska bli verklighet. De sex samarbetskommunerna antog under år 2012 en gemensam vision för tillväxt 2010-2040.

Nationella miljömål

Riksdagen har beslutat om 16 nationella miljömål för att vägleda Sveriges miljöarbete. Miljömålen kopplas övergripande ihop med det så kallade generationsmålet, som säger att de svåraste miljöproblemen ska vara lösta innan nästkommande generation tar över. I olika omfattning kan fysisk planering anses inverka direkt eller indirekt på alla miljömålen utom ”Storslagen fjällmiljö”. Nedan markerade mål är de som anses mest relevanta i samband med Danderyds översiktsplan 2030, och behandlas

vidare i kapitlet *Översiktsplan 2030 och de nationella miljömålen* på sidan 137.

- **Begränsad klimatpåverkan.**
- **Frisk luft.**
- Bara naturlig försurning.
- **Giffri miljö.**
- Skyddande ozonskikt.
- Säker strålmiljö.
- **Ingen övergödning.**
- **Levande sjöar och vattendrag.**
- Grundvatten av god kvalitet.
- Hav i balans, levande kust och skärgård.
- **Myllrande våtmarker.**
- Levande skogar.
- Ett rikt odlingslandskap.
- Storslagen fjällmiljö.
- **God bebyggd miljö.**
- **Ett rikt växt- och djurliv.**

Riksintresse

I Danderyds kommun finns fyra riksintressen enligt kapitel 3 och 4 i miljöbalken, varav två är riksintressen för kulturmiljövården. Att en miljö eller ett objekt är av riksintresse innebär att det har så speciella förutsättningar att det bedömts vara av betydelse för landet som helhet. Områden av riksintresse ska prioriteras i den fysiska planeringen. Följande riksintressen finns i Danderyd:

- E18 som ingår i det nationella stamvägnätet, och förbinder Stockholm med Oslo via Västerås, Örebro och Karlstad.
- Roslagsbanan är en del av det statliga järnvägsnätet, som i Stockholms län i sin helhet är klassat som riksintresse. Banan är av särskild regional betydelse.
- I Djursholm respektive Stocksund i östra Danderyd finns två större områden upptagna som Riksintressen för kulturmiljövården. Här anlades i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet Sveriges första villastäder. Genom översiktsplan 2030 omarbetas dessa

områden så att 11 stycken värdekärnor, som i kulturmiljöhandboken bedömts som särskilt betydelsefulla, innefattas.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer anger de kvalitetsnivåer på mark, vatten, luft och på miljön i övrigt som behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på respektive olägenhet för människors hälsa eller miljön. Normerna är kopplade till miljöbalken och anger lägsta normvärde för godtagbar miljö kvalitet samt när de ska vara uppfyllda.

Miljö kvalitetsnormer för Partiklar (PM10)		
Medelvärdestid	1 dygn	1 år
Gränsvärde	50 µg/m ³	40 µg/m ³
Anmärkning	Värdet får överskridas 35 gånger per år	

Miljö kvalitetsnormer för luft

Miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet i utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxid, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10), bensen samt kolmonoxid. Från och med år 2010 finns det även miljö kvalitetsnormer för fina partiklar (PM2,5). I Danderyd överskrids idag endast normerna för partiklar (PM10). Sedan 2004 finns ett åtgärdsprogram framtaget av länsstyrelsen, som är fastställt av regeringen, avseende miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar i Stockholms

län, med åtgärder som ska beaktas i kommunens planering. Länsstyrelsen har i samråd med kommunerna reviderat programmet, vilket antogs under våren 2013. Åtgärdsprogrammet för partiklar ska revideras kontinuerligt och vara genomfört till 2018.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Huvudregeln för miljö kvalitetsnormerna för vatten är att alla vattenförekomster ska nå god status till år 2015, och att statusen därefter inte får försämrans. Miljö kvalitetsnormerna sätts individuellt för varje vattenförekomst. Undantag kan förekomma om tekniska eller ekonomiska svårigheter finns för att vidta de åtgärder som krävs, eller att det naturligt sett inte är möjligt att påverka vattenkvaliteten. Naturliga vattenförekomster normeras med "ekologisk status", och särskiljs från kraftigt modifierade eller konstgjorda vattenförekomster som normeras med "ekologisk potential". I december 2009 beslutades om miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsterna i Danderyd.

Styrdokument för dagvatten

I juni 2012 antog Danderyds kommunfullmäktige ett styrdokument för dagvatten i kommunen. Styrdokumentet fastställer en strategi för dagvattenhanteringen i kommunen så att rent vatten i recipienten, en opåverkad grundvattenbildning, ett förbättrat mikroklimat och en grönare kommun uppnås. Styrdokumentet verkar för att skapa förutsätt-

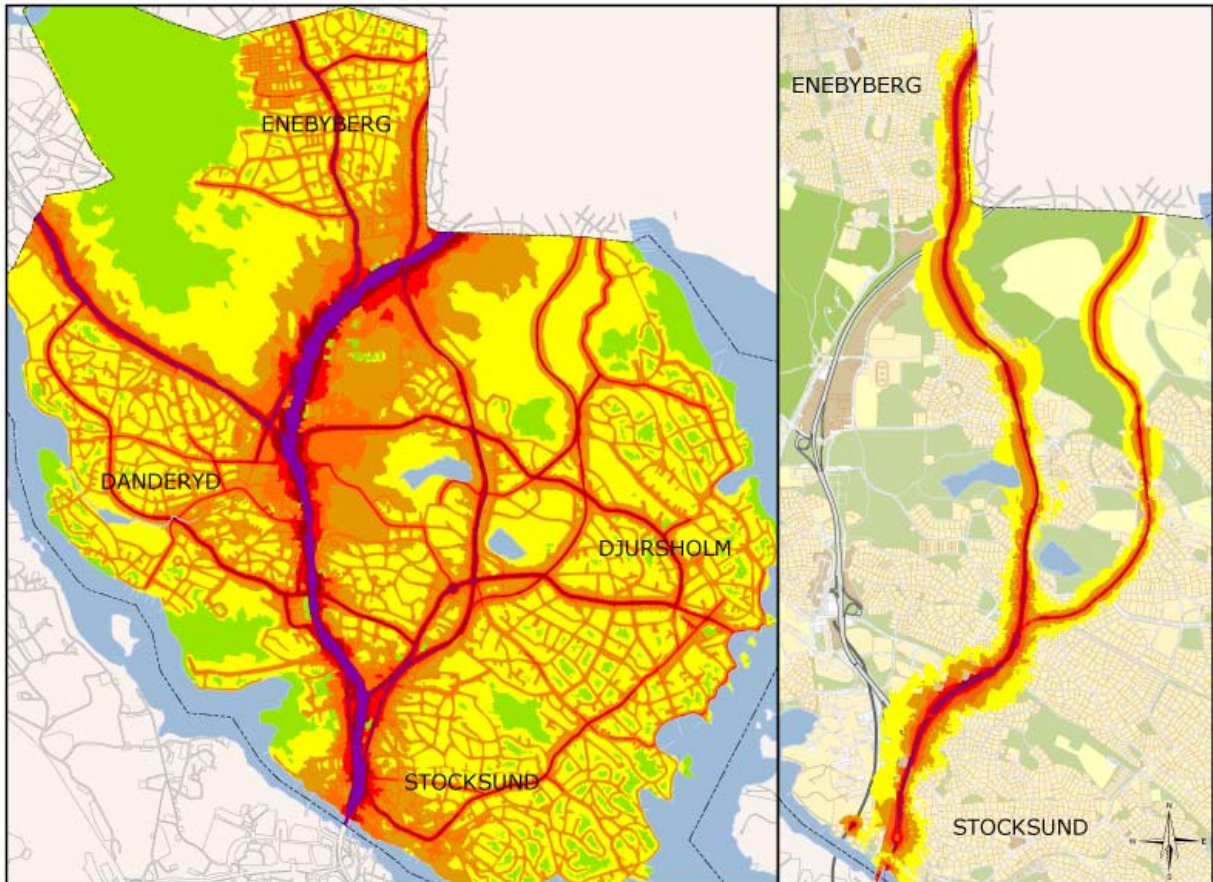
Miljö kvalitetsnormer för Danderyds vattenförekomster				
Vattenförekomst	Ekologisk status och potential		Kemisk ytvattenstatus	
	Status eller potential 2009	Kvalitetskrav och tidpunkt	Status 2009	Kvalitetskrav och tidpunkt
Edsviken	Otillfredställande ekologisk status	God ekologisk status 2021	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus 2015*
Stora Värtan	Otillfredställande ekologisk status	God ekologisk status 2021	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus 2015
Lilla Värtan	Måttlig ekologisk potential	God ekologisk potential	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus 2015*

*Gällande tributyttnnföreningar år 2021

ningar för ett rikt djurliv samt ett skydd vid extrema vattenflöden, nederbörd eller vattenolycka. I styrdokumentet rangordnas huvudprinciperna för hur dagvattenhanteringen ska ske i kommunen, med ambitionen att undvika ämnen som bidrar till att förorena dagvattnet.

Riktvärden buller

Buller påverkar både djur och människor. Hos människor kan bullerstörningar yttra sig i form av sömnproblem, irritation och stress. Även lågfrekvent ljud, som knappt kan uppfattas, påverkar människors hälsa.

Teckenförklaring

- ~ kommungräns
- Ekvivalent ljudnivå, dB(A)
- 45 >
- 50 > 45
- 55 > 50
- 60 > 55
- 65 > 60
- 70 > 65
- >70

Buller från vägtrafik

Buller från Roslagsbanana

Riksdagen har genom Infrastrukturpropositionen (prop. 1996/97:53) som antogs år 1997 ställt sig bakom ett antal riktvärden för buller.

Riktvärdena anger att det vid nybyggnad av bostäder eller vid nybyggnad och väsentlig ombyggnad av trafikanläggningar bör där det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt trafikbullret inte överskrida ett medelvärde om 55 dB(A) per dygn (ekvivalentnivå) utomhus vid fasad. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras till nämnda nivå bör inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrider 30 dB(A) ekvivalentnivå och 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid.

För vägtrafikanläggningar i befintlig bostadsmiljö bör åtgärder i en första etapp omfatta bostadsmiljöer med ekvivalent bullernivå utomhus vid fasad om 65 dB(A) och däröver. Åtgärderna bör leda till att ljudnivån sänks, i första hand till 55 dB(A) utomhus och i andra hand till högst 30 dB(A) inomhus. Som riktvärde gäller även 70 dB(A) maximalnivå utomhus vid uteplats.

I tätbebyggda områden kan inte riktlinjerna alltid följas, och Stockholms stad har tillsammans med länsstyrelsen utarbetat riktlinjer för avsteg från de riktvärden som gäller vid nybyggnation av bostäder. Avstegen innebär att maximal ljudnivå utomhus kan överskridas om tillgång till tyst sida kan ordnas.

Riskhänsyn

Enligt plan- och bygglagen ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor. De risker som människor, egendom och miljö exponeras för ska vara acceptabla.

Förväntad utveckling

Planförslaget

Den planerade bebyggelseutvecklingen i översiktsplaneförslaget anger att utvecklingen ska koncentreras till kommunens centrala delar, där befintlig infrastruktur kan utvecklas för en tätare stadsbyggd. Inom utvecklingsområdet planeras en blandad bebyggelse av bostäder, arbetsplatser och handel, samtidigt som kommunikationerna stärks.

Utvecklingsområdet utgörs av tre huvudområden. Knutpunkt Danderyd innebär en utveckling av den omstigningsplats som idag finns vid Danderyds sjukhus. Projektet syftar bland annat till att stärka kollektivtrafiken i nordöstra Stockholm. I samband med utbyggnaden kan en blandad bebyggelse med arbetsplatser och bostäder skapas. En tunnelförläggning/överdäckning av E18 genom kommunen skulle avsevärt minska problemen med höga partikelhalter (PM10) och buller som idag finns längs med sträckan, samtidigt som markytor frigörs för bebyggelse. Mynningen för en tunnelförläggning av E18 skulle kunna förläggas vid området vid Edsbergsvägen/Enebybergsvägen, som då skulle kunna utformas med viss komplettering av infrastruktur, bostäder och verksamheter.

Danderyds översiktsplan 2030 anger även att ett naturreservat ska bildas i Rinkebyskogen med syfte att skydda friluftslivet. Ett antal områden i kommunen har markerats som ekologiskt särskilt känsliga.

Nollalternativet

Nollalternativet syftar till att beskriva den sannolika utvecklingen inom studerade aspekter om översiktsplan 2030 inte genomförs.

För Danderyds kommun innebär nollalternativet att översiktsplan 2030 inte antas och

översiktsplan 2006 fortsätter att gälla. Utan översiktsplan 2030 kvarstår viljan att utveckla kommunens centrala delar, men det fokus som getts bland annat miljö- och klimatfrågor begränsas. Utöver ambitionen om en tunnel-förläggning/överdäckning av E18 redovisas i översiktsplan 2006 även ett breddningsreservat för motorleden i kommunens norra del.

Utvecklingen utanför Danderyd

Oberoende Danderyds utveckling antas Stockholmsregionen få en fortsatt expansion. Till år 2030 antas befolkningen i länet ha ökat med cirka 500 000 invånare jämfört med 2010. En stor del av befolkningstillväxten beräknas ske i kommunerna norr om Danderyd. Utveckling antas därmed påverka Danderyd genom bland annat ökade pendlingsflöden genom kommunen.

Konsekvenskapitel

Konsekvenserna av översiktsplan 2030 är strukturerade utifrån de studerade aspekterna. Under varje avsnitt beskrivs först förutsättningarna, följt av en konsekvensbeskrivning, en beskrivning av konsekvenserna i ett nollscenario, och slutligen förslag om åtgärder.

Landmiljöer och biologisk mångfald

I kommunen finns två naturreservat, ett vid öarna i Stora Värtan samt ett vid Ekebysjön. Fyra ekar är skyddade som naturminne.

Danderyd är en kommun med stora naturvärden och med en hög biologisk mångfald. Flera platser utmärker sig även utanför särskilt skyddade områden. Den biologiska mångfalden har gynnats av att det finns flera naturtyper i kommunen, såsom kustremsa och klippområden mot Edsviken, gamla jordbruks- och hagmarker och de miljöer som finns inom villastädernas planstrukturer.

Inom kommunen finns även en hög biologisk mångfald i ruderata marker och vägkanter, exempelvis längs med E18 samt trafikplats Danderyds kyrka.

Växter och djur, och därmed förutsättningarna för biologisk mångfald, är beroende av övergripande samband i landskapet, vilket innebär att en art kan påverkas av en förändring på en helt annan plats än inom det område som studeras. Rinkebyskogen är en del av Rösjökilen som hyser flera naturtyper, och är en viktig värdekärna för den biologiska mångfalden i närregionen.

Särskilt utmärkande för Danderyds kommun är den stora andelen äldre träd, i synnerhet ekar, som finns i kommunen. Ekbeståndet är biologiskt sett en del av den glesa ekskog som skyddas inom Nationalstadsparken i kommunerna Stockholm, Solna och Lidingö, och förbinds genom ekarna vid Mörbyviken, vilket innebär att hanteringen av ekbeståndet inom Danderyd inverkar på kvaliteten i nationalstadsparken.

I Rinkebyskogen och Altorpsskogen finns flera skogliga naturtyper representerade, däribland värdefulla områden av sumpskog.

Konsekvenser av planförslaget

Eftersom djur- och växter är beroende av varandra för spridning och stärkande av den biologiska mångfalden kan även ett begränsat ingrepp medföra stora konsekvenser om det görs i ett känsligt område. I förslaget till översiktsplan 2030 har de ekologiskt särskilt känsliga områdena justerats, vilket innebär bättre möjligheter att i god tid förebygga negativa konsekvenser av en planerad förändring. Ekologiskt värdefulla områden inom kommunen är dock inte begränsade till enbart dessa områden, varför det är nödvändigt att utreda förhållandena på plats. Bland annat finns strandområden med värdefull biologisk mångfald.

Ett av kommunens fyra naturminnen finns inom utvecklingsområdet för Knutpunkt Danderyd, vilket bör beaktas vid exploatering. Generellt bör all exploatering som berör beståndet av äldre träd ske med varsamhet, eftersom värdena i många fall inte går att ersätta med nyplantering. Även begränsad trädfällning i samband med exploatering kan innebära långsiktiga negativa konsekvenser, och översiktsplanen bedöms därför kunna få negativa konsekvenser för spridningssambanden.

Utvecklingen som föreslås inom översiktsplanens utvecklingsområde berör mark som redan är ianspråktagen i varierande grad. Negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden bedöms uppstå i samband med exploatering av området kring E18, framförallt området vid trafikplats Danderyds kyrka som kan bli aktuell för en tunnelmynning. Spridningsmöjligheterna för djur och växter bedöms inte påverkas märkbart av en tunnel-förläggning/överdäckning.

Planförslaget innefattar ett spårreservat för Ostkustbanan genom Rinkebyskogen i enlighet med RUFSS 2010. Planförslaget innebär också ett naturreservat, vars förslag till föreskrifter anger att spår endast får anläggas under jord. Även en underjordisk anläggning innebär risker för vissa naturvärden, främst under anläggningsskedet, eftersom sumpskogarna i området är mycket känsliga för dränerande åtgärder. Konsekvenserna är beroende av anläggningens slutliga sträckning och utformning, men i detta skede bedöms spårreservatet kunna medföra vissa negativa konsekvenser.

Nollalternativ

I ett nollalternativ får Danderyds biologiska mångfald och dess regionala koppling mindre uppmärksamhet än i planförslaget. Flera terrestra naturvärden kan komma att förbises, vilket riskerar att minska artrikedomen i kommunen på sikt. Även spridd bebyggelse

kan påverka genom att efterhand ta i anspråk mark med unika värden. Det breddningsreservat för E18 som redovisas i översiktsplan 2006 bedöms medföra en försvagad koppling mellan Rinkebyskogen och Altorpsskogen. Utöver detta bedöms nollalternativet få konsekvenser som motsvarar de i planförslaget.

Åtgärder

Danderyds kommun har sedan många år god kunskap om biologiskt värdefulla områden inom kommunen. Redan på idéstadiet för ett projekt bör en dialog föras kring de biologiska värdena i ett område, och platsens lämplighet för bebyggelse utredas även utifrån detta perspektiv. Genom en anpassad planläggning kan konflikter mellan exploateringsvärden och biologiska värden motverkas. Framtida bebyggelse kan utformas för att stärka den biologiska mångfalden, genom exempelvis gröna tak. I de flesta fall är det också möjligt att migrera arter från ett område till ett annat och på så vis motverka en förlust i biologisk mångfald. Migration av arter kräver planering, och det är därför avgörande att denna dialog sker tidigt i processen. Kommunen arbetar kontinuerligt för att öka den biologiska mångfalden i kommunens grönstruktur, ett arbete som också kompenserar den bedömda förlusten i biologisk mångfald inom utvecklingsområdet.

Genom inventering på plats kan befintlig artrikedom säkerställas genom bättre bedömning av vilka åtgärder som behövs. För att motverka utarmning av ekbeståndet bör bebyggelse planeras så att ekarna inte behöver fällas, något som även bedöms som positivt för miljön och upplevelsevärdena i den framtida bebyggelsen.

Vattenmiljöer

Danderyds kommun har en lång kuststräcka mot Edsviken, Stora Värtan och Lilla Värtan, och utgör en del av Stockholms skärgård. Större delen av kuststräckan är sedan lång tid

exploaterad. Kommunens dagvatten rinner i huvudsak ut i dessa tre vattenförekomster (se karta på sidan 90 i översiktsplanen), som alla står i kontakt med varandra och med Östersjön. Vattenförekomsterna var länge recipienter för spillvatten, varför det finns en stor internbelastning av näringsämnen som lagrats i bottensedimenten. I dag utgörs den externa belastningen primärt av dagvatten som för med sig näringsämnen och andra föroreningar. Dagvatten från hårdgjorda ytor och tak leds idag genom ett kulverterat system direkt till recipienten. Ingen av kommunens vattenförekomster har idag en tillfredställande ekologisk status enligt gällande miljö kvalitetsnormer.

Ekeby sjö är en grund, näringsrik sjö, och är även kommunens största sjö. Inom tillrinningsområdet finns en handelsplats vars dagvatten påverkar belastningen på sjön. Ekeby sjö avrinner mot Nora träsk, till stor del genom kulvertar och diken.

Nora träsk är till stor del en konstgjord sjö. Sjön skapades genom muddring av träsket under 1900-talet, och i tillrinningsområdet finns både villabebyggelse och naturmark. Dagvattnet längs med det kommunala vägnätet avleds idag direkt till Nora träsk via ledningar, vilket tillför området stora mängder föroreningar, samt bidrar till stora vattenflöden vid regn. Även andra hårdgjorda ytor i avrinningsområdet skapar temporärt höga flöden av dagvatten, vilket resulterar i mycket ojämna vattennivåer i Nora träsk. Sommartid innebär detta goda förutsättningar för utveckling av översvämningsmyggor. I takt med den naturliga igenväxningen av träsket förvärras problematiken med tillfälligt höga vattennivåer.

Ekeby sjö och Nora träsk hör till Edsvikens avrinningsområde. Edsviken belastas också hårt av dagvattnet från kommunens centralt bebyggda delar.

Ösbysjön är en naturligt näringsrik sjö, med avrinning via dagvattennätet mot Stora Värtan. Under en följd av år uppvisade sjön förhöjda halter av kväve och fosfor. Tillrinningen sker från villaområden, naturområden och betesmarker. År 2005 anlades en reningsdamm med syfte att minska näringstillförseln till sjön. Relativt lite fakta om kommunens sjöar beträffande kemisk status finns idag säkerställt.

Konsekvenser av planförslaget

Genom att utveckla området kring E18 skapas en tätare bebyggelse med en blandning av bostäder och verksamheter. Ökade trafikmängder bedöms bidra till mer förorenat dagvatten och därmed ytterligare belastning på Edsviken och Värtan. Samtidigt innebär kommunens styrdokument för dagvatten att föroreningar ska åtgärdas vid utsläppskällan och att dagvattnet ska omhändertas lokalt. Eftersom existerande bebyggelse anlades så att dagvatten avleds direkt till recipienten anses en omfattande omvandling av E18-stråket möjliggöra en modern dagvattenhantering, och därmed bidra till att minska den negativa påverkan på recipienterna. Den föreslagna utvecklingen av centrala Danderyd bedöms därför få betydande positiv konsekvens för vattenkvaliteten och Edsvikens vattenförekomst.

Nollalternativ

Utan översiktsplan 2030 minskar fokus på dagvattenfrågorna. Nollalternativet innebär att förslaget om blåplan uteblir, vilket minskar möjligheten att överblicka vattensituationen i kommunen. I övrigt motsvarar konsekvenserna planförslaget.

Åtgärder

Genom att utarbeta en blåplan och en dagvattenplan skapas underlag för planeringsstrategier och eventuella åtgärder. Implementering av kommunens styrdokument för dagvatten är nödvändigt i samtliga planpro-

jekt för att motverka en negativ utveckling av vattenkvaliteten i kommunen. Styrdokumentet bör där det är lämpligt även tillämpas för att anpassa dagvattensystemet i existerande bebyggelse utanför utvecklingsområdet till ett mer lokalt omhändertagande av dagvatten.

Kulturmiljöer

I Danderyd finns flera fornlämningar som vittnar om tidig mänsklig aktivitet. Bland annat finns gravfält i Ekeby, Svalnäs, Ösby och Kevinge. Danderyds kyrka och Djursholms slott anlades under 1600-talet, och utgjorde herresätet under stormaktstiden. Mot slutet av 1800-talet anlades landets första villastäder i Stocksund och Djursholm, och planmönstret med stora tomter såväl som den villaarkitektur som utvecklades är idag klassat som riksintresse.

Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär att riksintressets värden tydliggörs genom 11 värdekärnor, vilket bedöms som en positiv konsekvens.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att vissa kulturhistoriskt värdefulla områden inte upptas som riksintresse. Konsekvenserna för bebyggelsen bedöms dock som neutral.

Åtgärder

Kommunen har utarbetat en kulturmiljöhandbok för att underlätta handläggandet av plan- och bygglovsärenden i värdefulla områden. Ett tillägg föreslås utarbetas för att täcka in även sentida kulturmiljöer. Genom ett kontinuerligt användande av kulturmiljöhandboken motverkas negativa ingrepp på kulturmiljön. Inom kommunen pågår ett arbete med att detaljplanlägga de i översiktsplanen benämnda värdekärnorna inom riksintresset.

Hälsa och säkerhet

Nedan beskrivs förutsättningar och konsekvenser för flera faktorer som berör aspekten

hälsa och säkerhet. Konsekvenser av nollalternativet och åtgärder har samlats till slutet av avsnittet.

Rekreation

Danderyd erbjuder genom naturnära boende sina kommuninvånare många möjligheter till rekreation och fysisk aktivitet. I kommunen finns parker, större grönområden samt Stockholmsområdets längsta sammanhängande strandpromenad. I kommunen finns flera golfbanor, som vintertid även nyttjas för skidåkning. Ett särskilt värdefullt område för rekreation är Rinkebyskogen, där ett större område även klassas som tyst (se bullerkarta på sidan 125).

Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget anger ett spårreservat för Ostkustbanan i öst/västlig riktning genom norra delen av Rinkebyskogen. Planförslaget anger även att ett naturreservat bildas i Rinkebyskogen med syfte att skydda friluftslivet. I de föreslagna föreskrifterna för naturreservatet anges att ett eventuellt spår endast får anläggas under mark, vilket innebär att ett genomförande av spåranläggningen inte kommer att påverka friluftslivet.

Buller

I Danderyd utgörs bullerstörningar av vägtrafiken och Roslagsbanan. Beträffande vägtrafiken är det främst E18 som medför bullerstörningar på över 70 dB(A) (ekvivalentnivå). Årsmedeldygnstrafiken på E18 beräknas till cirka 65 000 fordon per dygn under 2012. Höga bullernivåer har även uppmätts längs med huvudgatorna i kommunen. En bullerutredning för hela kommunen utarbetades 2010.

Roslagsbanan utgör ett betydande bullerproblem för boende längs med banan. Den pågående moderniseringen av banan med anläggande av dubbelspår kommer att innebära ökade bullernivåer i berörda delar av Dande-

ryds kommun. Trafikförvaltningen (tidigare AB Storstockholms Lokaltrafik, SL) ansvarar för banan och har krav på sig att åtgärda bullersituationen. Efter kapacitetsförstärkningen måste riktvärdena för buller uppnås för samtliga boende längs banan.

Trafikförvaltningen har inlett en frivillig tillståndsprövning av Roslagsbanan enligt kapitel 9 i miljöbalken, med syfte att låta miljöpröva trafiken på Roslagsbanan och därigenom fastställa villkor för driften enligt miljöbalkens bestämmelser. Utgångspunkten för tillståndsprövningen är den trafikkapacitet som kommer att vara möjlig på Roslagsbanan år 2030.

Konsekvenser av planförslaget

Med en förväntad ökning av trafikflödena till år 2030 bedöms bullernivåerna öka i kommunen. Ett åtgärdande av E18 genom tunnelförläggning/överdäckning skulle avsevärt förändra bullersituationen för närliggande bostadsområden och sänka ljudnivåerna, vilket bedöms som en positiv konsekvens.

Ny bebyggelse längs med E18 skulle kunna innebära en positiv konsekvens för ljudnivåerna i motorvägens omgivning, även vid eventuella sträckor där en tunnelförläggning/överdäckning inte genomförs. Samtidigt som bullret från motorvägen reduceras innebär en exploatering inom utvecklingsområdet en tätare bebyggelse, vilket medför högre ljudnivåer från människor och lokaltrafik.

En tunnelförlagd spåranläggning genom Rinkebyskogen antas mynna i markplan i Enebyberg. Detta skulle i så fall innebära ytterligare en spårbunden passage i området, och därmed ytterligare en källa till bullerstörningar.

Luft

Biltrafiken är Danderyds största miljöproblem. Störst belastning orsakas av genomfartstrafiken på E18 med luftföroreningar som följd. I dagsläget uppnås alla miljökvali-

tetsnormer för luft utom för partiklar (PM10), som år 2005 överskreds längs E18. Från och med år 2012 har Trafikverket sänkt hastigheten på delar av E18 genom kommunen under dubbdäcksäsongen. Det finns indikationer på att partikelhalterna har minskat, och Trafikverket arbetar med mätningar och uppföljning av olika åtgärder som gjorts.

Konsekvenser av planförslaget

En tunnelförläggning/överdäckning av E18 bedöms påverka partikelhalterna positivt genom en minskad spridning till närområdena. Partikelhalterna kommer istället att koncentreras till tunnels/överdäckningens mynningar, vilket bedöms som en lokalt negativ inverkan.

Under genomförandetiden för ett åtgärdande av E18 förväntas halterna av kväveoxider och marknära ozon öka på grund av störningar i trafikflödet, vilket bedöms som en tillfällig negativ konsekvens.

Radon

I Danderyd finns ett antal områden med hög risk för markradon, främst i de östra delarna av Enebyberg samt i några få områden i Svalnäs. Även lokala förekomster av höga halter markradon finns. I kommunens dricksvatten finns inget radon, men privatpersoner med bergborrade brunnar rekommenderas att kontrollera radonhalten i vattnet. Inga kända problem med radon finns heller inom utvecklingsområdena.

Konsekvenser av planförslaget

Översiktsplan 2030 föreslår en ny radonutredning, som skulle kunna ligga till grund för mer detaljerade konsekvensanalyser.

Förorenad mark

Inom Danderyds kommun finns flera platser där marken kan vara eller är dokumenterat förorenad. I synnerhet området vid Danderyds sjukhus utgör ett stort riskområde på grund av de verksamheter som pågått där.

En kartläggning av verksamheter i olika branscher inom kommunen har påbörjats för att översiktligt identifiera eventuellt förorenad mark enligt ”metodik för inventering av förorenade områden” (MIFO). Utöver detta arbete har 10 stycken nedlagda deponier identifierats och riskklassats. Två av dessa deponier har riskklass 2 och återfinns i områden med oklar markstabilitet. Det finns i dagsläget mycket få säkerställda fakta kring förorenade områden i kommunen. I ett framtidsscenario med ökade vattenflöden till följd av klimatförändringar kan sådana föroreningar komma att frigöras.

Konsekvenser av planförslaget

Översiktsplan 2030 föreslår att en handlingsplan utarbetas för förorenade områden inom kommunen. Det som bedöms mycket angeläget att handlingsplanen genomförs, eftersom denna skulle kunna leda till åtgärder för att successivt minska antalet förorenade områden i kommunen.

Säkerhet och risker

Inom kommunen finns ett antal lågt liggande platser, cirka +0,5 m.ö.h., som ofta drabbas av översvämningar vid storm eller extrema vattenflöden. Områdena sammanfaller i viss utsträckning med de områden som av Länsstyrelsen översiktligt bedömts ha oklar markstabilitet. Inom dessa områden återfinns även två deponier, vars föroreningar skulle kunna frigöras vid ras eller skred.

E18 genom kommunen är klassad som led för farligt gods, vilket utgör en ständigt närvarande risk. Stora krav ställs på bebyggelse i närheten av leder för farligt gods för att vid eventuella tillbud undvika faror för allmänheten.

Konsekvenser av planförslaget

I förslaget till Översiktsplan 2030 anges att områden med oklar markstabilitet ska utredas vidare för att klargöra riskerna för människor

och egendom. Säkerställandet av kunskap i frågan bedöms innebära en indirekt positiv konsekvens.

Planförslaget innebär ingen bebyggelse i områden med risk för ras, skred, erosion eller översvämningar.

En tunnel/överdäckning av en led för farligt gods är komplicerad, och kan innebära påtagliga risker för omgivningen, framförallt för boende i närheten och trafikanter på vägen. Det innebär även risker vid eventuella räddningsaktioner vid tillbud. En tunnel/överdäckning av E18 bedöms därför kunna medföra negativa konsekvenser för säkerheten i området.

Nollalternativet

Nollalternativet bedöms inte innebära några negativa konsekvenser för rekreativ-möjligheterna i kommunen. Bullernivåerna förväntas öka något längs trafiklederna i takt med ökade trafikflöden. Även partikelhalterna förväntas i nollalternativet öka längs med icke tunnel-förlagda/överdäckade delar av E18, och det bedöms troligt att miljö kvalitetsnormerna här kan komma att överskridas i framtiden. Partikelhalter och buller längs med E18 bedöms indirekt påverkas negativt om spårtrafik i reservatet för Oskustbanan uteblir, eftersom en minskning av kollektiva trafiklösningar innebär att fler medborgare i regionen såväl som i kommunen i större utsträckning förväntas välja bilen som transportmedel. Nollalternativet bedöms därmed medföra negativa konsekvenser. Utan Översiktsplan 2030 kvarstår förslaget om en tunnelförläggning/överdäckning av E18, varför konsekvenserna av detta i ett nollalternativ är likvärdiga med de förslaget till ny översiktsplan.

Om de utredningar som föreslås i översiktsplan 2030 inte genomförs, finns risk att viktig kunskap kring radon, ras- och skredrisker samt förorenade områden uteblir. Detta kan

medföra den indirekta konsekvensen att bebyggelse sker i mindre lämpliga områden. Likaså kan åtgärder för att säkra byggnader i områden med dåliga markförhållanden, eller för att motverka ett frigörande av markföroreningar, utebli. Detta bedöms som negativa konsekvenser.

Åtgärder

Vägrafiken är ett stort problem för både luft- och bullerföroreningar. Genom att stärka kollektivtrafiken och uppmuntra cykel som transportmedel skapas förutsättningar för ett minskat bilåkande, vilket indirekt bidrar till att minska föroreningarna.

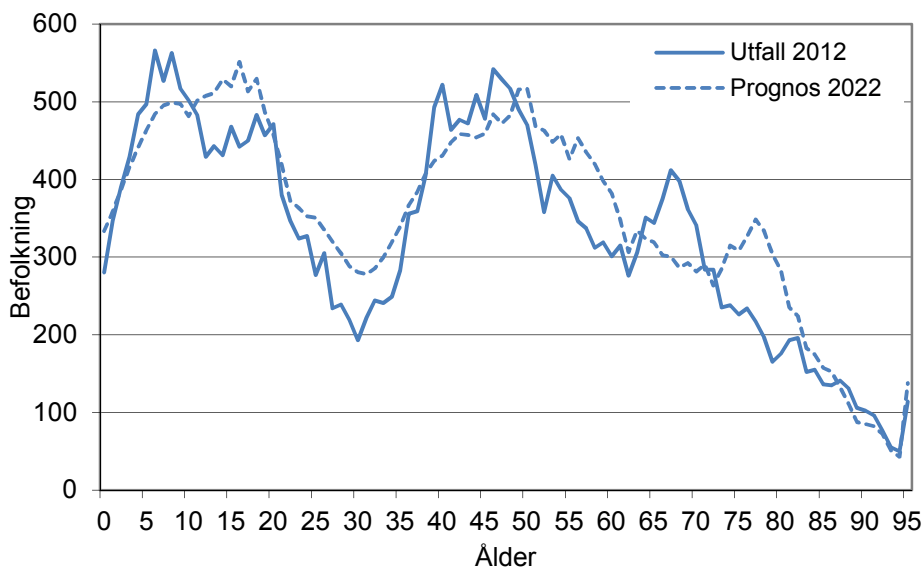
Grönstruktur kan användas för att sänka partikelnivåerna i ett område. Vid en tunnel-förläggning kan ventilationssystem utformas för att fånga upp partiklarna.

Resultaten av de föreslagna utredningarna behöver följas upp för att kunna utveckla relevanta åtgärder i den kontinuerliga planeringen i kommunen, samt för att motverka negativa konsekvenser på både människa och miljö.

Befolkning och bebyggelse

Stockholmsregionen växer mer än någonsin och tendensen är att tillväxten fortsätter eller ökar även framöver. Stockholms läns landsting har bedömt att det inom stockholmsregionen kommer att behövas cirka 37 000 nya bostäder årligen fram till 2030 för att klara befolkningsökningen. Fördelat över länets kommuner bedömer landstingets förvaltning Tillväxt, miljö och regionplanering (TMR) att det i Danderyds kommun bör byggas 60-110 bostäder/år för att kommunen ska bidra till regionens tillväxt.

Idag, år 2013, har Danderyd ca 32 000 invånare. Medellivslängden är 85,6 år respektive 83,1 år för kvinnor och män. Stora delar av kommunen består av en varierad villabebyggelse, samtidigt som bebyggelsen i det centrala stråket och inom utvecklingsområdet huvudsakligen utgörs och kommer att utgöras av en högre och tätare bebyggelse i flerbostadshus. Cirka 54 % av bostäderna i kommunen finns i småhus, resterande i flerbostadshus. Av lägenheterna i flerbostadshus är cirka 29 % upplåtna med hyresrätt.

Åldersstrukturen i Danderyds kommun år 2012 och prognos för år 2022.
Källa: Befolkningsprognos för Danderyds kommun 2013 - 2022

Andelen unga vuxna i Danderyds kommun var år 2012 relativt liten jämfört med andelen vuxna, barn och äldre. Danderyds befolkningsprognos sträcker sig till år 2022, och pekar mot att befolkningsökningen avtar omkring cirka 34 000 invånare.

De sex nordostkommunerna anger i sin gemensamma vision för utveckling att de tillsammans ska verka för att gemensamt skapa 50 000 nya arbetstillfällen inom nordost. På detta sätt utgör de sex kommunerna en gemensam arbetsmarknad och de flesta företag kan erbjudas goda etableringsmöjligheter.

I Danderyd finns omkring 18 000 arbetstillfällen varav hälften finns inom offentlig sektor med Danderyds sjukhus och kommunen som de största arbetsgivarna. De privata företagen finns främst inom tjänstesektorn som till exempel data- och elektronikföretag samt konsultföretag. Cirka 15 000 personer pendlar dagligen in till Danderyd för att arbeta. Av Danderydsborna arbetar ungefär 12 000 personer utanför kommunen, de flesta i Stockholms innerstad. Endast cirka 4 500 Danderydsbor arbetar inom den egna kommunen.

Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär i allt väsentligt att Danderyd ska utvecklas genom att E18 på sikt tunnelförläggs eller överdäckas så att buller- och partikelproblematiken minskar och att en förtätning i E18-stråket möjliggörs. Bebyggelsen förutsätter att riktlinjer för buller- och andra miljökrav uppfylls. Om översiktsplanens utvecklingsområden Knutpunkt Danderyd och tunnelförläggning/överdäckning av E18 genomförs innebär detta att Danderyd kan komma upp i ett bostadstillskott som i genomsnitt innebär 60-110 lägenheter/år eller mer. Utan en tunnelförläggning/överdäckning av E18 och Knutpunkt Danderyd kommer kommunen att ha svårt att bidra med tillräckligt många bostäder varje år under

hela planperioden. Utvecklingsprojekten är kostsamma och kommer att kräva en samfinansiering från olika myndigheter och organisationer. En stor del av projekten bedöms dock kunna finansieras genom försäljning av de byggrätter som uppstår, även om inte hela kostnaden kommer att kunna täckas på detta sätt. Bebyggelseutvecklingen kommer också att ställa högre krav på befintlig infrastruktur.

Nordostsektorn förväntas öka med ca 100 000 nya invånare fram till år 2030, vilket även medför en ökning av trafiken. För att klara den förväntade befolkningsökningen i nordost krävs att kollektivtrafiken byggs ut, varför de sex nordostkommunerna tillsammans arbetar för en utbyggnad av en regional kapacitetsstark spårburen kollektivtrafik till nordost, den så kallade Roslagspilen. Danderyds kommun förespråkar en utbyggnad av tunnelbanan, främst till Täby centrum och Arninge. En utbyggd kollektivtrafik kan på sikt innebära mindre genomfartstrafik genom kommunen än idag. På samma sätt bedöms den planerade utbyggnaden av cykelvägnätet motverka en ökning av genomfartstrafiken i kommunen.

Ett genomförande av det i RUFSS 2010 angivna spårreservatet genom Rinkebyskogen försvåras av att kommunen planerar för att inrätta naturreservat i området. För att främja kollektivtrafikåkandet i regionen är det därför av stor vikt att föreskrifterna för naturreservatet medger att spår kan anläggas.

I översiktsplanen anges att det inom arbetsplatsområden i Danderyd främst ska skapas attraktiva miljöer för tjänsteföretag samt för forskning och kunskapsintensiva verksamheter. Störande verksamheter bör företrädesvis lokaliseras till det befintliga arbetsplatsområdet vid Rinkebyvägen.

Fler tjänsteföretag och småföretagande innebär att mer arbete kan utföras i det egna

hemmet. Detta innebär ett minskat pendlingsresande samtidigt som en ökad blandning av arbete och boende innebär ett mer levande samhälle, där människor rör sig inom bostadsområdena under större del av dygnet. Detta bedöms som en positiv konsekvens.

Nollalternativ

Utan spårtrafik på reservatet för Ostkustbanan begränsas andelen alternativa transportmedel. På sikt kan uteblivna satsningar på kollektivtrafik såväl som cykeltrafik medföra indirekta negativa konsekvenser för Danderyd i samband med ökade trafikflöden i nordostsektorn.

Uteblivna satsningar på kollektivtrafik och cykelpendling skulle även försämra Danderyds kommunikationer i det växande Storstockholm, vilket på sikt kan komma att påverka Danderyds konkurrenskraft i regionen.

Åtgärder

För att ett samhälle ska kunna hållas levande krävs en relativt jämn fördelning mellan olika åldersgrupper. Det är viktigt att kommuninvånarna har råd att bo kvar i sin hemkommun och att det erbjuds olika boendialternativ. För detta krävs att kommunen planerar för bostäder som är anpassade för olika individers behov och förutsättningar. Vid ett genomförande av översiktsplanens utvecklingsområden är det viktigt att en blandad bostadsbebyggelse eftersträvas så långt möjligt.

Klimat

Klimatet på jorden är under ständig förändring, och det mesta tyder på att människan genom industrialiseringen har inverkat på naturen på ett sådant sätt att vi inom kommande 100 år kommer att märka av effekterna av klimatförändringen. Den bebyggelse och infrastruktur vi skapar idag, förväntas vara i bruk i åtminstone 100 år, och behöver därför uppföras med framtida förhållanden i åtanke. Danderyd arbetar med att ta fram en klimat-

och sårbarhetsstrategi som bland annat ska utgöra stöd vid nyexploatering och vid klimatanpassning av befintlig bebyggelse.

Enligt Statens Meteorologiska Hydrologiska Institut (SMHI) förväntas klimatet i Stockholmsregionen bli varmare, och medelvattennivån förväntas stiga med omkring 40 cm till år 2100. Danderyd har redan idag problem med översvämningar vid storm och extrema vattenflöden, en problematik som kan antas bli värre i framtiden. Nederbörden förväntas öka med 10 – 30 %, vilket också förväntas påverka markstabiliteten samt öka risken för ras och skred. Antalet värmeböljor förväntas öka vilket främst kommer att drabba äldre och svaga individer. Även smittorisken förväntas öka.

Danderyd består idag till stor del av spridd villabebyggelse, vilket medför en hög andel bilresor. År 2010 var Danderyds totala utsläpp av koldioxid 81 430 ton eller cirka 2,6 ton koldioxid per invånare. Transporter står för ungefär 70 % och energiförsörjning för drygt 20 % av utsläppen. I dessa siffror är dock varken de flygresor eller bilresor som sker utanför kommungränsen eller de utsläpp som indirekt förorsakas av Danderydsbornas konsumtion inräknade. Danderyds kommun har arbetat aktivt för att minska bruket av fossila bränslen i kommunala byggnader, och sedan 1996 har oljeförbrukningen i dessa minskat med cirka 85 %.

Klimatförändringens inverkan på Danderyd

Klimatförändringen påverkar förutsättningarna för djur- och växter. Detta innebär att inom en hundraårsperiod kan flera arter komma att lämna vissa områden när deras habitat försvinner. Samtidigt tillåter förändringen i miljön att nya arter kan vandra in. Förändringarna kan innebära att nya växtsjukdomar får fäste, och kombinationen kan innebära att naturmiljöerna som de ser ut idag förändras

i snabbare takt. Dessa förändringar förväntas inte innebära några negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden i kommunen eftersom nya arter kan ersätta de som går tillbaka. Det finns studier som visar att den biologiska mångfalden lokalt kan komma att öka genom klimatförändringarna.

Genom ett varmare klimat förväntas antalet skadedjur öka, och därmed även antalet vektoriella sjukdomar. Bland annat förväntas antalet fästingar öka. Förväntade värmeböljor kommer att drabba äldre och svaga individer hårt, varför det är viktigt att bostäder klimatanpassas för dessa grupper.

Den förväntade ökningen av havsnivåytan innebär utökade riskområden för översvämningar. Beroende på hur kraftig förändringen blir kan stora materiella värden gå förlorade. En ökad nederbörd innebär nya förutsättningar för existerande bebyggelse. Avrinningsförhållandena på platsen avgör om även bebyggelse långt från kusten riskerar att drabbas av fuktinträngning. Ökad nederbörd och ändrade temperaturförhållanden kan leda till förändringar i markstabiliteten, vilket förutom en ökad risk för ras- och skred också kan ge problem med sättningar.

Inom Danderyds kommun finns en stor sannolikhet att påträffa tidigare okända markföroreningar. En förändrad markstabilitet kan komma att frigöra föroreningar, se avsnitt om *Förorenad mark* samt *Säkerhet och risker* på sidan 132..

En ökad nederbörd kommer att ställa högre krav på dagvattenhanteringen i kommunen. Dagens kulverterade system förväntas vara underdimensionerat i relation till framtida flöden. Vid en överbelastning av spillvattennätet i samband med stora dagvattenflöden riskerar avloppsledningarna att bräddas, vilket innebär att de föroreningar som finns i vattnet sprids. Det är därför viktigt att redan idag börja arbeta för

en modernare dagvattenhantering så att systemet är redo för framtida utmaningar.

Klimatförändringarna kan komma att inverka på riksintresset för kulturmiljövården. Vid en kraftig stigning av havsnivån kan kustremsan komma att förändras, vilket skulle kunna inverka på upplevelserna av miljöerna i delar av de riksintresseklassade områdena. Ett fuktigare klimat kan komma att öka andelen fuktrelaterade problem i vissa byggnadskonstruktioner.

Konsekvenser av planförslaget

Utvecklingen av kommunen kommer främst att ske i de centrala delarna. Dessa områden kommer inte beröras av översvämningar och omfattas inte av några kända ras- eller skredområden. Extremväder med stora vattenflöden kan komma att skapa problem även i en tätare stadsbyggd med hårdgjorda ytor, såväl som i en tunnel/överdäckning av E18. Täta stadsmiljöer kan också fungera som värmeöar.

Planförslaget innebär generellt att klimatförändringarna och dess konsekvenser uppmärksammas i kommunen. Kommunens ökade medvetenhet i frågan innebär på sikt att planering baseras på ett bättre kunskapsunderlag, bland annat beträffande dagvatten, havsnivåökning samt ras- och skredrisker än idag.

Planförslagets inverkan på klimatet

Ny bebyggelse innebär alltid ett nettotillskott av koldioxid i byggskedet. Hur stort bidraget av koldioxid blir under bruksskedet av ett område påverkas av vilken typ av stadsstruktur som byggs. En tätare stadsstruktur är mer effektiv ur både energi- och resurssynpunkt än en gles stadsstruktur. En tätare stadsstruktur medför även förutsättningar för mer energieffektiva livsmönster och ett minskat bilanvändande till förmån för bland annat kollektivtrafik och cykel.

Kommunens mål om nära-nollenergihus för all nyproduktion av egna byggnader innebär en tydligare riktning i arbetet med begränsandet av koldioxidutsläppen.

Planförslaget innebär också en utveckling av kollektivtrafik genom knutpunkt Danderyd och reservatet för Ostkustbanan, såväl som en utveckling av lokala och regionala möjligheter till transport med cykel. Dessa åtgärder bedöms ge positiva konsekvenser för klimatet.

Nollalternativets inverkan på klimatet

Nollalternativet innebär en likartad utveckling av kommunen som den planförslaget medger, men lägger mindre fokus på klimat- och miljöfrågor. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms övergripande medföra likartade effekter som planförslaget avseende inverkan på klimatet. Utan det klimatfokus som presenteras i översiktsplan 2030 finns dock risk att de positiva konsekvenserna av en modern och tätare bebyggelse inte blir lika stora som de skulle kunna bli. Också klimatanpassning av befintlig och planerad bebyggelse kan komma att begränsas.

Utan utökad spårburen kollektivtrafik minskar möjligheterna till kollektivt resande i Danderyd och i regionen, vilket innebär att fler förväntas välja bilen som transportmedel. Detta bedöms innebära minskade möjligheter att motverka ökade koldioxidutsläpp både lokalt och regionalt.

Åtgärder

Kommunen har påbörjat ett arbete med en klimat- och sårbarhetsanalys, som skapar underlag för klimatanpassning av framtida bebyggelse. Klimatförändringarna kommer ställa högre krav på den fysiska strukturen, bland annat avseende lokalisering och byggtkniska frågor såsom anläggningsteknik och dränering, reglering av inomhusklimat och materialval. I dagsläget finns ingen säker fak-

ta om vilken förändring som kommer att ske, därför är det viktigt att arbeta med flexibla konstruktioner som i framtiden kan anpassas till ny kunskap och därmed undvika onödiga kostnader för omfattande ombyggnationer.

Utvecklingen av miljöanpassat byggande och ny teknik innebär bland annat att höghuskonstruktioner tillåter trä som byggmaterial, vilket innebär att själva byggmaterialet kan vara koldioxidneutralt.

För kulturmiljöer i utsatta lägen bör omfattningen av klimatpåverkan utredas, där exempelvis lågt liggande hus eller fukt känsliga huskonstruktioner identifieras och möjliga åtgärder utreds.

Översiktsplan 2030 och de nationella miljömålen

Av riksdagens 16 miljömål har 8 stycken bedömts som relevanta för Danderyds översiktsplan 2030: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, God bebyggd miljö samt ett rikt växt- och djurliv. Måluppfyllelsen av dessa redovisas nedan.

Begränsad klimatpåverkan

”Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.”

Det största mänskliga bidraget till växthuseffekten i Sverige och världen kommer från förbränning av fossila bränslen, vilka huvud-

sakligen nyttjas för el- och värmeproduktion, samt transporter.

Danderyds förslag till översiktsplan 2030 innebär en framtida förtätning av kommunen i ett läge med goda möjligheter till kollektivtrafik. Planen bedöms därför bidra till att underlätta för människor att välja bort bilen och därmed minska utsläppen. Framförallt det resecentrum som planeras vid Danderyds sjukhus, Knutpunkt Danderyd, bedöms stärka möjligheterna för medborgare i Danderyd såväl som övriga nordostkommuner att välja att resa med klimatsmarta färdmedel.

En tät bebyggelse innebär ett bättre underlag för lokal service, samtidigt som boende i områdena får nära till handel, skolor och liknande. En ökad närhet minskar behovet av privata vardagstransporter, vilket leder till minskade utsläpp.

Flerbostadshus innebär energieffektiva byggnadskonstruktioner, eftersom fler människor ryms på mindre ytor och med mindre materialåtgång i byggskedet. Även om ny bebyggelse alltid innebär en initial ökning av utsläpp bedöms förtätningen möjliggöra en lägre andel utsläpp per person över tid. Den totala utsläppsmängden beror till stor del på vilka material och vilken teknik som tillämpas för utvecklingen.

Översiktsplan 2030 redovisar också ett reservat för Ostkustbanan, en spårbunden länk från Stockholm norrut. All kollektivtrafik som byggs ut innebär förbättrade möjligheter att välja bort bilen vid vardagsresor.

Frisk luft

”Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.”

Partiklar i luften och stora utsläpp av skadliga ämnen påverkar människors hälsa negativt.

Luftföroreningar kan också påverka vissa material så att de bryts ner snabbare, vilket kan innebära skada på exempelvis kulturhistoriskt värdefulla föremål. Utsläppen kommer främst från vägtrafik och uppvärmning med ved.

I Danderyd överskrids idag endast miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10). För att åtgärda detta krävs en minskning av biltrafiken. Översiktsplanens möjligheter att påverka detta redovisas under målet om begränsad klimatpåverkan.

Bara naturlig försurning

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

Giftfri miljö

”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.”

I Danderyds kommun finns stor sannolikhet att okända markföroreningar påträffas, bland annat på grund av den aktivitet som bedrivits kring sjukhuset sedan 1920-talet. I kommunen pågår arbetet med metodik för inventering av förorenade områden (MIFO) i fas 1. Danderyds översiktsplan 2030 föreslår att en handlingsplan för förorenade områden tas fram för att underlätta arbetet för att hantera markföroreningar i kommunen, vilket bedöms stärka möjligheterna att nå målen för en giftfri miljö.

Skyddande ozonskikt

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

Säker strålmiljö

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

Ingen övergödning

”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.”

Övergödning är ett problem framförallt i Östersjön, och orsakar exempelvis algblooming och i förlängningen syrebrist på bottenarna. Näringsämnen som orsakar övergödning kommer bland annat från biltrafik och sjöfart, samt utsläpp från avloppsreningsverk.

Danderyds översiktsplan 2030 innebär ingen direkt koppling till målet, även om regionens utveckling kan antas innebära en indirekt ökning av näringsämnen. Ökningen av gödande föroreningar kan samtidigt anses motverkas av tidigare nämnda åtgärder för stärkt kollektivtrafik. Problematiken med gödande föroreningar hanteras inom ramen för Edsvikens vattensamverkan. Även kommunens styrdokument för dagvatten innebär möjligheter att motverka transporten av näringsämnen till vattenförekomsterna.

Levande sjöar och vattendrag

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

I Danderyd finns relativt lite säkerställd kunskap om kommunens sjöar och vattendrag. I översiktsplan 2030 föreslås att en blåplan tas fram som ett led i att klargöra situationen. Blåplanen kan ge värdefull information för att bättre integrera miljömålets indikatorer i kommunens arbete.

Arbete pågår för att stärka fiskbestånden i Edsviken, där bland annat ett område vid

Nora träsk är ett av flera viktiga lekområden. Kommunens styrdokument för dagvatten stärker inriktningen för öppna dagvattenlösningar, vilket också gynnar den biologiska mångfalden i vattenmiljöer och därmed bidrar till att nå målet.

Grundvatten av god kvalitet

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

Myllrande våtmarker

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

Danderyds översiktsplan 2030 redovisar ett spårreservat för Ostkustbanan i en del av Rinkebyskogen där värdefulla sumpskogar finns. Sträckning och anläggning av spåret måste utredas noga för att inte riskera att störa de känsliga naturmiljöerna och motverka miljömålet.

Levande skogar

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

Ett rikt odlingslandskap

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

Storslagen fjällmiljö

Målet bedöms inte relevant i samband med Danderyds översiktsplan 2030.

God bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö

ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Den förtätning av kommunens centrala områden som föreslås innebär bebyggelse invid existerande infrastruktur såsom fjärrvärme, och en högre nyttjandegrad av markresurserna i området. En tätare bebyggelse innebär att mindre markarealer behöver tas i anspråk för bostadsförsörjningen, vilket bland annat skapar bättre förutsättningar för goda kollektiva kommunikationer och en ökad tillgänglighet. Bedömningen är att planförslaget arbetar i linje med målet om en god bebyggd miljö. En tunnelförläggning/överdäckning av E18 kommer att innebära förbättringar av bullernivåerna i närliggande bostadsområden. Också kommunens mål om nära-nollenergihus för egna byggnader stödjer målet om god bebyggd miljö.

Ett rikt växt- och djurliv

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

För att bevara en biologisk mångfald är det viktigt att motverka biotopförstöring, framförallt där alternativa områden inte är tillgängliga. Genom översiktsplan 2030 framhävs flera ekologiskt särskilt känsliga områden, samt den generella biologiska mångfald som finns i Danderyds kommun. Betydelsen av stråk med äldre träd, framför allt ekar tydliggörs i syfte att värna den artrikedom som finns i regionen.

Genom utvecklingen av kommunens centrala delar kommer troligen gräsmarksbiotoper nära trafikleder att förstöras, vilket skulle motverka miljömålet. Arbeta pågår dock inom kommunens parkverksamhet för att stärka den biologiska mångfalden inom denna biotop, varför bortfallet ej bedöms stå i konflikt med miljömålet.

Uppföljning

Planer och program som omfattas av kravet för miljöbedömning har också krav på sig om uppföljning. Syftet med uppföljningen är att den kommun eller myndighet som beslutat om antagande av planen eller programmet i tidigt skede skaffar sig kunskap om vilken faktisk miljöpåverkan som dess genomförande innebär. Uppföljning ska ske för att tidigt ge myndigheten eller kommunen kännedom om sådan betydande miljöpåverkan som tidigare inte identifierats, så att lämpliga åtgärder kan vidtas. Uppföljningen är också viktig för att säkerställa att eventuella föreslagna åtgärder är tillräckliga.

Uppföljningen av denna MKB görs lämpligen i samband med att kommunen genomför aktualitetsprövning av översiktsplanen. Nedan listas de frågor från översiktsplan 2030 som bör prioriteras för uppföljning vid genomförande.

Natur och biologisk mångfald

Inom aspekten bevakas särskilt förekomster av äldre träd. Uppföljning bör även ske av biologisk mångfald inom gräsmarker.

Vatten

Belastningen är stor på kommunens vattenförekomster, framförallt Edsviken och genom denna även Värtan. Bevakning av vattenkvaliteten i Edsviken sker inom ramen för Edsvikens vattensamverkan.

Hälsa och risker

Bullerfrågor följs lämpligen upp inom ramen för kommunens handlingsplan för buller. Trafikverket ansvarar för att trafikbuller från E18 följer gällande riktvärden. För bullerstörningar från Roslagsbanan ansvarar Stockholms läns landstings trafiknämnd. Uppföljning av luftkvaliteten läns E18 görs av Trafikverket.

Det är även viktigt att riskerna kring en tunnelförläggning/överdäckning av E18 följs upp. Detta kommer att göras som en del av kommande detaljplaneprocess.

För hela kommunen bör uppföljning ske av potentiellt förorenade områden inom ramen för föreslagen handlingsplan för förorenade områden. Det är också viktigt att bevaka resultatet av de föreslagna utredningarna kring markstabilitet.

Översvämningensriskerna i låglänta områden såväl som längs med kusterna bör följas upp, och i och med detta även förutsättningarna för lokalt omhändertagande av dagvatten och behovet av översvämningsskydd. Det är viktigt att i god tid integrera dagvattenfrågorna i planerad bebyggelse. Arbetet ska ske inom detaljplaneprocesserna.

Klimat

Uppföljning rekommenderas för arbetet med klimatanpassning av planerad såväl som befintlig bebyggelse. Det är viktigt att arbetet påbörjas i god tid då det kan röra sig om omfattande förändringar. Denna uppföljning sker lämpligen inom ramen för kommunens miljöprogram och målet ”Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling”.

Underlagsmaterial

Källor dokument

- **Aldrig långt till naturen, skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen.** Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2003:20
- **Befolkningsprognos för Danderyds kommun 2013-2022.** WSP, april 2013.
- **Båtplatsutredning 2012.** Danderyds kommun 2012.
- **Danderyds kajer, ombyggnadsplan – en förstudie.** 2012.
- **De svenska miljömålen – en introduktion.** Naturvårdsverket 2012.
- **Infrastrukturinriktning för framtida transporter.** Proposition 1996/97:53.
- **Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun.** Danderyds kommun, 2:a upplagan 2003.
- **Lag om kulturminnen m.m.** (1988:950)
- **Miljöprogram för Danderyds kommun 2011-2015.** Antaget av Danderyds kommunfullmäktige mars 2011.
- **Miljöbalken** (1998:808)
- **Plan- och bygglag** (2010:900)
- **Plan för avfallshantering i ett hållbart samhälle 2009-2020.** Antagen av Danderyds kommunfullmäktige 2008.
- **Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2010.** Stockholms läns landsting, Tillväxt, miljö och regionplanering 2010.
- **Riskklassning av nedlagda deponier.** SÖRAB 2011.
- **Riskområden för skred, ras, erosion och översvämning i Stockholms län - för dagens och framtidens klimat.** Länsstyrelsen 2011, i samarbete med Statens Geotekniska institut och Statens Meteorologiska Hydrologiska Institut.
- **En förnyad folkhälsopolitik.** Proposition 2007/08:110.
- **Stockholm Nordost! – En vision för tillväxt 2010-2040.** Antagen av Danderyds kommunfullmäktige 2012.
- **Styrdokument Energieffektivisering.** Antagen av Danderyds kommunfullmäktige 2012.
- **Styrdokument för dagvatten.** Antagen av Danderyds kommunfullmäktige 2012.
- **Trafiknätsanalys för Danderyd.** Scandiakonsult Sverige AB 2001.
- **Tillgänglighetsplan för Danderyds kommun 2013-2014.** Antagen av Danderyds kommunfullmäktige 2012.
- **Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar, Rösökilen 2:2004.** Regionplane- och trafikkontoret
- **Vägutredning E18, delen Danderyds kyrka-Arninge.** Vägverket utr.2002:003
- **Årsstatistik för Stockholms län och landsting.** Stockholms läns landsting 2012.
- **Åtgärdsprogram för bättre luftkvalitet i länet.** Länsstyrelsen 2012.
- **Översiktlig inventering av potentiellt förorenad mark i Danderyds kommun: MIFO fas 1 – Etapp 1.** Cecilia Obermüller och Sissi Scholander Walve.
- **Översiktsplan för Danderyds kommun.** Antagen av kommunfullmäktige 2006.

Digitala källor

- **Den svenska miljömålportalen:** <http://www.miljomal.nu/>
- **Edsviken Vattensamverkan:** <http://www.edsviken.nu/>
- **Energimyndigheten:** <http://energimyndigheten.se>
- **Länsstyrelsen:** <http://www.lansstyrelsen.se>

- **Radonguiden:** <http://www.radonguiden.se/>
- **Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet** (Nationella emissionsdatabasen): <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/rus/Sv/Pages/default.aspx>
- **Statens folkhälsoinstitut:** <http://www.fhi.se/>
- **Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund:** <http://slb.nu/lvf/>
- **Trafikverket:** [Trafikverket.se](http://www.trafikverket.se)
- **Vattenmyndigheterna:** <http://www.vattenmyndigheterna.se>

Kartdata

Det kartmaterial som presenteras i översiktsplanen redovisar viss information från externa leverantörer, däribland Svenska kraftnät, Vattenfall och Norrenergi. Data har även hämtats från:

- **Länsstyrelsens GIS-databas:** <http://gis.lst.se/lstgis/>
- **Fornsök:** <http://www.raa.se/hitta-information/fornsok-fmis/>
- **RUFS 2010, Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen:** <http://www.tmr.sll.se/rufskartor/Default.aspx>

Kartmaterialet är sammanställt av data med tre olika projektioner. Visst material är ursprungligen avsett för väsentligt mindre skala än den som används i Danderyds Översiktsplan 2030. Syftet med planen är endast vägledande, varför informationen ändå redovisas i den gemensamma skalan 1:40 000.

Karta: Naturvård		
Namn på skikt	Referens	Information om materialet
-Naturminnen (punkt)	Länsstyrelsen	Ursprungsskala 1:10000 Aktualitet: 1999
-Naturreservat (yta)	Länsstyrelsen	Aktualitet: 2012
Karta: Miljö- och riskfaktorer		
Namn på skikt	Referens	Information om materialet
-Områden att prioritera vid utredning av ras- & skredrisker (yta)	Länsstyrelsen	Rekommenderad skala 1:250000 Leverantör: Statens Geotekniska Institut (SGI) <i>"Riskområden för skred, ras, erosion och översvämning i Stockholm län- för dagens och framtidens klimat"</i> . Statens geotekniska institut & Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska institut (2011)

Karta: Teknisk försörjning		
Namn på skikt	Referens	Information om materialet
-Områden anslutna till fjärrvärme (yta)	Norrenergi	Inom områdena finns bebyggelse ansluten till fjärrvärmenätet Aktualitet: 2012
-Befintlig kraftledning (linje)	Svenska kraftnät & Vattenfall	Aktualitet: 2012-02
-Planerad markförläggning (linje)		
-Planerad tunnelförläggning (linje)		
Karta: Kulturmiljövård		
Namn på skikt	Referens	Information om materialet
-Fasta fornlämningar (punkt)	Riksantikvarieämbetet	Utdrag ur Fornsök Aktualitet: 2012
-Fasta fornlämningar (yta)		
Karta: Kollektivtrafik		
Namn på skikt	Referens	Information om materialet
-Spårreservat Ostkustbanan -Roslags Näsby (linje)	RUFS 2010	Rekommenderad skala 1:150 000 Aktualitet: 2010
Karta: Markanvändning		
Namn på skikt	Referens	Information om materialet
-Befintlig kraftledning (linje)	Svenska kraftnät & Vattenfall	Aktualitet: 2012-02
-Planerad markförläggning (linje)		
-Planerad tunnelförläggning (linje)		
-Spårreservat Ostkustbanan -Roslags Näsby (linje)	Regionplanekontoret	Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen - RUFS 2010 Rekommenderad skala 1:150 000 Aktualitet: 2010
-Naturreservat (yta)	Länsstyrelsen	Aktualitet: 2012
Karta: Vatten		
Namn på skikt	Referens	Information om materialet
-Strandskydd (yta)	Länsstyrelsen	Skiktet baseras på information för skala 1:10 000 Aktualitet: 2002-03

DANDERYDS
KOMMUN

Danderyds kommun
Djursholms slott, Box 66
182 05 Djursholm
08-568 910 00 - www.danderyd.se